

Заснаваная ў 1906. Адноўленая ў 1991. Выходзіць у пятніцы

Дзень Волі не задаволіў

Дыскусія па сьлядах юбілею.

старонкі **2, 4**

Дамова з д'яблам

Чаму забілі Зорана
Джынджыча.

старонка **6**

Мова-2003

Гаворым і пішам правільна:
культура мовы.

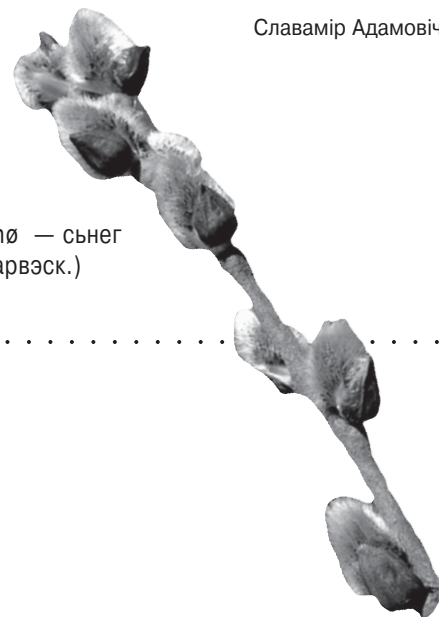
старонка **14**

Вясна

Вясна ідзе...

Давайце жыць вясной! —
каткамі на галінках любавачца,
глядзець,
як растае зьяжальны снø*,
і на апошнім лёдзе спатыкацца.

Славамір Адамовіч

*снø — сьнег
(нарвэск.)

Сонца нам дапаможа

Вясна сёлета пачалася з канцэрту
«Я нарадзіўся тут», што адбыўся 20
сакавіка.

«Сонца нам дапаможа. Яно любіць
нас», — сьпявае Лявон Вольскі на
фота.

Старонка 12.

«За апошні год я браў удзел у двух
міжнародных конкурсах этнамузыкі,
і ў абодвух быў ляўрэатам.

Прафэсійна заходнія музыкі
вышэйшыя на некалькі галоў, але
матэрыял, які даём мы, —
мацнейшы. У нас ёсьць людзі, якія і
самі могуць стварыць традыцыю.
Лявон Вольскі можа быць айцом-
заснавальнікам у якой хочаце
сфэры. Міхаіл Фінберг таксама».
Гутарка са Зьмітром
Вайцюшкевічам — старонка 13.

АНАТОЛЬ КЛЯШЧУК

Кантактная вайна

Ірацкі, здраджаны ў 1991-м, не
сьпяшаюцца падтрымаць ЗША ў но-
вым змаганьні з тыраніяй. Амэры-
канцы спадзяваліся на бліцкрыг і
«віваты» вызваленыя шытаў. Яны
разлічвалі выйграць вайну без кан-
тактнага ўдзелу амэрыканскай пяхо-
ты, як у Югаславіі ці Аўганістане.
Вашынгтонскія аналітыкі неда-
цанілі значэньне нацыянальнага су-
вэрэнітэту для жыхароў Іраку. «Шо-
кам і жахам» марскіх пехацінцаў
стаў зацяты супраціў Рэспублікан-

скай гвардыі. Амэрыканскія тэлека-
налы прайграюць інфармацыйную
вайну «Аль-Джазіры». У дадатак ча-
ста памыляецца амэрыканская вы-
ведка і кепска каардынуюцца дзе-
янны брытанскі саюзнікі, што
губляюць пад «сяброўскім агнём»
машыну за машынай.

Войскі кааліцыі сутыкаюцца з варо-
жасьцю насельніцтва. І гэта дратуе
іхных камандзіраў больш за пясчаныя
буры і пазелянелыя твары палонных
тылавікоў на тэлеэкранах. Калі вайна

ў Іраку не вызвольная, яе робіцца цяж-
ка апраўдаць. Магутны прапаган-
дысцкі апарат амэрыканцаў выявіўся
вельмі датклівым у барацьбе з пад-
ступнай дэспатыяй. Тоны атрутных
газаў ня зьнішчаныя Садамам, але іх
трэба прадеманстраваць сьвету, каб
той зразумеў маштаб небясьпекі.
Штабы Хусэйна зьмяшчаюцца то пад
дзіцячым домам, то пад галоўным
шпіталем, але як гэта дакажаш?

Чакалася, што бітва за Багдад ста-
не першай сухаземнай вайной нова-

га пакаленьня. Замест гэтага яна пе-
ратвараецца ў гіганцкую мясарубку.
Міністар абароны Вялікай Брытаніі
Джэфры Хун прызнаў, што «страты
цывільнага насельніцтва будуць па-
вялічваюцца, але гэта не адаб'ецца на
ходзе апэрацыі».

Амэрыканцы прасоўваюцца напе-
рад, раўнуючы пазыцыі праціўніка
зь зямлёю. Так было ўначы з аўторка
на сераду пад Наджафам, дзе загі-
нулі некалькі соцень ірацкіх байцоў.

Працяг на старонцы 2.

НЕЎЗАБАВЕ Ў «НН» Кніга летніх дарог

У траўні «Наша Ніва» пачынае
публікацыю запісаў Рыгора Бараду-
ліна «З запазухі». У летніх вандроў-
ках заставайцеся з «Нашай Нівай».

«Наша Ніва» запрашае

да супрацоўніцтва рэкламных
агенцтваў і агентаў па рэкламе на
выгадных умовах.
Інфармацыю пра
сьябе дасылайце на
электронны адрас
nn@promedia.by.

Т./факс: 284-73-29.

Кантактная вайна

Працяг са старонкі 1.

У Насірыі баі ля пераправы праз Эўфрат працягваюцца пяць дзён, «джы-ай» вымушаны ператрасаць будынак за будынкам у пошуках фэдаінаў. У сераду бамбёжкі працягваліся, нягледзячы на бурі. У выніку ракеты папалі ў багдадзкі базар. Амэрыканцы сьляшаюцца падысьці да Багдаду за сакавік. І красавіка поўня, якая палегчыць танкавыя ды паветраныя атакі. Надыходзіць і летняя сьпякота.

Не адбыліся паўстаньні шыітаў і курдаў, якія прадракала ірацкая апазыцыя. У 1991-м поўдзень і поўнач краіны ўзяліся супраць суніта Хусэйна. Але амэрыканскія войскі тады спыніліся

пад Басрай і Насірыяй, каб пасьля адступіць у Кувэйт, а з паўстанцамі расправілася Рэспубліканская гвардыя. Амэрыка Буша-бацькі баялася нэгатыўных наступстваў распаду Іраку і сваіх людзкіх стратаў.

Буш-сын ахвяраў не баіцца. Але ў кантактнай вайне, а пагатоў вайне партызанскай, байцы кааліцыі не пачуваюцца так упэўненыя, як у высокатэхналягічнай паветранай.

Ад посьпеху першых двух дзён у саюзьнікаў закруцілася галава. Цяпер жа складаецца ўражаньне, што Хусэйн не падпаліў сьвідравіны толькі таму, што разлічвае яшчэ сам зь іх скарыстацца. Уладныя эліты Багдаду даравалі яму і большыя паразы, чым цяперашнія, калі

на кожнага забітага амэрыканца прыпадае з сотню ірацаў.

Прамаруджваньне ў вайне ўжо выклікала спад актыўнасьці на сусьветных біржах. Правал апэрацыі ня толькі падкасіў бы папулярнасьць самаўпэўненае амэрыканскае адміністрацыі, але і абваліў сусьветную эканоміку.

На сьвітанку 13 лютага 1991 г. два амэрыканскія бамбавікі F-117 скінулі па 1000-кіляграмавай бомбе на бункер у Заходнім Багдадзе. Меркавалася, што там месціцца камандны пункт Садама Хусэйна. У выніку загінулі больш за трыста чалавек, у тым ліку каля сотні дзяцей. Бункер аказаўся звычайным бамбасховішчам. Ці, прынамсі, такое бамбасховішча разьмяшчалася над ім. Гэта была найбольшая трагедыя папярэдняй вайны.

Цяпер амэрыканцы ставілі задачу любой цаной пазьбегчы такіх памылак. Цаной сталі жыцьці амэрыканскіх салдат. Дональд Рамсфэльд адпраўляе ў Мэсапатамію дадатковыя 30 тыс. пеханіцаў.

Амэрыканцы хочуць пазьбавіць Садама ўлады і закласыць ў Іраку асновы дэмакратычнага ладу. Таму апэрацыя мела быць узорнай. Пасьля першага тыдня вайны зьявіліся сумневы ў канчатковым посьпеху пачатковага пляну.

Мікола Бугай

КАЛЁНКА РЭДАКТАРА

Мясарубка ўжывую

Тэлебачаньне ператварае вайну ў грандыёзны блякбастэр з амаль пэўным і ўсё ж крышачку непрадказальным канцом. Замест таматнага соку на экранах цячэ сапраўдная кроў — на момант, калі я пішу гэтыя радкі, загінула 67 салдатаў кааліцыі і ня менш за 3000 ірацаў. Садам, як некалі Сталін, сваіх байцоў ня лічыць. Наадварот, робіць усё, каб павялічыць колькасць цывільных ахвяраў. Сваю тактыку ён запазычыў у партызанаў другой сусьветнай. Спадзявацца яму больш няма на што. На полі бою шанцаў ірацкая армія ня мае. Прыціснуты да сьценаў сваіх незьлічонах бункераў, пазбаўлены незьлічонах палацаў, Садам без згрызотаў сумленьня кідае на ахвярнік сусьветнае грамадзкае думкі — адзінага, што можа яго ўратаваць, — тысячы жыцьцяў. А мы назіраем за гэтай мясарубкай ужывую. Мы і ёсьць, дарэчы, гэтай самай сусьветнай грамадзкай думкай.

Андрэй Дынько

Сродак шантажу

Зьмены ў кіраўніцтве МЗС адлюстроўваюць зьмены каліні зьместу замежнай палітыкі, дык пэўных акцэнтаў у ёй. Вельмі доўга ўлада падкрэсьлівала прыярытэтынасьць усходняга вэктару і ў выніку атрымала лягічныя прапановы У.Пуціна аб інкарпарацыі Беларусі ў склад Расеі. Задачы. Задачы. Пастаўлены перад новым міністрам замежных справаў Сяргеем Мартынавым («нармалізаваць адносіны з ЗША» і «разьвіваць адносіны з Расеяй»), сьведчаць аб жаданьні Лукашэнкі паказаць Маскве, што ён мае моцны козыр і пры неабходнасьці зноў пакладзе яго на стол. На несяброўскія дзеянні Крамля афіцыйны Менск адкажа шантажом пераарыентацыі на Запад.

Расейскі істэблішмэнт добра разумее, што Лукашэнка даўно спаліў за сабой масты і пагрозы «нармалізаваць адносіны з ЗША» — пусты гук. Амэрыцы

няма сэнсу зьмяняць сваю пазыцыю адносна існага ў Беларусі рэжыму. Да таго ж складана ўявіць, што барацьбіт з «заходнімі шпіёнамі» Хвастоў, прызначаны амбасадарам у Злучаныя Штаты, зьменіць сытуацыю, якая склалася ў беларуска-амэрыканскіх адносінах. У тым ліку дзякуючы і яго намаганьням.

Афіцыйны Менск не хавае, што непасрэдным аб'ектам яго гульні цяпер ёсьць ня сам Крэмль, а расейскі электарат, які разважае ў катэгорыях халоднай вайны. Вясной 2004 г. У.Пуціна чакаюць прэзыдэнцкія выбары, і яму не на руку тлумачыць расейскай аўдыторыі нюансы адносінаў з Лукашэнкам. «Інтэграцыя зь Беларусіяй» з часоў Ельцына ёсьць часткай перадвыбарнай плятформы кандыдата ў прэзыдэнты Расеі.

Андрэй Ляховіч

Амаладжэньне на тэлебачаньні

Новых кіраўнікоў дзяржаўных СМІ лучыць палітычная асыярожнасьць і прафэсійная амбіцыйнасьць.

21 сакавіка адбыліся зьмены ў кіраўніцтве дзяржаўных мас-мэдыяў. Першым намесьнікам старшыні Белтэлерадыёкампаніі прызначаны Аляксандар Саламаха, намесьнікам старшыні — Аляксандар Мартыненка і Вольга Апанасовіч. Галоўным рэдактарам «Народнай газеты» стаў Валер Логвін. Чарговая кадравая ператасоўка на першы погляд выглядае як перамена дэталей пры складаньні пазлу: усе яны настолькі невялікія, што цяжка зразу-

мець, чым адна розьніца ад другой.

Гадаванец ВПШ Аляксандар Саламаха працаваў раней у «Чырвонай змене», Адміністрацыі прэзыдэнта, узначальваў галоўнае ўпраўленьне грамадзка-палітычнай інфармацыі, пасьля правёў рэформу Беларускага радыё. Ягоны брат займае пасаду намесьніка рэдактара «ЛіМу». Цяпер у руках А.Саламахі апынаецца кантроль над Першым нацыянальным тэлеканалом. Кардынальных зьменаў на БТ не чакаюць. Аляксандар Мартыненка, выпускнік журналу БДУ 1993 г., апошнім часам быў генэральным дырэктарам АТН. З А.Саламахам яго лучаць здаровая прафэсійная амбі-

цыйнасьць і палітычная асыярожнасьць. Прызначэньне Волгі Апанасовіч — навіна для НДТРК. Упершыню на такой пасадзе зьявілася жанчына.

Валер Логвін да апошняга часу працаваў галоўным рэдактарам абласной «Гомельскай праўды», у 2000 г. стаў дэпутатам палаты прадстаўнікоў Нацыянальнага сходу. Зь ягоным прыходам супрацоўнікі газэты зьязваюць надзеі на эканамічнае аздаруленьне, стабілізацыю накладу і зьмену палітычнай пазыцыі выданьня, якое ў апошнія гады было трыбунай праваслаўнага шавінізму.

АШ; МБ

Дзень Волі ў дзяржаўных СМІ

На сайце прэзыдэнта Аляксандра Лукашэнкі зьявілася нэўтральная інфармацыя пра Дзень Волі. Галоўны ж прэсавы рупар

уладаў, «Беларусь сёння», у сваёй рубрыцы «Календар» юбілею ня згадвае.

СП

Маральнай перавагі мала

Сёньняшняя тактыка нацыянальна-дэмакратычнай апазыцыі трохі падобная да савецкіх дысыдэнцкіх практыкаў 70-х гадоў ХХ ст. Але для дысыдэнтаў колькасны паказьнік быў неістотны: важны быў сам факт, што хтосьці выступае супраць сьстэмы. Дысыдэнты не маглі ствараць партыі, легальна выдаваць газэты, браць удзел у выбарах. Сёньня ж аднаго ўсьведамленьня сваёй маральнай перавагі над рэжымам мала.

На мітынг, што ладзіўся 23 сакавіка ля Паштамту, як паведаміла пасьля афіцыйнага рассылка КХП-БНФ, сабраліся «сотні людзей». Відавочна выпала слова «паўтары». Акцыя была шэрая і пахмурная, як той нядзельны дзянёк. Людзі стаялі ціха, бяз кветак, амаль безь сьцягоў. Вакол — процьма журналістаў. Ды міліцэйскі «мацокальнік» пэрыядычна нагадваў, што гэта мітынг і прысьвечаны ён 85-й гадавіне ўтварэньня Беларускай Народнай Рэспублікі. Найбольшаму нацыянальнаму сьвяту — дадамо ад сябе.

Разгон таксама быў тыповы, адпрацаваны на дзясятках падобных акцыяў. Арганізатары павялі людзей у заплянаваным кірунку, наперад ведаючы, што іх нікуды ня пусьцяць. Вынік — пад 50 затрыманых. Многія выпалі з працы на паўмесяца. Словам, усё як заўсёды. Але калі ўладам такая схематызаваная толькі на руку, бо спрашчае задачу, дык для нацыянальнага руху яна — сьмяротная. На мітынгам амаль не відаць новых твараў. Гэта не таму, што людзі змаргіналізаваліся, здрадзілі або баяцца. Папросту ў акцыях няма драйву, няма свежай жывой думкі, «творчага падыходу». На іх ідуць як на Галгофу.

Тым больш што на аўтаматычную кананізацыю кожнага апазыцыянера, як гэта было за саветамі, можна не разьлічваць. Чым далей цягнуцца расколы, дробныя ўзаемныя прэтэнзіі, няўменьне дамовіцца ў элемэтарных пытаннях, тым меней людзі атаясамліваюць патрыятычны абавязак з наведваньнем мітынгаў.

Андрэй Скурко

Трагедыя — у разьяднанасьці

З вяроту Старшыні Рады БНР Івонкі Сурвіллы з нагоды Дня Волі:

«Хацела б падзяліцца думкамі пра нашую найбольшую патрэбу — аднасьць.

Трагедыя нашага народу — як на

Бацькаўшчыне, так і на чужыне — гэта адсутнасьць між намі адзінства і салідарнасьці. Думаю, што выпывае гэта з нашага скрайняга індывідуалізму. Дзіўны парадокс беларускае натуре: беларус памяркоўны ў дачыненні да чужых, але часта вельмі непамяркоўны ў дачыненні да сваіх. На дзіва, гістарыч-

на гэта не ператварылася ў неталерантнасьць нашага народу.

Затое на кожным кроку бачу, да чаго вядзе наша міжсобная непамяркоўнасьць.

Сёньня зарэкаю кожнага палітычнага і арганізацыйнага лідэра: яднайце людзей вакол ідэалаў 25-га Сакавіка і яднайцеся між сабою».

Новыя правыя

Акцыя 23 сакавіка можа мець разьвіцьцё — у бок кансалідацыі. Яе зладзілі супольнымі намаганьнямі прадстаўнікі КХП-БНФ, прыхільнікі Вячаслава Сіўчыка, сябры «Маладога фронту» і БПС. Утварэньне нацыяналістычнае правае сілы ажывіла б сытуацыю і стала б прызнаньнем таго разлому, які фактычна ўжо адбыўся. Да статкова фармальна замацаваць адзінства, і можна будзе гаварыць пра новыя правыя.

Барыс Тумар

АЭС ня будзе. Задуманая рэформа энергасыстэмы

Міністар энэргетыкі Ўладзімер Сямашка і дырэктар Акадэміі навук Міхаіл Мясьніковіч выступілі за пабудову АЭС. Але Аляксандар Лукашэнка іх не падтрымаў.

Міністэрства энэргетыкі прапанавала ўраду камэрцыялізаваць вытворчасць і продаж электраэнэргіі. Адзіную энэргасыстэму краіны падзяляць на тры сектары паводле функцыяў: генэральны (выпрацоўка энэргіі), перадавальны ды размеркавальны. Прадпрыемствы розных сектараў ня будуць, як цяпер, дзяліць прыбыткі ды выдаткі. Вытворчасцю электрычнасці зоймуцца некалькі дзяржаўных кампаніяў-канкурэнтак. Калі ўрад пойдзе на тое, каб за лініі электраперадачаў ды размеркаваньне энэргіі паміж спажыўцамі таксама адказваў не манапаліст, а незалежныя структуры, будзе створаны сапраўдны рынак электрычнасці.

Як гэта можа выглядаць, відаць на прыкладзе Нямеччыны. Тамтэйшыя канцэрны, што гандлююць электрычнасцю, разгортваюць сапраўдныя рэкламныя войны за кліентаў. Электраэнэргія — тавар, цяжкі для

прасоўвання на рынак. Яна ня можа быць лепшай ці горшай — электрычнасць аднолькавая ва ўсіх канкурэнтаў. Розніцца толькі цана, прычым вельмі нязначна. Таму гандляры энэргіяй ідуць на маркетынгавыя хітрыкі. Гэтак, канцэрн «Yellow Strom» прыдумаў, што ягоная электрычнасць мае жоўты колер. Менавіта гэтая, на першы погляд, бяглыздзіца прыцягнула ўвагу шаравых спажыўцоў.

Аднак спадзявацца на поўную лібэралізацыю энэргетычнага рынку ў нашай краіне зарана. Назіраць за цэнаўтварэньнем ды выдаваць ліцэнзіі будзе новая дзяржаўная структура — Нацыянальная энэргетычная камісія, дужа падобная да расейскай Фэдральнай энэргетычнай камісіі. Ніводнай з трох частак энэргакомплексу не закране прыватызацыя. Акцыянуюць хіба некаторыя арганізацыі, што займаюцца выпрацоўкай энэргіі ці будаўніцтвам аб'ектаў энэргетычнай інфраструктуры. Пачнецца рэформа з таго, што тры галоўныя электрастанцыі (Лукомская ды Бярозаўская ГРЭС, а таксама Менская ЦЭЦ-5), якія падпарадкоўваюцца абласным энэргааб'яднаньням, атрымаюць адзінага кіраўніка — «Белэнэрга».

Падрыхтоўка праекту рэформы Міністэрствам энэргетыкі пачалася пасля таго, як Лукашэнка запатрабаваў да 1 ліпеня рэарганізаваць гэтую ўстанову. Падчас нарады ў Мінэнэргетыкі выцягнулі былі з шуфляды пляны пабудовы беларускай атамнай электрастанцыі. Галоўнымі яе лабістамі былі Ўладзімер Сямашка і Міхаіл Мясьніковіч. Іх апанэнты, якіх ачольвае Леў Дубовік, старшыня Камітэту па энэргаэфектыўнасці пры Саўміне, лічаць, што варта больш рацыянальна выкарыстоўваць унутраныя энэргарэсурсы. Лукашэнка пагадзіўся з апошнімі ды загадаў развіваць альтэрнатыўныя крыніцы энэргіі.

Аднак галоўная крыніца — не электраветракі ці сонечныя батарэі, а адмыслоўцы-прафэсіяналы, здольныя перабудаваць прадпрыемствы такім чынам, каб спажывалася менш энэргіі. Паводле разлікаў ведамства Л.Дубовіка, да 2020 г. Беларусь будзе патрэбна на 41 млрд. кВт/г электрычнасці больш, чым цяпер. За кошт энэргазьберажэньня можна зэканоміць каля 45 млрд. кВт/г. Таму вырашана, што бязь мірнага атому можна будзе абысціся.

Алесь Кудрыцкі

Райсавет пайшоў за апазыцыяй

Менскі райсавет новага складу запярэчыў перадачы земляў гораду Менску.

Апазыцыя ў Менскім райсавеце складаецца з двух чалавек. Адзін з іх — дэпутат Юрась Зянкoviч.

Першая сесія новаабранага райсавету разглядала два пытаньні — абраньне новага кіраўніцтва і перагляд меж раёну на карысьць сталіцы. Старшынёй (28 «за», 3 «супраць») была абраная Галіна Харытонава — кіраўніца аднаго з сельсаветаў. Бурнае абмеркаваньне выклікала другое пытаньне.

Прадстаўнік праектнага інстытуту «Белгіпразем» патлумачыў, што Менск хацеў бы ўзяць пад свой кантроль 3757 га на тэрыторыі Ждановіцкага, Папярынскага і Цыянскага сельсаветаў, якія ўваходзяць у ахоп Менскай кальцавой аўтадарогі. Уладальнікі найбольшых надзелаў на гэтых

тэрыторыях — агракамбінат «Ждановічы», ТАА «Ждановічы» (самы буйны з рынкаў, на якія езьдзяць менчукі), Менская птушкафабрыка імя Н.Крупскай, 1-я Менская птушкафабрыка ды інш. Улучыць гэтыя тэрыторыі ў межы Менску даручыў А.Лукашэнка на нарадзе па горадабудаўнічым развіцьці Менску ў жніўні 2002 г.

Аднак ход абмеркаваньня зьмянілі дэпутаты ад апазыцыі. Пачалося з выступу Ю.Зянкoviча (Ждановічы, БНФ). «Гарадзкія ўлады хочуць папоўніць свой бюджэт за кошт падаткаў ад Ждановіцкага рынку. Калі гэтыя грошы пойдучь у гарадзкі бюджэт, а

не ў раённы, як вы будзеце глядзець у вочы сваім выбарцам: настаўнікам, дактарам?» — запытаўся малады дэпутат і прапанаваў зьняць пытаньне з разгляду як недапрацаванае. Падтрымаў яго і запрошаны на паседжаньне дэпутат палаты прадстаўнікоў Уладзімер Дзялендзік: «Гэта апэтыты менскага мэра Паўлава, а не неабходнасьць гарадскога развіцьця. Гораду ёсьць куды расьці: уздоўж праспекту Дзяржынскага, у Лошыцы стаяць пустыкі». У выніку аднагалосна перамагла прапанова Ю.Зянкoviча: дэпутаты райсавету адправілі праект рашэньня на дапрацоўку.

Аркадзь Шанскі

Чаму не прыехаў Кабзон

Расейскі сьпявак Іосіф Кабзон адмяніў свой канцэрт у Менску, заплываны на 26 сакавіка. Напярэдадні дзесяці беларускай культуры зьвярнуліся да яго з лістом: прасілі не выступаць у рамках «дня яднаньня Расеі й Беларусі». Падысалі зварот Зінаіда Бандарэнка, Радзім Гарэцкі, Сяргей Законьнікаў, Адам Мальдзіс, Юры Хадыка. Ініцыяваў зварот кіраўнік зарэгістраванага ў ЗША Сусьветнага згуртаваньня беларускіх габрэяў Якаў Гутман. У тэксце ўвага сьпевака зьвяртаецца на выданьне антысэміцкае кнігі «По законам подлости» і разбурае гістарычнага будынку на Дзімітрава, 3.

Асабіста зьвярнулася зь лістом да І.Кабзона народная артыстка Беларусі Зінаіда Бандарэнка, якая добра ведае сьпевака й неаднойчы вяла канцэрты зь ягоным удзелам. Яна напісала: «Паважаны Іосіф Давыдавіч, на жаль, няўдала абралі Вы дзень для свайго канцэрту ў Менску. Хутчэй за ўсё, Вы проста ня ведаеце, што 25 Сакавіка ўсе свабодалюбовыя людзі Беларусі адзначаюць свой гістарычны Дзень Волі. А як паказвае практыка апошніх гадоў, усе акцыі ў Менску з нагоды Дня Волі заканчваюцца арыштамі й штрафамі. А Вы ж літаральна на наступны дзень даеце канцэрт, прысьвечаны так званаму дню яднаньня Расеі й Беларусі. Многія беларусы, якія шчыра й даўно любяць Вашу творчасць, не зразумеюць Вашай пазыцыі».

На звароце беларускай інтэлігенцыі сьпявак напісаў рэзалюцыю: «Канцэрт адмяніць».

Праўда, ня выключана, што сапраўднай прычынай быў кепскі продаж квіткаў. Прадстаўнікі кампаніі «Кляс-клуб Джаз Крафт», якая займалася арганізацыяй канцэрту, паведамілі, што агулам удалося прадаць ня больш за 200 штук. Каштавалі яны ад 20 да 100 тыс. рублёў.

Аркадзь Шанскі

• ТЫ ДЗЕНЬ НАША ГА ЖЫЦЬЦЯ •

Праляскоўскі — новы ідэоляг

Новым намеснікам кіраўніка Адміністрацыі прэзыдэнта прызначаны Алег Праляскоўскі, які зь сьнежня 2002 г. ўзначальваў БелТА, а перш — адзін з аддзелаў Службы бяспекі кіраўніка дзяржавы. Станіслаў Князеў, які раней быў намеснікам кіраўніка Адміністрацыі, прызначаны рэктарам Акадэміі кіраваньня пры прэзыдэнце. Пятро Кухарчык прызначаны рэктарам БДПУ імя Максіма Танка, а Яўген Матусевіч — дырэктарам НДІ тэорыі й практыкі дзяржаўнага кіраваньня Акадэміі кіраваньня. Кадровыя зьмены А.Лукашэнка тлумачыць патрэбай «узмацніць ідэалагічную працу ў дзяржаве». А.Праляскоўскі беларус, але нарадзіўся ў Сьрэбным Пасадзе, што за Масквой.

АНАТОЛЬ КЛІШЧУК

Вайтовіч у Кіеве

Сьпікер савету рэспублікі Аляксандар Вайтовіч наведваў Украіну. У Кіеве яго прынялі прэзыдэнт Леанід Кучма, прэм'ер і старшыня Вярхоўнае Рады.

Антончыка абрабавалі

24 сакавіка ў Менску была абрабаваная кватэра экс-дэпутата Сяргея Антончыка. Зладзеі вынеслі музычны цэнтар, тэлевізар, відэамагнітафон і некалькі касэтаў да яго. З дапамогай гэтае апаратуры кандыдат у дэпутаты гарсавету Сяргей Чыслаў дэманстраваў выбарцам фільмы «Звычайны прэзыдэнт» і «Дзікае паляваньне», за што і быў зьняты зь перадавыбарнае гонкі. Цікава, што зьні-

клі касэты менавіта з вышэйзгаданымі фільмамі.

Забойца Аміна памёр у Беларусі

Былы камандзір групы «Альфа» Віктар Карпунін памёр у цяжкім Менск—Масква ў ноч на панядзелак. У 1979 г. ён кіраваў зьнішчэньнем прэзыдэнта Аўганістану Аміна, пасля якога пачалася інтэрвенцыя савецкіх войскаў у краіну. У Менск былы спецназвец прыежджаў на сьвяткаваньне чарговае гадавіны беларускай Асацыяцыі воінаў-інтэрнацыяналістаў. Па дарозе дамоў былому дывэрсанту зрабілася блага з сэрцам.

Радзіма пнэўманіі — Кітай

Мэдыкі Ганконгу высьветлілі, што 80 з 156 хворых на сьмяротную форму пнэўманіі

мелі кантакт з адным і тым жа чалавекам — кітайскім доктарам, жыхаром правінцыі, што прыехаў у госьці ў Ганконг. Ягоныя сваякі і трапілі першыя ў шпіталь ды заразілі там пэрсанал. Дасьледаваньні сьведчаць, што «радзіма» новае хваробы — Кітай. Першыя выпадкі захворваньня былі выяўленыя там яшчэ летась у лістападзе, але інфармацыю пра гэта хавалі.

Нялёгка цыгарэтка

Кампанія «Філіп Морыс» штрафованая на 10,1 млрд. даляраў. Суд штату Ілінойс пастанаваў, што канцэрн падманваў курцоў, сьцьвярджаючы, нібыта «лёгка» цыгарэты менш шкодныя для здароўя за звычайныя. 7,1 млрд. даляраў пойдзе на кампанію хворым курцам, 3 млрд. — у бюджэт штату.

СМ, АК; БелаПАН, радыё «Свабода», «Gazeta Wyborcza»

Дзень Волі не задаволіў

25 сакавіка
плошчу Якуба
Коласа «ачысьцілі»
нейкія два
дзясяткі
амапаўцаў...

Сёлетні Дзень Волі прайшоў як ніколі сьціпла. Нацыянальныя сілы не змаглі дамовіцца ды зладзіць у Менску супольныя акцыі. Партыйных правадыроў памірылі ўлады: лідэры фракцый-канкурэнтак трапілі за адны краты.

Справу зрабілі

Калісьці менавіта Дзень Волі яднаў усіх патрыётаў, цяпер — разьядноўвае. Падрыхтоўка да яго не абышлася без скандалаў. Патэнцыйныя ўдзельнікі акцыяў былі дэзарыентаваны рознымі датамі, многія ўвогуле адмовіліся ад удзелу.

Улады дзейнічалі прагматычна. Ведаючы пра ўпартае нежаданьне апазыцыі мітынгаваць на Бангалеры і Кульман, яны імкнуліся ня даць гэта зрабіць і ў недазволенах месцах. Яшчэ да пачатку акцыі затрымліваліся кіраўнікі й актывісты. Даўно міліцыянт і амапаўцы не адчувалі сябе так упэўнена, як падчас сёлетняга Дня Волі. Нешматлікіх і неарганізаваных мітыngoўшчыкаў яны разганялі плянамерна і малымі сіламі. 25 сакавіка плошчу Якуба Коласа «ачысьцілі» нейкія два дзясяткі амапаўцаў...

Весялейшым атрымалася святкаваньне, якое 23 сакавіка ладзіла каля Галоўпаштамту КХП-БНФ. У ім узяло ўдзел каля 200 чалавек. Жанчыны сьпявалі патрыятычныя песні, Вячаслаў Сіўчык і Юрась Беленькі давалі інтэрвію, міліцыянт прапановавалі мітыngoўшчыкам накіравацца на пляцоўку па вуліцы Кульман і тлумачылі выпадковым мінакам, што ўсё адбываецца з нагоды 85-й гадавіны абвешчання незалежнасьці БНР. Ледзьве калёна рушыла па ходніках, яе спыніў АМАП, які некалькі разоў браў актывістаў у кола і праводзіў затрыманьні. Адбыліся і некалькі сутычак, у выніку якіх дасталася і амапаўцам, адзін з якіх нават апынуўся на асфальце і атрымаў колькі разоў па нырках.

«Мы своё дело сделали», — сказаў Сіўчык па-расейску нейкаму знаёмому, адышоўшы ад эпіцэнтру падзеяў. Сабралі людзей, давалі іх да міліцыі і кінулі на волю лёсу. Многіх затрыманых, пасля здымкаў на відэа і дактыляскапіі, адпусьцілі, папярэдзішы, што 25 сакавіка ад 17 да 21-й «у цэнтры гораду вам непажадана быць, інакш пасадзім».

«Памяркоўных» пабралі

25 сакавіка сваё святкаваньне Дня Волі на плошчы Якуба Коласа ладзілі некалькі партый і арганізацый на чале з БНФ «Адраджэньне». Каля 400 чалавек паспелі паўдзельнічаць у гэтай акцыі, але многія спазьніліся. Бо мітынг цягнуўся ўсяго некалькі хвілін і складаўся з выступу Вінцука Вячоркі, які павіншаваў прысутных са святкам, прапанаваў ускласьці кветкі да помніка Якубу Коласу і разьсьціся. Тых, хто не паслухаўся Вячоркі, з плошчы вышлі амапаўцы. А 18-й усё ўжо было скончана. У пастарунак трапілі 16 чалавек на чале з В.Вячоркам. На паўгадзіны быў затрыманы кіраўнік БСДП (НГ) Мікола Статкевіч, які прысутнічаў зь некалькімі сваімі партыйцамі і на акцыі КХП-БНФ у нядзелю.

Аўторкавы збор на плошчы Якуба Коласа расчараваў ня толькі моладзь (некаторыя маладыя людзі крычалі «Ганьба памяркоўным!»), але і людзей сталых, якія не маглі прыгадаць такога сумнага Дня Волі.

Сьвята за Менскам

Святкаваньне ў Менску было азмрочанае таксама заўчаснай сьмерцю Георгія Таразевіча, старшыні Вярхоўнага Савету БССР у апошнія гады яго існаваньня, нацыянал-камуніста, а пазьней сацыял-дэмакрата, што выявіў сваю палітычную прыныповасьць, падаўшы ў адстаўку з пасады пасла ў Польшчы ў знак пратэсту супраць рэфэрэндуму 1995 г.

Мерапрыемствы, што ладзіліся ў Дзень Волі за Менскам, выглядалі нашмат больш сьвяточна, чым сталічныя.

У Берасьці сябры нацыянальнага

руху ўскладалі кветкі да магілаў салдатаў Булак-Балаховіча, а пасля ўдзельнічалі ў сьвяточным уніяцкім набажэнстве. Сябры КХП-БНФ на Савецкай вуліцы раздавалі сваю друкаваную прадукцыю. «Малады фронт» зладзіў міні-футбольны турнір «Кубак Незалежнасьці». Перамагла маладафронтаўская ж каманда «Пагоня», якая ў фінале зь лямкам 1:0 выйграла ў дружныя Берасьцейскага тэхнічнага ўнівэрсытэту.

Санкцыяваную ўладамі акцыю зладзілі ў Воршы сябры КХП-БНФ. У ёй узялі ўдзел некалькі сотняў чалавек. У Віцебску сябры АГП ладзілі пікет на прывакзальнай плошчы, і ўсе былі затрыманыя міліцыяй. Затрыманыя працягваліся і падчас акцыі КХП-БНФ ды «Маладога фронту». А шэсьце па горадзе, зладжанае ўвечары 25-га Камітэтам грамадзкіх дзеяньняў, прайшло безь перашкодаў.

У Гомелі ў памяшканьні «Грамадзянскіх ініцыятываў» адбылася сьвяточная імпрэза і канцэрт бардаў. Напярэдадні дырэктар гомельскага гатэлю «Кастрычніцкі» нечакана адмовіў у арэндзе актавай залі, пра што была папярэдняя дамова.

У Маладэчна на сьвята завіталі Кася Камоцкая і гурт «Ліцьвіны». Апроч канцэрту, адбылася выстава мясцовых мастакоў. Былі таксама ўскладзеныя кветкі да помніка «Пакутнікам за волю і незалежнасьць Беларусі».

Такога кшталту акцыі ды імпрэзы зьбіралі людзей і ў іншых гарадах ды мястэчках, але многія беларусы нікуды ня ішлі і святкавалі Дзень Волі дома ці ў гасьцях.

У Празе беларускія суполкі зладзілі пікет ля амбасады Беларусі, выступаючы супраць інтэграцыі з Расеяй ды патрабуючы спыніць палітычныя рэпрэсіі. Сюжэт пра паседжаньне Рады БНР — «белорусского правительства в изгнании» — у Празе і кароткае інтэрвію Васіля Быкава паказаў расейскі тэлеканал НТВ.

У Варшаве сьвяточную імпрэзу ладзіла Беларускае аб'яднаньне студэнтаў. Гданьскія беларусы ўшанавалі памяць нацыянальных дзеячоў, пахаваных на мясцовых могілках,

найперш дзесяч БНР Лукаша Дзекуць-Малея. Сябры Беларускага культурнага таварыства «Хатка» адкрылі мастацкую выставу. У чацьвер Інстытут беларускай культуры правёў у Варшаве ўрачыстую вечарыну і канцэрт.

Урачысты сход у кавярні Беларускага цэнтру культуры распачаўся з супольнага выкананьня гімну «Мы выйдзем шчыльнымі радамі». З дакладам выступіў прафэсар Алег Латышонак: «Калі хтосьці ня ведае, з чаго і адкуль пачалася дзяржава, у якой ён зьяўляецца прэм'ер-міністрам, дык нічога добрага можна не чакаць. Калі б Кебіч адчуваў сябе пераемнікам Язэпа Варонкі — першага прэм'ера БНР, напэўна, так марна ня скончыў бы ў выбарах з Лукашэнкам. Думаю, што і спадар Лукашэнка, які ня ведае, скуль карані дзяржавы, якой ён кіруе, скончыць таксама, як і Кебіч».

У Вільні святкавалі трыма патокамі. Блізкая да беларускага пасольства арганізацыя Лявона Мурашкі зрабіла школьны канцэрт, чым забясьпечыла поўную залю бацькоў. Варожа гэтай арганізацыі суполка Хведара Нюнькі традыцыйна ладзіла стол і прымала Зінона Пазьняка. Тых же беларусаў, што стаяць па-за канфрантацыяй гэтых дзьвюх суполак, зладзілі сьвяточны малебен у беларускай царкве, усклалі кветкі да магілы К.Каліноўскага і паслухалі канцэрт Валянціны Кавальчук і Зьмітра Бартосіка.

Вучыцца святкаваць

Вулічныя акцыі безумоўна патрэбныя. Найперш для тых людзей, якія пра БНР могуць пачуць хіба з навінаў НТВ. Святкаваньне ў залах ды офісах («рэзэрвацыях» альбо «выспах свабоды», каму што падабаецца) не дае такога прапагандысцкага эфэкта ў грамадзтве, як вулічныя акцыі. Дадамо: як акцыя добра прадуманая, арганізаваная і як след праведзеныя. Пра менскія падзеі 23 і 25 сакавіка гэтага ня скажаш. Таму трэба вучыцца святкаваць нашае найвялікшае нацыянальнае сьвята.

Сяргей Ёрш

ХРОНІКА ЎЦІСКУ

6 сакавіка за раздачу ўлётак з заклікам прыняць удзел у Народным маршы «За лепшае жыцьцё!» ў Барысаўе былі затрыманыя актывісты незарэгістраванага руху «Зубр» 15-гадовыя Марыя Піліпенка і Зьміцер Шматок. 13 сакавіка за арганізацыю згаданага маршу на 15 сутак былі асуджаныя Андрэй Саньнікаў, Людміла Гразнова, Зьміцер Бандарэнка і Леанід Малахаў. 17 сакавіка за ўдзел у маршы міліцыя затрымала Юр'я Хадзьку каля ягонага дому. Выпісаны ордэр на ягоны адміністрацыйны арышт, ён хаваецца ад затрыманьня. 21 сакавіка ў пастарунак апынуўся сябра КХП-БНФ Аляксей Лапенка, які расклеіваў улёты да Дня Волі ў Менску. 23 сакавіка падчас акцыі, прысьвечанай 85-м угодкам БНР, у Горадні былі арыштаваныя два Сяргеі Мальчыкі — старшыня абласной філіі БНФ і ягоны стрыечны брат, а таксама Мікалай Яўсей і Зьміцер Антаневіч. У Менску 23 сакавіка падчас «хапуну» ў міліцыю трапілі: Павел Знавец (пасадзілі на 10 сутак), Аляксей Кароль, Наталья Васілевіч (атрымала папярэджаньне), Сяргей Папкоў (аштрафаваны на 20 базавых адзінак), Вячаслаў Сіўчык (атрымаў 15 сутак), ягоная жонка Ганна і 6-гадовы сын Вітаўт, Зьміцер Каспяровіч, Павел Севярынец (затрыманы прэвэнтывна перад пачаткам акцыі, асуджаны на 10 сутак), Дзяніс Чыкалёў, Алег Мядзьведзеў (10 сутак), праваслаўны сьвятар Аляксандар Шрамко (папярэджаньне), сп.Рак (папярэджаньне), Леанід Дзейка (20 б.а. штрафу), Алег Сагадзін (папярэджаньне), Валянцін Баранаў (14 сутак арышту), сп.Балак, Зьміцер Філіповіч (15 сутак), Юрась Фабішэўскі (10 сутак), Уладзімер Юхо (7 сутак), Аксана Новікава (папярэджаньне), Тацяна Сандовіч (папярэджаньне), Наталья Валакіда (журналістка газеты «Згода», адпусьцілі, калі паказала пасьведчаньне), Анатоль Рыбкавец (30 б.а. штрафу), Дзяніс Дашкевіч (3 сутак), Сьвятлана Ніколенка (папярэджаньне), сп.Мірашэвіч, аўтар «НН» Зьміцер Галка (20 б.а. штрафу), Мікалай Стоцік (гэтка самы штраф), сп.Савіч, Аляксей Шэін (карэспандэнт БелаПАН, быў адпушчаны пасля паказваньня пасьведчаньня), Віталей Кошалеў (меў пасьведчаньне назіральніка), Аляксандар Прушынскі, Юрась Беленькі, Генадзь Дранковіч, Сяргей Высоцкі, Алег Гнедчык, Дзяніс Трубка, Максім Ляховіч, Павел Селязнёў, Уладзімер Селязнёў, Зьміцер Гурво, Алег Яскалевіч, Алег Радзюк, Фёдар Бешанкоў, Анатоль Рабкавец (штраф у 30 б.а.), Васіль Парфяноў, Іра Вяткіна, Арцём Мірдовіч, Васіль Белан, Алег Корбан, Пятро Сакольчык, Віктар Гара, Леанід Валуй, Вольга Дайнека, Валер Гебанёў, Валянцін Малышка (5 сутак), Кастусь Міронаў (20 б.а. штрафу). 25 сакавіка быў арыштаваны каардынатар незарэгістраванага руху «Зубр» Цімох Дранчук, які прыйшоў да менскага прыёмніка-разьмеркавальніка на вул.Акрэсьціна перадаць газеты арганізатарам маршу «За лепшае жыцьцё!». Падставай для арышту стаў завочны судовы прысуд на 10 сутак за ўдзел у святкаваньні Дня Волі ў 2002 г. У той самы дзень у сталіцы да пачатку святкаваньняў у пастарунак прэвэнтывна трапілі Зьміцер Бародка і Леанід Навіцкі. Пасля акцыі міліцыя затрымала кіраўніка БСДП (НГ) Міколу Статкевіча (быў неўзабаве выпушчаны), кіраўнікоў Партыі БНФ Вінцука Вячорку і Уладзімера Кішкурну, маладафронтаўцаў Алега Корбана (якога затрымлівалі і 23-га), Максіма Гаўрыловіча, Вітала Апацкага, Аляксея Рабіцкага, Сяргея Дзёміша, Васіля Ермакова, «зуброўцаў» Яўгена Афнагеля, Ігара Віннікава, Тацяну Елаву, Дзяніса Дашчынскага, Сяргея Буяўца. 26 сакавіка Я.Афнагель і У.Кішкурна былі асуджаныя на 15 сутак арышту, па 5 сутак арышту атрымалі Т.Елава, Л.Навіцкі, І.Віннікаў, А.Корбан, З.Бародка (яго абвінавачалі ў хуліганстве), В.Вячорка — на 10 сутак. У Віцебску падчас святкаваньня Дня Волі затрыманыя сябры АГП Эла Канавалава, Іна Сяткоўская, Вольга Саўчанка, Валер Грыгаровіч, Аляксей Ніканораў, Уладзімер Семянчукоў, Сяргей Фахрутдынаў, сябры КХП-БНФ Уладзімер Плешчанка і Аляксандар Салаўян, Барыс Хамайд, маладафронтаўцаў Віктар Шляхцін, Аляксей Гайдуюкоў і Зьміцер Казакевіч, прадстаўнікі Праваабарончага цэнтру «Вясна» Уладзіслаў Токараў, Зьміцер Найверт, Канстанцін Горын і Яўген Даманюк, а таксама карэспандэнт радыё «Палёнія» Юрась Сьцяпаню.

AB

Беларускі бок хвалюе лёс экспертных кантрактаў з Іракам, а таксама абяцання інвестыцыі з арабскіх фондаў.

Вайна з партнёрамі

«Динамічна развівалася наша эканамічнае супрацоўніцтва», — казаў пра Ірак Лукашэнка ў сваім тэлезвароце. І праўда: у гутарках пра ранейшыя гаспадарчыя адносіны Іраку і Беларусі цяпер больш выпадае карыстацца дзеясловамі мінулага часу. Неўзабаве ў Багдадзе зьявіцца новыя гаспадары. Як гэта адаб'ецца на беларускай гаспадарцы?

Цяпер ва ўладзе ў ЗША знаходзіцца геаэканамічная каманда, што прыйшла з вялікага карпаратыўнага бізнэсу. Генэральны віцэ-прэзідэнт Дэйв Чэйні з 1995 г. узначальваў адну з найбуйнейшых кампаніяў ЗША «Halliburton» (абсталяваньне для нафта- і газздабычы, інтарэсы ў ВПК); міністар фінансаў Пол О'Ніл кіруе самым буйным у сьвеце вытворцам алюмінію «Alcoa Inc» (30% сусьветнай вытворчасці); міністар абароны Дональд Рамсфэльд цягам 23 гадоў узначальваў буйныя кампаніі ў сфэры фармацэўтыкі і тэлеіндустрыі; дарадца прэзыдэнта ЗША па нацыянальнай бясьпецы Кандаліза Райс мае досвед працы ў сфэры стратэгічнага ядравага плянаваньня і інтарэсы ў нафтавых кампаніях; дзяржсакратар Колін Паўэл — генэрал, адзін з стваральнікаў

пляцдарму для абароны энэргетычных інтарэсаў ЗША ў Пэрсідзкай затоцы.

Амэрыканская замежная палітыка знаходзіцца ў руках карпаратыўных інтарэсаў. ЗША зрабыць усё, каб павялічыць прыбыткі, якія яны атрымаюць па сканчэньні вайны, ды зьменшыць выдаткі. Дж.Буш ужо падаў у Кангрэс абгрунтаваньне на выдаткі ў памеры 75 млрд. даляраў. Значыцца, будзе зроблена ўсё, каб паменшыць магчымасьці іншых краінаў атрымаць эканамічныя выгоды як на нафтавым рынку, так і ў пастаўках прадукцыі на пасляваеннае аднаўленьне Іраку.

Экспарт

Эканамічны ўплыў вайны ў Іраку на Беларусь можна разглядаць у трох галоўных кірунках. Па-першае, лёс экспертных кантрактаў (як ужо падпісаных, так і новых, зьвязаных з павасенным аднаўленьнем Іраку). Па-другое, сытуацыя на павасенным нафтавым рынку. І па-трэцяе, прыцягненьне раней абяцаных інвестыцыяў з арабскіх фондаў.

Беларускі экспарт у Ірак нязначны, але ён даволі дынамічна развіваўся. Так, у 1995—97 г. яго не было наагул, у 1998 г. ён склаў 5,5 млн. даляраў, у 2000 г. — 7,8 млн. даляраў, у 2002 г. — каля 32 млн. даляраў. Асноўныя яго артыкулы — прадукцыя машынабудаваньня: трактары (1500 штук за 2000—2002 г.), шасі і прычэпы (400—500 у 2001—2002 г.), рухавікі (450 летась). Развіцьцё экспарту стрымліваюць

санкцыі ААН, якія не дазваляюць рэалізаваць падпісанія між Беларусі і Іракам кантракты на 300 млн. даляраў. А гэта 3,7% леташняга экспарту Беларусі. Рэалізацыя гэтага патэнцыялу малаверагодная. Цяжка спадзявацца і на экспарт, напрыклад, беларускіх будаўнічых матэрыялаў, бо ЗША будуць намагацца аднаасобна выкарыстаць пасляваенны рост попыту на абсталяваньне для нафтаздабычы, на будматэрыялы, сродкі транспарту і г.д.

Нафтавы рынак

Беларусь нафту імпартуе па сусьветных цэнах, не зацікаўленая ў іх падвышэньні і залежыць ад стабільнасьці на энэргарынках. З пачатку 2002 г. і да пачатку вайны сярэдняя цана на нафту вырасла да 38 даляраў за барэль. Але ў першыя дні яна паменшала да 27 даляраў. Для эканомікі ЗША выгадна, калі нафта каштуе каля 25 даляраў за барэль. Гэта значыць, што цэны стабілізуюцца блізка каля гэтага ўзроўню, інакш вайна для ЗША будзе фінансава непраўданай. Іншае пытаньне, колькі часу спатрэбіцца для стабілізацыі цэнаў.

Першая вайна ў Пэрсідзкай затоцы сьведчыць, што на аднаўленьне сьвідравінаў спатрэбілася 1,5—2 гады. Гэтулькі ж, максимум, спатрэбіцца і гэтым разам. Таму, пакуль здабыча нафты ня выйдзе на даваенны ўзровень, краіны ОПЕК будуць павялічваць яе экспарт. Расея ўжо дамовілася з ОПЕК аб павелічэньні здабычы на 0,5 млн. барэляў у суткі

(гэта чвэрць ад таго, што здабываў Ірак перад вайною). Але магутнасьці Расеі па транзыце дадатковага экспарту абмежаваныя. Таму павялічыцца загрузка беларускіх нафтапрапарцоўчых заводаў з мэтай экспарту прадуктаў нетрубаправодным транспартам. Гэта можа актывізаваць прыватызачыю двух беларускіх НПЗ, тым больш што прыкладна 40% акцыяў Мазырскага заводу знаходзіцца ва ўласнасьці расейцаў. Дадатковы струмень нафтадаляраў у Расею можа справакаваць пашырэнне попыту на беларускія тавары.

Інвестыцыі

Сытуацыя з арабскімі інвестыцыямі ў Беларусь (напрыклад, дамоўленасьць з Кувэйцкім фондам аб інвестыцыях у электраэнэргетыку і хімічную прамысловасьць) будзе залежаць ад ступені разбурэньняў на Арабійскім паўвостраве падчас вайны. Калі дамоўленасьці аб інвестыцыях і застануцца ў тых жа памерах, то, прынамсі, верагоднае іх запавольваньне.

Такім чынам, у эканамічным пляне ўплыў вайны ў Іраку на Беларусь будзе хутчэй адмоўным. Гэта будзе вызначацца тым рэжымам, які прыйдзе пасля вайны. Але афіцыйная пазыцыя Беларусі ў адносінах да вайны ў Іраку дае магчымасьць атрымаць пэўныя палітычныя дывідэнды на эўрапейскай прасторы. І гэтыя дывідэнды могуць ператварыцца ў эканамічныя плюсы.

Уладзімер Валетка, эканаміст

ЭКАНАМІЧНАЯ ХРОНІКА

Адзінай валюты не прадбачыцца

Аляксандар Лукашэнка сустрэўся з старшынём Нацбанку Пятром Пракаповічам. І запатрабаваў дабіцца максымальнага патаньненьня крэдытаў для «рэальнага сэктару эканомікі». Таксама была гаворка пра супольную валюту. Мяркуючы па інфармацыі БелТА, кіраўнік дзяржавы паставіў задачу не ісьці на са-ступкі Расеі ў гэтым пытаньні.

Крэдыт для МАЗу

МАЗ атрымаў падатковы крэдыт на 38 млрд. 388 млн. рублёў і субсідыі на 18 млрд. 605 млн. рублёў. Летась завод пачаў рабіць грузавікі паводле экалягічных стандартаў Эўра-1 і Эўра-2, якія вызначаюць узровень шкодных выкідаў рухавіка. 80% прадукцыі МАЗу экспартуецца ў Расею, дзе ўжо не дазваляюць рэгістраваць машыны старога стандарту Эўра-0. Грошы спатрэбіліся, каб утрымаць цэны на старым узроўні і захаваць сваю долю на расейскім рынку, бо новыя грузавікі маюць вышэйшы сабекошт. МАЗ мусіць аддаць крэдыт да 2005 г.

Страйкоўцаў пазбаўляюць ліцэнзіяў

16 індыўідуальных прадпрымальнікаў з Салігорску пазбавілі ліцэнзіяў. Афіцыйная фармулёўка — «паводле вынікаў праверак сан-эпідэманцый». Самі бізнэсоўцы лічаць, што гэта пакараньне за ўдзел у страйку 12 сакавіка. Іншых прадпрымальнікаў Салігорскі гарвыканкам прымушае здаваць грошы на набыцьцё сыстэмы відэаналаду за горадам.

«Наруцянка» насвівінячыла

Пракуратура зацікавілася дзейнасьцю сумеснага беларуска-чэскага прадпрыемства «Наруцян-ка». Тры гады таму яно ўзяло ў арэнду сьвінагадоўчы комплекс калгасу «Савецкі», што на Пружаншчыне. Парсюкоў гадавалі, эканомячы на ачышчальных сыстэмах, адкіды зьлівалі ў навакольныя вадаёмы. Уладальнікам сьвінакомплексу загадалі навесці парадак, але штрафаў ня выпісалі.

Ільняныя круцалі

Частка кіраўніцтва Полацкага льнозаводу трапіла пад суд за службовы падлог. Паводле бухгалтарскіх справаздачаў, працаўнікі заводу атрымлівалі заробак ільновалакном. Насамрэч плацілі грашыма, а лён сьпісвалі і прадавалі камэрсантам па вышэйшых цэнах.

Стаўка рэфінансаваньня зьніжаная

З 21 сакавіка Нацбанк зьнізіў стаўку рэфінансаваньня да 37% гадавых. Да гэтага яна была роўнай 38%, што крыху перавышала рост спажывецкіх цэнаў. Ад зьніжэньня стаўкі згубяць тыя, хто трымае ўклады ў беларускіх рублях, а выйграюць тыя, хто атрымаў рублёвыя крэдыты, працэнт па якіх роўны стаўцы рэфінансаваньня.

Адлоў аграрнікаў

Як і штовесну, 26 сакавіка Міністэрства ўнутраных справаў пачало спэцаперацыю «Аграрнік». «Мэта апэрацыі — папярэджаньне і спыненне парушэньняў закону ў аграрнапрамысловасьці, забесьпячэньне захаванасьці насеннага фонду, сельскагаспадарчай тэхнікі, паліўна-змазачных матэрыялаў, атрутаў, хімікатаў і ўгнаеньняў», — паведама-ляе МУС.

АК

Джындыжыч:

Забойства прэм'ера Сэрбіі стала шокам для ўсходнеўрапейскіх палітыкаў. Ці азначае яно, што палітычныя перамены ў Беларусі таксама немагчымыя без супрацоўніцтва дэмакратаў з крміналам?

Прэзідэнт Каштуніца быў візытоўкай сэрбскай рэвалюцыі, Джындыжыч — яе рухавіком. Доктар філзафіі, выпускнік нямецкіх універсітэтаў, ён вярнуўся на радзіму, каб стварыць Дэмакратычную партыю і стаць адным з лідэраў вулічных пратэстаў 1996 г., а пасля — мэрам Бялграду. Скінуты з пасады ў выніку здрады Вука Драшківіча, ён ня зьехаў на эміграцыю. Палкі тэмперэмент дапамог Джындыжычу захаваць аўтарытэт, нават калі дзяржаўная прапаганда абвінаваціла яго ў дэзерцірстве — падчас НАТОўскіх налётаў Джындыжыч не падпарадкаваўся загаду аб усеагульнай мабілізацыі. Ён пераседзеў бамбёжкі ў Чарнагорыі, апраўдваючыся, што «ў войску Мілошавіч падстроіў бы маё забойства». Аднак памерці Джындыжычу судзілася інакш.

Прэм'ер пакутліва рухаўся на мыліцах ад машыны да дзвярэй будынку ўраду, калі яго прадзіравілі тры снайперскія кулі.

Джындыжыч увойдзе ў гісторыю як палітык, што распачаў паварот Сэрбіі да Эўропы. Але ён ня быў палітыкам з зусім чыстымі рукамі. Дый ці магчыма такое ў Югаславіі, дзе дэмакраты мусілі мабілізаваць усе сілы, якія толькі маглі выступіць супраць Мілошавіча? «Даводзілася мець сяброў ня толькі ў раі, але і ў пекле», — прызнаваўся сам Джындыжыч. Ён загінуў, калі паспрабаваў разарваць дамову з «д'яблам», — такую вэрсію вылучае сэрбская прэса.

Каб выжыць ва ўмовах міжнароднай ізаляцыі, Мілошавіч вымушаны быў парушаць міжнародныя санкцыі, што прывяло да ўзнікнення крміналізаваанай алігархіі. Сувязі між палітыкамі, злчынным сьветам, бізнэсам і «органамі» ў Сэрбіі дасягнулі небяспечных памераў. Палітычнае жыццё пачало нагадваць барацьбу мафіёзных кланаў. Таямнічыя забойствы зрабіліся неад'емным элемантам палітычнага краявіду.

У студзені 2000 г. пры нявысветленых акалічнасцях быў забіты Жэлька «Аркан» Ражнятавіч, «герой» вайны ў Босніі. Пасля былі два няўдалыя замахі на Вука Драшківіча (у адным з іх загінулі чатыры Драшківічавы ахоўнікі). Нарэшце, знік падчас ранішняй прабежкі ў парку Іван Стамбаліч, былы прэзідэнт Сэрбіі.

Палкоўнік з «эскадрону сьмерці»

Пасля забойства Джындыжыча сэрбскі ўрад надзіва апаратыўна абвясціў, што галоўнымі замоўцамі былі палкоўнік Міларад Лукавіч па мянушцы «Легіён» і Душан Спасоевіч па мянушцы «Шыптар» (зьянаважлівая мянушка для альбанцаў). Лукавіч у 1998—2001 г. быў начальнікам брыгады спецпрызначэння (БСП), ці «чырвоных барэтаў». У маладосці ён разам

Палкоўнік Міларад Лукавіч.

Джындыжыч меў сяброў ня толькі ў «раі», але і ў «пекле». Ён загінуў, калі паспрабаваў разарваць дамову з «д'яблам».

аўтапсія аднаго забойства

з сябрукамі нападаў на крамы. Пасля чарговага нападу ўцёк на Захад, дзе ў 80-х служыў у «Замежным легіёне». Адсюль і мянушка. Вярнуўся на радзіму ў пачатку 90-х і далучыўся да ўтворанай «Арканам» Сэрбскай добраахвотнай гвардыі (СДГ).

Пасля вайны ў Босніі Лукавіч перайшоў у БСП, служыў у Косаве. У кастрычніку 1998 г. ён атрымаў званьне палкоўніка і ачоліў брыгаду, якая здабыла сумную славу Мілошавічавы «эскадрону сьмерці».

У кастрычніку 2000 г. пасля прэзідэнцкіх выбараў сотні тысяч чалавек выйшлі на вуліцы Бялграду, каб прымусіць Мілошавіча прызнаць вынікі кампаніі. Дэманстрантаў можна было разгнаць, ужыўшы зброю. Аднак БСП рабіць гэтага ня стала.

Дамова з «д'яблам»

Мірнаму вырашэнню паспрыяла размова Джындыжыча з Лукавічам. Першы пазней шмат разоў падкрэсьліваў: «Многія абавязаны «Легіёну» жыццём, у тым ліку і я». Палкоўніку, відаць, паабяцалі амністыю за ранейшыя злачынствы. Лукавіч застаўся начальнікам «чырвоных барэтаў». Ён быў адхілены ад пасады ў траўні 2001 г., калі выклікаў «задымленне» ў дыскатэцы, якое скончылася пажарам. Месяцам пазней Лукавіч справакаваў страляніну ў начным клубе падчас святкаваньня дня нараджэння ўдавы «Аркана» Святланы Ражнятавіч («Цыцы»), зоркі сэрбскае папсы. Тады ўжо яго канчаткова звольнілі, але справу-такі «замылі».

Лукавіч захаваў уплыў у БСП, яе начальнікам зрабіўся ягоны намесьнік Міларад Брацянавіч. «Легіён» быў завадатарам бунту «чырвоных барэтаў» у лістападзе 2001 г. Спецназ стаў на дыбкі, калі Карла Дэль Понтэ прывезла ў Бялград сьпіс з 200 асобаў, што мусілі паўстаць перад Гагскім трыбуналам. Там было і Лукавічавы прозьвішча.

«Легіён» быў зьвязаны з Ёвічам Станішычам, у 1991—98 г. начальнікам службы бяс-

пекі Мілошавіча, стваральнікам ваенізаваных брыгад, які ўзяў Лукавіча ў БСП. Станішыч — даўні сябар Джындыжыча. Гэта ён арганізаваў спатканьне Джындыжыча й Лукавіча. Пры Каштуніцу Станішычавы людзі занялі важныя пасады ў спецслужбах, што выклікала крытыку з боку лібэральных СМІ. У траўні 2001 г. харвацкі тыднёвік «Nacional» зьвінаваціў Джындыжыча і Станішыча ў спрыянні Станку Субоцічу, каралю цыгарэтнае кантрабанды. Джындыжыч казаў, што не знаёмы з Субоцічам. Але потым прызнаўся: у перамовах з «British American Tobacco» наконт будаўніцтва цыгарэтнай фабрыкі той быў пасярэднікам. Апроч таго, Джындыжыч шмат разоў лётаў Субоцічавым самалётам.

«Шыптар», кіраўнік «Зэму»

Другі галоўны падазроны ў забойстве Джындыжыча — Душан Спасоевіч, кіраўнік злчыннай групойкі «Зэму» (гэтак завецца раён Бялграду). Клан спецыялізуецца на кантрабандзе наркотыкаў і выкраданьні бізнэсоўцаў. «Легіён» — кум Спасоевіча (хросны бацька дзіцяці).

Спасоевіч пачынаў кар'еру ў іншым мафіёз-

Спецслужбы шукалі Душана Спасоевіча ў ягоным доме.

ным клане «Сурчын» (мястэчка пад Бялградом), што спецыялізаваўся на крадзяжы аўтамабіляў. Іншы кум Спасоевіча — Любуш «Буга» Чэме, правадыр «Сурчыну». «Буга», у сваю чаргу, — кум Драгалюба Маркавіча, гаспадара найбольшай птушкафабрыкі на Балканах, якога называюць «мозгам «Сурчыну»». Блізкім сябрам і другім кумам апошняга быў... Зоран Джындыжыч, якога Драгалюб кансультаваў у пытаннях сельскай гаспадаркі.

Чуткі пра сувязь Джындыжыча з «Сурчынам» дасягнулі апагею пасля забойства ў жніўні 2001 г. Маміра Гаўрылавіча, былога высокага функцыянера спецслужбаў. Каштуніца хацеў стварыць парламэнцкую камісію для расьсьледаваньня, але прапанова была адхіленая 100 галасамі супраць 98. Невялікая партыя «Новая Сэрбія» ў апошні момант прагаласавала супраць. Паводле СМІ, Джындыжыч паабяцаў пабудаваць цыгарэтную фабрыку ў родным горадзе кіраўніка партыі.

У маі 2002 г. успыхнула вайна між «Сурчынам» і «Зэмунам». Знікла жонка «Бугі» Ліліяна, а ў жніўні 2002 г. і сам ён уцёк з Сэрбіі.

Шляхі Джындыжыча і Лукавіча мусілі некалі разысьціся. Першы ня мог трымаць існаваньне паралельнай «дзяржавы ў дзяржаве», другі не хацеў у Гаагу. Вашынгтон паставіў фінансавую дапамогу Сэрбіі ў залежнасьць ад зьвяздзеньня рахункаў з мінулым. Але Джындыжыч не адчуваў дастатковае сілы, каб распусьціць спецслужбы і зьвязаныя з імі злчынныя групойкі.

21 студзеня сэрбскі тыднёвік «Identitet» апублікаваў стэнаграму размовы Джындыжыча з дарадцам, у якой згадвалася аб арышце «няпэўных» чальцоў БСП і лідэраў «Зэму». 24 студзеня ўрад адправіў у адстаўку кіраўніцтва службы бясьпекі — у тым ліку і М.Брацянавіча. У той самы дзень паліцыя знайшла наркотыкі ў гандлёвым цэнтры, што належаў «Бугу». Той па тэлебачаньні назваў знаходку правакацыяй Спасоевіча, Лукавіча і Брацянавіча. Лукавіч адказаў адкрытым пісьмом, у якім абвінаваціў урад у здрадзе нацыянальным інтарэсам: «Гуляючы лёсам цэлага народу, яны знішчаюць апошнія бастьёны нацыянальнага гонару і годнасьці, ашукваюць нацыю, не называючы колькасьці людзкіх галоў, якія мусяць прынесці ў ахвяру Гагскаму трыбуналу».

На мушцы снайпера

Паводле штотыднёвіка «Nin», «Легіён» сутракаўся з Джындыжычам і палохаў яго сьмерцю. 21 лютага адбыўся першы замах. Грузавік, якім кіраваў чалавек з «Зэму», тараніў машыну прэм'ера. Ахова адкрыла дарогу злчынцу, якога, праўда, схпілі, але назаўтра адпусьцілі. Пасля лютаўскага замаху Джындыжыч вырашыў зьмяніць ахову.

7 сакавіка СМІ абабегла сэнацыійная навіна: у краіну вярнуўся «Буга». 11 сакавіка на першай паласе «Identitet» зьявіўся артыкул пад назвай «Джындыжыч на мушцы снайпера — сэрбы з Гаагі замовілі замах». На наступны дзень прэм'ер-міністар Сэрбіі — хутчай за ўсё, «падстаўлены» аховай — быў забіты.

Усё паказвае на тое, што Джындыжыча знішчыла мафія, зьвязаная з спецслужбамі. Наступнік Джындыжыча — Зоран Жыўкавіч, мэр Нішу, другога па велічыні сэрбскага гораду. Яго чакае барацьба не на жыццё, а на сьмерць. Альбо згодніцтва, якое таксама вядзе да сьмерці?

Амэрыканцы дапамагалі сэрбскім дэмакратам, пакуль трэ было зваліць Мілошавіча. Пасля ўрад застаўся сам-насам з сваёй краінай, падобнай да Італіі ў часы росквіту «коза ностры».

У Беларусі крмінальны бізнэс ня мае такога ўплыву на палітыку. Тут у аснове эканамічнай мадэлі — не крміналізацыя гаспадаркі, а расейскія эканамічныя датацыі. Лукашэнкаўцы вінавацілі ў кантактах з крмінальным сьветам Захаранку і Ганчара, але не далі ніякіх доказаў, ці гэта сапраўды было так. Дэмакратычная прэса, у сваю чаргу, закідала Лібэральна-дэмакратычнай партыі сувязі з «шэрым бізнэсам» і спецслужбамі адначасова. Беларускія дэмакраты спадзяюцца, што ў нашай краіне ўсё яшчэ магчымы паўночны — літоўскі ці польскі сцэнар, калі перамены ажыццяўляе шырокі нацыянальны рух пры падтрымцы ўладнай эліты, незадаволенай ранейшай сыстэмай. Не хацелася б ісьці сэрбскім шляхам — калі ўладу атрымлівае шматкожны апазыцыя, залежная і ад замежных спонсараў, і ад саюзнікаў кшталту «Зэму».

Франц Субель

Вусушылі чалавіка

На Баранавіцкім заводзе буддэ-
талаў у сушыным цеху 11 сакавіка
знайшлі цела працоўнага. Апошні раз
яго бацькі ўжывы 4 сакавіка. Усе हे-
тыя дні jon знаходзіўся ў вышукі:
родныя, усхваляваныя яго знік-
неўніем, падлі ў міліцыю. Абіаз-
воджаняе цела лажаў між дошкы і
шчыной цеху. Як jon туды трапіў,
пакі невядома. Дошкі пакладзены ў
цех 25 лута і два тыдні вытрым-
ліваліся пад тэмпературай 60 градусаў.
Чутчэй за ўсё, працоўны па некыяк
патрэбі трапіў у цех, дзе яму
зрабілася дрэнна ад выпарэніаў.

Кірацільнік падпаліў каледж

Ледзь не зхрелі ўвечары 15 сака-
віка кашы Баранавіцкага міліцей-
скага каледжу. Нечта з будучых
міліцыянтаў ня выключыў электра-
кірацільніка ў кладочы. Сатлеа курсан-
скага бальна. Кала 90 курсантаў ева-
куявалі, пажар патушылі.

Ruslan Raviaka, Баранавічы

Цыганкі заваражылі

Рапіцай у дом жыхаркі вёскі
Кляпчань, што за два кілямэтры
ад Слуцку, зайшлі тры цыганкі ў
прапанавалі купіць у іх пакрыва-
ла. Жанчына «павялася» на такі
сэрвіс і пачала разглядаць тавар.
А калі госьці пакінулі дом, яна не знай-
шла ў сваёй сумцы 340 даляраў і 90
тыс. рублёў. Затрымаць махлярак
пакуль не ўдалося.

Міхась Кутнявецкі, Слуцк

«NRM» у Мазыры

13 сакавіка мазырчкі мелі маг-
чымасьць наведць доўгачаканы

АНДРЭЙ ЛЯНКЕВІЧ

канцэрт улюбёнага гурту. Музык
выступалі ў Мазыры ўпершыню і
таму прапанавалі прысутным, па-
водле Вольскага, «своеасаблівае
асарці» — праграму гітоў з розных
альбомаў. Гурт наўсцэль задаволіў
чаканьні фанатаў, якія, не зважаючы
на нядобрыячлівыя міліцыянтаў,
адрываліся напоўніцу, выклікалі му-
зыкаў на біс, а пасля канцэрту доўгі
час не разыходзіліся, жадаючы ат-
рымаць аўтографы і сфатаграфаван-
ца зь міністрамі Незалежнае Рэспу-
блікі Мроі. Да квіткі дадаваўся
невялікі сюрпрыз — паштоўкі бела-

рускіх гуртоў і каляндарык з выявай
герба Мазыры.

Усяслаў Церашковіч, Мазыр

Дым для Іраку

Крычаўскі паэт і былы карэ-
спандэнт раённай газеты «Ле-
нінскі кліч» Міхаіл Розанаў
зьявнуўся ў амбасаду Іраку з
прапановамі па супрацьдзеянні
войску ЗША. Ён прадставіў дэталь-
вы плян па абароне буйных гарадоў
Іраку ад абстрэлу ракетамі з лазэр-
ным навадзеньнем. Асноўная ідэя

— вырабленьне вялікай колькасці
дыму і шчыльнае задымленьне неба
над гарадамі, што не дазволіць ра-
кетам трапіць у цэлі.

Андрэй Кузьмін, Крычаў

Атрутны рамонт

Не па сваёй волі сталі таксыка-
манамі на некалькі дзён вучні ба-
рысаўскай СШ №2. У школе рабілі
рамонт напярэдадні сэмінару для
музычна-пэдагагічных работнікаў.
Санстанцыя дала згоду пры ўмове,
што школьнікаў у будынку ня будзе.
Але заняткі ўсё ж ладзіліся, і дзеці
прыходзілі дадому з чырвонымі ва-
чыма і з галаўным болем. Сэмінар
прайшоў удала, але ці павінны дзеці
рабіцца закладнікамі начальніцкай
«паказухі»?

Зьміцер Панкавец, Кастрыца

Грошы на Касьцюшкаву сядзібу

Як ушанаваць памяць Тадэву-

ша Касьцюшкі на яго радзіме, у
Косаве? Аб гэтым ішла гаворка ў
Берасьцейскім аблвыканкаме. Палі-
тычны дарадца амбасады ЗША ў
Беларусі Тэд Контак і аташэ па пы-
таньнях інфармацыі, адукацыі і
культуры Даян МакДональд, якія
прысутнічалі на паседжаньні, пра-
панавалі сваю дапамогу — 20 тысяч
даляраў на аднаўленьне сядзібы
Т.Касьцюшкі. Дыпляматы паабя-
цалі, што грошы будуць пераліча-
ныя, як толькі аблвыканкам дасць
канкрэтны плян будаўнічых рабо-
таў.
У Івацэвіцкім філіяле «Бела-
русбанку» адчыненыя два ра-
хункі (валютны і рублёвы) для
ахвяраваньняў на аднаўленьне
сядзібы. Першы ўнёсак у памеры
10 тыс. рублёў паступіў ад пэнсі-
янэра Георгія Шасталы. Пэралі-
чылі грошы таксама калгас
«Зара» і Косаўскі псыханэўраля-
гічны дом-інтэрнат.

**Алесь Лаўранюк,
Івацэвічы**

Як Магілёўшчына перазімавала

Перазімвалі. Было зіма, але ня
мерзлі. Найбольш цяжкія бамжы,
якія мусілі даваць рады і холаду, і
голаду. Месцамі былі праблемы з
ацяпленьнем, адзінкавыя выпадкі,
аднак яны асабліва не парушалі
агульнага грамадзкага спакою. Сё-
летнія заваі далі праца камуналь-
ным службам гораду. Цэнтар і ас-
ноўныя транспартныя камунікацыі
паспявалі прыбіраць. Што да
«спальных раёнаў», дык вясна там-
тэйшым насельнікам у дапамогу.

Зімой было задужа выходных і
традыцыйных для гарадзкіх святка-
ваньняў кірмашоў. На кірмашы на-
ракалі прадавачкі экзатычнай садаві-
ны ды гародніны. Пасьля дня ганд-
лю прадукты псаваліся, а што рабіць
зь імі далей, прадавачкам начальства
не даводзіла. Гэтай зімой не было
эпідэміі грыпу — каранцін аб-
вешчалі толькі першымі днямі сака-
віка.

На пачатку зімы ў Магілёве ўзгад-
валі знаную ў краіне і замежжы ка-
бету — Наталью Рославу, без якой
пражылі год. Пражылі год і без ру-
пліўца Беларускай, рэдактара
газеты «Беларускі Ўсход» Васіля
Даўгалёва. І адзначылі гэтай зімой
год, як зьмянілася кіраўніцтва магі-
лёўскай арганізацыі БНФ.

Узімку наведлі Магілёў Уладзі-
мер Парфяновіч ды Валеры Фралоў.
На сустрэчы з палітыкамі і гра-
мадзкімі дзеячамі шануюны спадары
шмат казалі аб неабходнасьці
эфэктыўных дзеяньняў. З гаворкі
вынікала, што і сп.Парфяновіч, і

сп.Фралоў маюць пэўныя палітыч-
ныя амбіцыі, але ня маюць магчы-
масьцяў іх зрэалізаваць. Адвядзіны
дэпутатаў палаты прадстаўнікоў
прыпалі на перадвыбарчую кампа-
нію — час ідэальны для палітычных
дыскусіяў. Дый не за гарамі выбары
ў саму палату прадстаўнікоў.

Гэтай зімой выпалі з-пад увагі ак-
тыўнага грамадства знакавыя для
Магілёва даты — 28 студзеня (на-
даньне гораду першага Магдэбург-
скага права 1577 г.) і 1 лютага (паў-
станьне магілёўцаў супраць маскоў-
цаў 1661 г.). Акурат гэтымі днямі на
апошній сэсіі гарсавету старшыня
гарвыканкаму сп.Шорыкаў агучыў
ініцыятыву па карэкціроўцы магі-
лёўскага гербу. Да гонару дэпутатаў,
гэтая ініцыятыва не была падтрыма-
ная. Лёс гербу надалей будзе выра-
шаць дзяржаўная геральдычная ка-
місія.

Наагул жа, сп.Шорыкава варта
было б намінаваць як чыноўніка з
арыгінальнымі ініцыятывамі. За два
гады свайго знаходжаньня на паса-
дзе ён прапанаваў усталяваць пом-
нік аўтару «Песьні пра зубра», пера-
назваць вуліцу Ленінскую ў вуліцу
Міколы Гусоўскага, адбудаваць га-
радзкую ратушу. Ён жа выступіў з
ініцыятывай зладзіць заняткі па
гісторыі Магілёва для мясцовых
уроўняўцаў. Ініцыятыва была ўвасоб-
леная ў жыцьцё. Ініцыятывы самі
сабою годныя і вартыя падтрымкі.
Вось толькі папулізм відавочны. І
помнік, і перайменаваньне, і тым
больш адбудова ратушы мусяць

быць напоўненыя адпаведнай сут-
насьцю. Ратуша ня толькі будынак
— гэта сымбаль.

Яшчэ гэтай зімой у пэдунівэрсы-
тэце была прэзэнтаваная сп.Якубам
Трашчанком новая-старая канцэп-
цыя гісторыі краіны, з адзінствам
гістарычнага шляху ўсходніх славян
у сваёй аснове. Стаўленьне гісторы-
каў да прапанаванага прадукту
было, з зразумелых прычынаў, над-
звычай стрыманае. А яшчэ сёлета
магілёўскія бібліятэкі атрымалі
кніжку з Расіі. Зь якой такой ра-
дасьці, незразумела.

Пры канцы зімы Магілёў быў ад-
значаны як самы ўпарадкаваны го-
рад у краіне. Яно і напярэду, гіста-
рычны цэнтар у архітэктурным пля-
не адваёўвае права быць сапраўды
гістарычным. Тутака заслуга пера-
дусім бізнэсу, які памалу, але інвэс-
туе сродкі ў рэстаўрацыйныя рабо-
ты. Імідж абавязвае.

Пры канцы зімы другі магілёўскі
тэлеканал стаўся першай у рэгіёне
ахвярай пастановы аб сэртфікацыі.
Іншымі словамі, ледзь не
згубіў тэлевізійнае абсталяваньне.
Канфлікту далі рады, якім чынам —
невядома. Цешыць іншае: пра-
цаўнікі першага рэгіянальнага кана-
лу «Магілёў-1» сваім рэпартажам
фактычна выказалі салідарнасьць і
гатовасьць дапамагчы сваім кале-
гам. Нязвыкла.

2 сакавіка адбыліся выбары, і мы
сталі сведкамі фармаваньня новае
рэчаіснасьці. Наперадзе Вясна.

Алесь Асіпцоў, Магілёў

Выстава Васіля Коваля

ФОТА МІКАЛАЯ ПАСЕДЗЫКІ

Гадоў мо дваццаць таму прынёс
Васіль Коваль у сьціплы пакой-
чык нашага турысцкага клюбу
сваю першую драўляную скульп-
туру: зь перакручанага дрэва вы-
глядаў спакутаваны чалавечы
твар. Проста з галавы пакутніка
расьлі абліччы жудасных пачвараў.
Васіль назваў яго з гумарам: «За
цвярозь лад жыцьця». Цяпер той
твор адкрывае экспазыцыю выставы
В.Ковалю ў сьветлагорскім Доме ра-
мэстаў, дзе прадстаўлена больш за
250 працаў. Выстава якраз супала з
50-годзьдзем аўтара.

Калі, плывучы на байдарках па
рацэ, прыстае нашая група да берагу
для начлегу, Васіль, зрабіўшы сваю
працу, звычайна кажа: «Хлопцы, а
цяпер вы мяне адпускаеце?» Ён бярэ
сякеру, заплечнік і йдзе ў лес ці на
зарослы кустаўем луг. Калі вяртаец-

ца, у заплечніку абавязкова колькі
нарасьцяў, карчоў, проста перакру-
чаных галінак. Усё гэта сьсякаецца з
сухіх дрэваў і кустоў — ні ў якім разе
не з жывых. А пасля выходзяць на
сьвет дзівосныя істоты. З нарасьці —
пачварная, але ўсьмешлівая маска з
рэдкімі зубамі — «А вось і ня страш-
на». Проста з ствала дрэва вылазіць
самаўпэўнены мядзведзь — «Тры-
бун». Дзьве перакручаныя галіны
ствараюць «Лінію Жыцьця».

Жонка Васіля, Марыя, — сама-
дзейная мастачка, работы якой вы-
стаўляліся і ў музэі, і ў карціннай га-
лерэі Сьветлагорску. Творчасць не
дае сям'і Ковалю матэрыяльных да-
ротаў, або працуюць на вытворчым
аб'яднаньні «Хімвалакно». Марыя —
інжынер-тэхноляг, Васіль — спецыя-
ліст-электрык высокай кваліфікацыі.

Вадзім Болбас, Сьветлагорск

28 сакавіка пятніца

● БТ

6.00, 7.00, 8.00, 9.00, 12.00, 15.00, 18.00, 23.00 Навіны.
6.10, 7.10 Добрай раніцы, Беларусь!
8.10, 18.15 «Час хахаць». Сэрыял (Расея).
9.10 «Одры Хепбэрн. Гісторыя жыцця». Сэрыял (ЗША). 4-я сэрыя, заключная.
10.00 «Сад мары». Перадача для дачнікаў.
10.25 «На скрыжаваньнях Эўропы». Нацыянальны тэлефэстываль песні.
10.50 Кухня КВК.
11.05, 21.55 «Каралева сэрцаў». Сэрыял (Каломбія—Вэнэсуэла).
12.15, 14.20 Добры дзень, Беларусь!
13.05 Лірычная мэлядрама «Беражы мяне, мой талісман».
15.15 «Самая кепская ведзьма». Сэрыял для дзяцей (Вялікабрытанія).
15.40 Пяць цудаў.
15.50 «Гэта клясна!». Моладзевы сэрыял (Міжнародны французскі канал).
16.20 5х5. Інфармацыйна-забаўляльная праграма для старшаклясыкаў.
17.05 Б.Галкін у маст. фільме «Усе кагосьці хахаюць». («Беларусьфільм».)
19.00 М.Брукс у сацыяльнай камэдыі «Грошы ня пахнуць» (ЗША—Францыя—Вялікабрытанія).

29 сакавіка субота

● БТ

7.00, 12.00, 15.00 Навіны.
7.15 «Бэльфэгор». Мультисэрыял (Міжнародны французскі канал).
7.40 Пяць цудаў.
7.50 «Не зьявай!». Тэлеканал для дзяцей.
8.20 Існасьць. Духовная праграма.
8.55 «Усё нармальна, мама!» Забаўляльная праграма.
9.35 Экран індыйскага кіно: «Мяжа». 1-я сэрыя.
11.00 Здароўе. Тэлечасопіс.
11.30 Тэлевізійны Дом кіно: «Бацькі і дзеці. Актарская дынастыя Янкоўскіх».
12.15 Вясялая сямейка. Гумарыстычная праграма.
12.45 Падарожжа дылетанта. «3 гісторыі рашчавіцкай гімназіі».
12.55 Сола для дэбютанта. Максім Трылецкі (мастак-графік).
13.10 Плянэты АРТ.
13.35 Дак. сэрыял «Пары і дуэты-2» (Міжнародны французскі канал).
14.00 «Маршрут №...».
14.05 Вэстэрн «Вуліцы Ларэда» (ЗША). Заключная сэрыя.
15.15 «Знайсьці самога сябе». Відэафільм АТН.
15.35 Кухня КВК.
15.50 Камэдыйны сэрыял «Лі Эванс. І што цяпер?» (Вялікабрытанія). Заключная сэрыя.
16.20 КВК. 1/8 фіналу Эўралігі.
17.55 «На скрыжаваньнях Эўропы». Нацыянальны тэлефэстываль песні.
18.25 Футбол. Адборачны матч чэмпіа-

20.40 Кальханка.
21.00 Панарама. Інфармацыйны канал.
21.45 Навіны рэгіёну.
22.50 Зона Ікс.
23.15 Прэм'ера. Л.Пэры ў любоўнай мэлядраме «У тумане» (ЗША—Вялікабрытанія).

● СТВ

5.00 Музычны канал.
5.30, 14.35 «ЗБЖ, ці...». Тэлесэрыял.
6.00, 15.50 «Паўэр рэінджэрс, ці Магучы рэінджэры». Тэлесэрыял.
6.25, 15.20 «Джым Батан». Мультисэрыял.
6.50, 15.00 «Інспэктар Гаджэт». Мультисэрыял. Заключная сэрыя.
7.15, 17.55 «Меншчына. Людзі, падзеі, факты».
7.25, 13.30, 16.30, 19.30, 22.30 «24 гадзіны».
7.45, 19.50 «СТВ-спорт».
7.55 «Сьнеданьне зь Інай Афанасьевай».
8.00, 18.15 «Менск і менчукі».
8.05, 22.50 «Тэхналегія».
8.15 Кіно: сатырычная камэдыя «Натуральная бляндынка». ЗША, 1997.
10.00 «Хто за «Гарызонтам...» Дак. фільм (Белвідацэнтар).
10.15 «Гульнівы рэфлекс».
10.25 «Запрашаем паскардзіца».
10.35 «Пад вуглом 23 з паловай». Дак. фільм.
11.00, 20.35 «Аўтапанарама».
11.15 «Тэатральныя гісторыі».
11.30 «Віно каханьня». Тэлеаваля.
12.30 «Сямейныя страсыці». Ток-шоў.

13.50, 18.40 «Круты Юкер». Тэлесэрыял.
16.45 «Мэдыкі». Камэдыйны сэрыял.
18.05 «Філярманчны тыдзень».
18.10 «Агляд сусьветнай прэсы».
18.25 «Тэма дня».
20.00 «Рэактыўны бокс».
20.15 Дзіцячы экран. «Добры вечар, маленкі...».
20.50 Кіно: баявік «Пакараць на месцы». ЗША, 1993.
23.00 «Навіны СНД».
23.15 «Кіно». Мэлядраматычная камэдыя «Каханьне і іншыя непрыемнасьці». Гішпанія.

● Першы музычны канал

7.00 «Пад'ёмнік». Інфармацыйна-забаўляльная праграма ў жывым этэры.
9.00, 16.00 Рухач.
14.00 «V.I.P.онія».
17.00, 22.10 УльтраМікс.
22.00 «120/80». Інфармацыйная праграма.
22.30 «20-ка Першых».
23.30, 0.15 МэгаМікс.
0.00 «Заваўнікі кантынэнтаў».

● АНТ

8.00, 9.00, 18.00, 20.30, 23.20 Нашы навіны.
8.05 Тэлеаналі «Добрай раніцы».
9.05, 19.05 «Зямля каханьня, зямля надзеі». Сэрыял.
9.50 Шматсэрыіны фільм «Антыкілер». 3-я сэрыя, заключная.
10.40, 22.05 «Фабрыка зорак-2».
11.10 Дзіцячы сэрыял «Твінісы».
15.10 «Новы дзень». «Крылы».

15.35 «Новы дзень». Тэорыя неймавернасьці. «Галоўная тямніца жыцця».
16.05 Фігурнае катаньне. Чэмпіят сьвету. Мужчыны. Адвольная праграма. Перадача з ЗША.
17.05 «Вялікае мышцы» з Андрэем Махлавым.
18.10 Гумарыстычная праграма «Самі з вусамі».
18.40 Дакумэнтальны дэтэктыў. «Прыходзьце мяне забавіць». Справа 2002 г.
20.00 Час.
21.00 «Поле цудаў» зь Л.Якубовічам.
23.35 Сыгурні Уівэр, Кевін Кляйн у драме «Ледзяны вечэр». ЗША—Францыя, 1997 г.

● РТР

8.45 Дэтэктыўны сэрыял «Кобра. Антытэрор». Фільм 5-ы. «Вянок санэтаў».
9.45, 18.50 Весткі. Дзяжурная часьця.
10.00, 19.00 Весткі.
10.20 У пошуках прыгод.
17.50 Аншыяг.
19.30 Мясовы час. Весткі — Масква.
19.50 Дабранач, дзеці!
19.55 Клюб «Таатар + ТВ». Марыя Аронова, Міхал Дзяржавін, Валеры Залатухін і іншыя ў сьвятончым капусьніку.
22.10 Вячэрні сэзан. Клінт Іствуд, Джон Малквіч і Рэнэ Русо ў вострасюжэтным фільме «На лініі агню» (ЗША). 1993 г.

● Культура

15.10 Фэстываль «Плошча мастацтваў».
16.05 «Са столі».

16.35 260 гадоў з дня нараджэньня Карыры Дашковай. «Айчына і лёсы».
17.15 «Гербы Расеі». Герб Беларуска. 17.30 Весткі.
17.40 Навіны культуры.
17.55 Паўдзённыя сны.
18.25 «Слова і справа». Дак. сэрыял.
Фільм 10-ы, заключны. «Далёкая дарога».
18.55 Ток-шоў «Аркестравая яма». Вядучы А.Варгафік.
19.35 «Дапамажыце Тэлеку». Вячэрнія гісторыі для самых маленькіх.
19.40 «Вяршкі і карэньчыкі». Мультифільм.
19.55 70 год Аляксандру Міту. «Лінія жыцця».
20.50 «Гары, гары, мая зорка...» Маст. фільм («Масфільм», 1969). Рэжысэр А.Міта.
22.20 Блеф-клуб.
23.00 «Навіны культуры» з Уладзіславам Фляркоўскім.
23.25 «Хто там...».

● НТВ

9.00 Сёньня раніцай.
9.20 Надвор'е на заўтра.
9.25 Дак. драма «Злачынства і пакараньне».
10.00, 11.00, 15.00, 16.00, 17.00 Сёньня.
10.05 «Нацыянальная бяспека: мёртвыя душы». Расьсьледаваньне НТВ.
14.35 «Што будзе модна гэтым летам?» Ток-шоў «Прынцып даміно».
16.10 Сэрыял «Бандыці Пецябург».

● Эўраспорт

4.00 Фігурнае катаньне. Чэмпіят сьвету. Вашингтон. Мужчыны. Адвольная праграма. Жывая трансляцыя.
6.00 Фігурнае катаньне. Чэмпіят сьвету. Вашингтон. Танцы на лёдзе. Арыгінальны танец. Паўтор.
9.30 Снаўборд. Паўтор.
10.00 Фрыстайл. Паўтор.
10.30, 16.00 Фігурнае катаньне. Чэмпіят сьвету. Вашингтон. Мужчыны. Адвольная праграма. Паўтор.
13.00 Тэніс. WTA. Маямі. Першы паўфінал. Паўтор.
14.00 Футбол. Кубак Лібэртадорэс. 8-ы дзень спаборніцтваў. Паўтор.
18.00 Футбол. УЭФА. Аглед.
20.00 Фігурнае катаньне. Чэмпіят сьвету. Вашингтон. Жанчыны. Кароткая праграма. Жывая трансляцыя.
23.30 Тэніс. WTA. Маямі. Другі паўфінал.
1.15 Экстрэмальныя віды спорту. Паўтор.
1.45 Фігурнае катаньне. Чэмпіят сьвету. Вашингтон. Танцы. Адвольная праграма. Жывая трансляцыя.

нату Эўропы. Беларусь — Малдова. Трансляцыя са стадыёну «Дынама».
20.25 Галоўнае пытаньне.
21.00 Панарама. Інфармацыйны канал.
21.25 Футбол. Адборачны матч чэмпіянату Эўропы. Галіяндзя — Чэхія.
Трансляцыя з Галандыі.
23.25 Трэці тайм.
23.35 Начны музычны этэр.

● СТВ

5.30 Музычны канал.
6.30 «Дзікая плянэты». «Атлянтыда. Тайны мінойскай эпохі» з цыклу «У пошуках страчанага сьвету». Дак. фільм.
7.30 «Дэніс-непасада». Мультисэрыял.
8.00 «Флінт — дэтэктыў у часе». Мультисэрыял.
8.25 «Хіткіф». Мультисэрыял.
8.50, 19.50 «СТВ-спорт».
9.00 «Рэактыўны бокс».
9.15 «Адпачывай».
9.25 «Сьнеданьне зь Інай Афанасьевай».
9.50 «Сямейнае кіно з калекцыі «Hallmark». «Арабскія прыгоды». ЗША.
10.40, 20.05 Кіно: лірычная камэдыя «Усьмешка Мэламаты» (1-я сэрыя). Расея.
12.05 «Разам».
12.35 «Плянэты людзей».
12.50 «Філярманчны тыдзень».
12.55 «Рамонт».
13.05 Кіно: камэдыя «Сустрэнемся на Таіш».
14.50 «Відавочца» з Іванам Усачовым.
15.20 «Чыста па жыцці». Камэдыйны сэрыял.
15.55 «Жыццё зь Люі». Мультисэрыял.
16.20 «Вуншпунш». Мультисэрыял.
16.50 «Запрашаем паскардзіца».
17.00 «Аўтапанарама».
17.20 Кіно: Жан-Поль Бэльмандо ў тры-

лэры «Прыватны дэтэктыў». Францыя, 1976.
19.30 «24 гадзіны».
21.35 Кіно: Брытні Сьпірс у камэдыйнай мэлядраме «Скрыжаваньні». ЗША.
23.15 «Навіны СНД».
23.30 Кіно: фільм «Госфард-парк». ЗША—Італія.

● Першы музычны канал

8.00, 12.15 Рухач.
12.00 «Заваўнікі кантынэнтаў».
17.00 Музыка.RU.
18.00 УльтраМікс.
23.00 МэгаМікс.

● АНТ

8.00 Дзіцячы сэрыял «Твінісы».
8.25 Грай, гармонікі любі!/
9.00 Слова пастыра.
9.10 Здароўе.
10.00, 14.00 Навіны (з субтытрамі).
10.10 «Смак» з Андрэем Макаравічам.
10.30 «Сьмехапанарама» Яўгена Петрасяна.
11.10 Прэм'ера. «Вяртаньне дадому. Ларыса Долина. Адэса».
11.50 Павел Любимцаў у праграме «Падарожжы натураліста».
12.20 «Срэбраны шар».
12.55 Разумніцкі і разумнікі.
13.25 Эралаш.
13.35 Дыснэй-клуб: «Геркулес».
14.10 «Доктар Несьцяроўка». Дак. фільм цыклу «Наш агульны дом».
14.25 «Расейская рулетка» з Валдысам Пельшам.
15.15 «Спэцвагон да Варкуты». Дак. фільм.
15.40 Камэдыйны баявік «Вялікі белы падман». ЗША.
17.15 Гумарыстычная праграма

«Сьмешныя людзі».
18.55 «Хто хоча стаць мільянерам?» з Максімам Галкіным.
20.00 Час.
20.30 Нашы навіны.
21.05 Футбол. Адборачны матч чэмпіянату Эўропы. Зборная Альбаніі — зборная Расеі.
22.55 Што? Дзе? Калі?
23.00 Сэмюэл Л.Джэксан і Томі Лі Джонз у судовай драме «Правілы бою». ЗША, 2000.

● РТР

8.45 Ранішняя пошта.
9.20 «Сто да аднаго». Тэлегульня.
10.15 Сам сабе рэжысэр.
11.15 У пошуках прыгод.
12.10 Клуб сэнатараў.
13.00, 19.00 Весткі.
13.20 Утні Х'юстан і Кевін Кэстэр у вострасюжэтным фільме «Целахоўнік». 1991 г.
15.00 Фігурнае катаньне. Чэмпіят сьвету. Адвольны танец. Трансляцыя з Вашингтону.
17.00 Мая сям'я.
18.00 Аншыяг.
19.25 Люстра.
19.50 «Сумленны дэтэктыў». Аўтарская праграма Эдуарда Пятрова.
21.15 Сусьветнае кіно: Мэл Гібсан і Джодзі Фостэр у прыгодніцкім фільме «Мэвэрыкі» (ЗША). 1994 г.

● РТР

8.45 Ранішняя пошта.
9.20 «Сто да аднаго». Тэлегульня.
10.15 Сам сабе рэжысэр.
11.15 У пошуках прыгод.
12.10 Клуб сэнатараў.
13.00, 19.00 Весткі.
13.20 Утні Х'юстан і Кевін Кэстэр у вострасюжэтным фільме «Целахоўнік». 1991 г.

● Культура

11.05 ГЭГ.
11.20 «Графаман». Аўтар А.Шаталаў.
11.45 Каникулы! Каникулы! «Чорная курыца, ці Падземныя жыхары». Маст. фільм.
12.55 «Ненаселены востраў (аповеды

старага марака)». Мультифільм.
13.25 «Там бывалі...» Дак. сэрыял (Вялікабрытанія, 1999). 7-я сэрыя, заключная.
13.55 «До мажор». Забаўляльная праграма.
14.25 Да 80-годзьдзя з дня нараджэньня «Міхал Анчараў. Чатыры пары году». Дак. фільм.
15.15 95 гадоў з дня нараджэньня Л.Варпахоўскага. Д.Патрык. «Дзіўная мись Сэвідж». Тэлеверсія спектаклю Тэатру імя Масавэту (1975). Рэжысэр Л.Варпахоўскі.
17.50 Магія кіно.
18.20 «Рамантыка рамансу». Вядучы Л.Сярэбранікаў.
19.00 «Сфэры» з Інакэнціем Івановым.
19.40 «Поўны нягоднік». Тэлесэрыял (Германія—Аўстрыя—Італія, 1994). Рэжысэр Б.Фішэрман. 7-я сэрыя.
20.30 «Валікія раманы дваццаціга стагодзьдзя». Інгрыд Бэргман і Рабэрта Расэліні.
21.00 Навіны культуры.
21.25 Упершыню на экране. «Мазэпа». Маст. фільм (Францыя, 1993). Рэжысэр Бартабас.
23.10 «І даўжэй за стагодзьдзе...». Тані-на Гуэра. Праграма У.Малчанава.

● НТВ

9.00, 10.00, 11.00, 12.00, 14.00, 15.00, 16.00 Сёньня.
9.05 «Кулінарны падынак». «Варылі два таварышы».
10.05 «Кватэрнае пытаньне». «Музыка вітражоў».
11.05 «Прынцэса з Ніжняга». «Прафэсія — рэпарцёр».
11.25 Служба выратаваньня.
12.05 Прыгодніцкі фільм «Мільён гадоў

да нашай эры» (Вялікабрытанія).
13.50 Сьмешныя гісторыі.
14.05 Свая гульня.
15.20 Марк Рудынштэйн. «Жаночы погляд» Аксані Пушкіннай.
16.05 Жан-Поль Бэльмандо ў камэдыі «Пачвары» (Францыя—Італія).
18.00 «Сёньня» з Кірылам Паздняковым.
18.35 Дэтэктыў «Сышчыкі». 5-я сэрыя.
19.45 Баявік «Агнявы выхор» (ЗША).
22.15 Супэрбокс: Дэвід Туа супраць Дана Нікалсана.
22.55 Эратычны фільм «Джы» (ЗША).

● Эўраспорт

4.00 Фігурнае катаньне. Чэмпіят сьвету. Вашингтон. Танцы. Адвольная праграма. Жывая трансляцыя.
6.00 Фігурнае катаньне. Чэмпіят сьвету. Вашингтон. Жанчыны. Кароткая праграма. Паўтор.
9.30, 14.00 Футбол. УЭФА. Аглед. Паўтор.
11.30, 18.00 Фігурнае катаньне. Чэмпіят сьвету. Вашингтон. Танцы. Адвольная праграма. Паўтор.
16.00 Лёгка атлетка. Крос. Чэмпіят сьвету. Ляэана.
17.00 Вэляспорт. Крытэрыум. Жывая трансляцыя.
19.00 Супэркрос. Чэмпіят сьвету. Сант-Луіс.
20.00 Тэніс. WTA. Маямі. Фінал. Жывая трансляцыя.
21.45 Футбол. Чэмпіят Эўропы. Эўра-2004. Кваліфікацыя. Францыя—Мальта. Жывая трансляцыя.
23.45 Футбол. Чэмпіят Эўропы. Эўра-2004. Кваліфікацыя. Аглед.
2.30 Фігурнае катаньне. Чэмпіят сьвету. Вашингтон. Жанчыны. Адвольная праграма. Жывая трансляцыя.

30 сакавіка нядзеля

● БТ

7.00, 12.00, 15.00 Навіны.
7.15 «Бэльфэгор». Мультисэрыял (Міжнародны французскі канал).
7.40 Пяць цудаў.
7.50 Мультиклуб.
8.30 Арсанал.
9.05 Алхімія слова.
9.10 «Сузор'е надзеі». Нацыянальны тэлевізійны конкурс юных талентаў.
9.40 Экран індыйскага кіно: «Мяжа». 2-я сэрыя.
11.15 Сад мары. Перадача для дачнікаў.
11.45 Наша спадчына. Нэаклясычная сядзіба Беларусі.
12.15 «Усё нармальна, мама!» Забаўляльная праграма.
13.00 «Ваша лятэ».
13.35 «Сьвятло далёкай зоркі. Міхал Пташук». Аўтарская праграма Аляксандра Дамарацакага.
14.05 Прыгодніцкі фільм «Першага сакавіка» (Італія).
15.15 «Касыяпэя». Пазнавальны сэрыял (Міжнародны французскі канал).
15.40 Сьвет жывёл у сэрыяле «Барацьба за выжываньне» (Вялікабрытанія).
16.35 Кліп-абойма.
17.15 Лірычная мэлядрама «Вясна на Зарэчнай вуліцы».
18.55 Робэрт дэ Ніра ў кримінальнай драме «Бронцкая гісторыя» (ЗША).
21.00 Панарама: падзеі тыдня.
21.50 Тэлебаромэтар. Прагноз надвор'я.
22.10 Гістарычны фільм «Любоўныя гісторыі лэдзі Гамільтан» (Германія—Францыя—Італія).
23.50 Вольная барацьба. Міжнародныя спаборніцтвы на прызы А.Мядзьведзя.

● СТВ

7.30 «Дэніс-непасада». Мультисэрыял.
8.00 «Флінт — дэтэктыў у часе». Мультисэрыял.
8.25 «Хіткіф». Мультисэрыял.
8.50 «СТВ-спорт».
9.05 «Менск і менчукі».
9.15 «Партрэт у інтэр'еры».
9.30 «Аўтапанарама».
9.50 «Сямейнае кіно з калекцыі «Hallmark». «Арабскія прыгоды». ЗША.

10.40, 20.35 Кіно: лірычная камэдыя «Усьмешка Мэламаты» (2-я сэрыя).
12.05 «Сьнеданьне зь Інай Афанасьевай».
12.40 «Добры дзень, доктар!».
12.45 «Арт-экспрэс». Культурнае жыццё сталіцы.
13.05 Кіно: трагікамэдыя «Допінг для анёлаў». СССР, 1990.
15.00 «Відавочца» з Іванам Усачовым.
15.30 «Вовачка-2». Камэдыйны сэрыял.
16.00 «Жыццё зь Люі». Мультисэрыял.
17.00 «Такая прафэсія».
17.25 «Навіны сусьветнай шоў-індустрыі».
17.55 «Вар'яці сьвет». Дак. фільм.
18.45 «168 гадзін». Інфармацыйна-аналітычная праграма.
19.30 «Усё для цябе».
20.00 «Пакуль гарыць свечка».
22.00 «Гульнівы рэфлекс».
22.10 «Навіны СНД».
22.25 «Проста мама» Дак. фільм цыклу «Агульны дом».
22.40 Кіно: Білі Зэйн, Рон Сылвэр, Кары Хіраюкі Тагава ў фільме «Небьсьпелая зона». ЗША, 1995 г.

● Першы музычны канал

8.00, 13.45 Рухач.
12.00 «Чарнасьліў». Культуралігійнае шоў.
13.00 «Пра Fashion». Модная праграма.
17.00 Музыка.RU.
18.00 УльтраМікс.
23.00 МэгаМікс.

● АНТ

8.00 Дзіцячы сэрыял «Твінісы».
8.20, 13.25 Эралаш.
8.30 Служу Расеі!
8.55 Дыснэй-клуб: «Легенда пра Тарзана».
9.15 «У сьвечце жывёл».
10.00, 14.00 Навіны (з субтытрамі).
10.10 «Падарожны нататкі» з Д.Крыловым.
10.30 Пакуль усё дома.
11.10 Дог-шоў.
11.50 «Новы дзень». «Шукальнікі». Ноёў каўчэг.
12.15 «Новы дзень». Тэорыя неймавернасьці. «Уражальная цшыня».
12.45 «Клуб падарожнікаў» зь Юр'ем Сянкевічам.
13.35 Дыснэй-клуб: «Геркулес».
14.10 «Валадар смаку» з Валдысам Пельшам.

15.05 Ток-шоў «Выбар».
15.45 Георгі Віцын у камэдыі «Па запалкі». СССР, 1980 г.
17.15 Жывая прырода. «Браты па крыві» (заключная сэрыя).
18.10 Мэрыл Стрып, Клінт Іствуд у мэлядраме «Масты акругі Мэдэсан». ЗША, 1995 г.
20.30 Контурны.
21.10 «Апошні герой-3».
20.12 Вялікая прэм'ера. Стывэн Сылгал у баявік «Мігатлівы».
23.45 Часы.
0.45 Рэальная музыка.

● РТР

9.15 Ранішняя размова зь Дзьмітрыем Кісільевым.
9.45 «Гарадок». Дайджэст. Забаўляльная праграма.
10.20 Парад камэдый. Маст. фільм «Каникулы ў Вэгасе» (ЗША). 1997 г.
12.10 Парлямэнцкая гадзіна.
13.00 Весткі.
13.20 Вакол сьвету.
14.15 Фігурнае катаньне. Чэмпіят сьвету. Жанчыны. Адвольная праграма. Трансляцыя з Вашингтону.
15.40 Сьвет на мяжы.
16.15 Пакой сьмеху.
17.10 Прэм'ія «Сэзар». Маст. фільм «Таксі» (Францыя). 1998 г.
18.50 У «Гарадку».
19.00 Весткі тыдня.
20.10 Спецыяльны карэспандэнт.
20.35 Сусьветнае кіно: прэм'ера. Шэран Струн, Дастын Хофман і Сэмюэл Л.Джэксан у фільме «Сфэра» (ЗША). 1998 г.
23.15 Фігурнае катаньне. Чэмпіят сьвету. Паказальныя выступы. Жывая трансляцыя з Вашингтону.

● Культура

11.05 Прагулі па Бравдэі.
11.35 Каникулы! Каникулы! «Брэманскія музыкі», «Чароўныя літарыкі». Мультифільмы.
12.05 Мой цырк.
12.35 Чорныя дзіркі. Белья плямы.
13.30 «Час музыкі». Тэлечасопіс.
14.00 Шэдзурны сусьветнага музычнага тэатру. В.Моцарт. «Вяселье Фігара». Фільм-опера.
17.20 135 гадоў з дня нараджэньня Максіма Горкага. «XX стагодзьдзе. Выбраннае», «Страсьці па Максіму».
18.15 Рэтрспэктыва фільмаў па творах

Максіма Горкага. «Ягор Бульчоў і іншыя». Маст. фільм.
19.45 «Поўны нягоднік». Тэлесэрыял (Германія—Аўстрыя—Італія, 1994). 8-я сэрыя.
20.35 «Больш чым каханьне». «Сярод шумнага балю».
21.10 «Салары». Маст. фільм. Рэжысэр А.Таркоўскі.

● НТВ

9.00, 10.00, 11.00, 12.00, 14.00, 15.00, 16.00, 17.00 Сёньня.
9.05 Прэм'ера. Сэрыял у нядзелі: «Каханьне удаўца». 1-я сэрыя. (ЗША).
10.05 «Распыльнае жыццё».
10.35 Вы будзеце сьмяяцца!
11.05 Праграма «Уллыў».
12.05 Вострасюжэты фільм

праграма ТВ з 28 сакавіка да 6 красавіка

31 сакавіка панядзелак

● **БТ**
 6.00, 7.00, 8.00, 9.00, 12.00, 15.00, 18.00, 23.00 Навіны.
 6.10, 7.10, 8.10 Добрай раніцы, Беларусь!
 9.15 Маст. фільм «Усе кагосці любяць» («Беларусьфільм»).
 10.05 Плянэта АРТ.
 10.30 Кліп-абойма.
 11.10, 21.55 «Каралева сэрцаў». Сэрыял.
 12.15 Панарама: падзеі тыдня.
 13.05 Тэлебаромэтар. Прагноз надвор'я.
 13.20 Камедыя «Залатое цяля». 1-я сэрыя.
 14.40 «Воўка ў трыдзвятым царстве». Мультфільм.
 15.15 «Не звайяй!». Тэлеканал для дзяцей.
 15.45 «Сузор'е надзей». Нацыянальны тэлевізійны конкурс юных талентаў.
 16.10 Мультыклуб.
 17.00 Сэрыял «Рыцарскі раман». 1-я сэрыя.
 18.15 «Падарожжа зь Менску ў Маскву».

Відэафільм АТН.
 18.35 3 дакладны крыніц.
 18.50 Парлямэнці веснік.
 19.00 Прыгодніцкі фільм «Кевін з Поўначы».
 20.40 Калыханка.
 21.00 Панарама. Інфармацыйны канал.
 21.45 Навіны рэгіёну.
 22.50 Зона Ікс.
 23.15 Начная размова.
 0.15 Рамантычная драма «Белая птушка з чорнай познамай».

● **СТВ**
 5.00 Музычны канал.
 5.30, 14.35 «ЗБЖ, ці...». Тэлесэрыял.
 6.00, 15.50 «Паўэр рэйнджэры, ці Магутныя рэйнджэры». Тэлесэрыял.
 6.25, 15.25 «Джым Батан». Мультсэрыял.
 6.50, 15.00 «Новы экшэнмэн». Мультсэрыял.
 7.15 «168 гадзін».
 8.00 «Менск і менчукі».
 8.05, 23.00 «Тэхналегія».
 8.15 Кіно: баявік «Пакараць на месцы». ЗША, 1993.
 10.00 Дак. фільм.
 10.25, 20.10 «Гульнявы рэфлекс».
 10.35 «Агляд сусветнага друку».
 10.40, 12.25 «Вар'яцкі сьвет». Дак. фільм.
 11.30 «Віно каханьня». Тэлеавэла.
 12.55 «Агенцтва». Камэдыйны сэрыял.

13.30, 16.30, 19.30, 22.30 «24 гадзіны».
 13.50, 18.40 «Круты Уокер». Тэлесэрыял.
 16.45 «Вовачка». Камэдыйны сэрыял.
 17.20 «Чыста па жыцці». Камэдыйны сэрыял.
 17.55 «Меншчына. Людзі, падзеі, факты».
 18.05 «Партрэт у інтэр'еры».
 18.20 «Арт-экспрэс». Культурнае жыццё сталіцы.
 19.50 «СТВ-спорт».
 20.20 «Добры вечар, маленькі...».
 20.40 «Адпачывай».
 20.50 Кіно: мэлядрама «President і яго жанчына».
 23.00 «Навіны СНД».
 23.15 Кіно: камедыя «Па-за законам». Францыя, 1983.

● **Першы музычны канал**
 7.00 «Пад'ёмнік». Інфармацыйна-забаўляльная праграма ў жывым этэры.
 9.00 «120/80».
 9.10, 16.00 Рухач.
 14.00 «ІнтэрАктыў».
 17.00, 18.45, 22.10 УльтраМікс.
 18.00 «Пра Fashion». Модная праграма.
 22.00 «120/80».
 23.00 МэгаМікс.

● **АНТ**
 8.00, 9.00, 18.00, 20.30, 22.50 Нашы навіны.

віны.
 8.05 Мультфільм.
 8.15 «Зямля каханьня, зямля надзеі». Сэрыял.
 9.05 Контурсы.
 9.45 Мэлядрама «Масты акругі Мэдысан». ЗША.
 15.35 Дэтэктыву «Стрэл у сыліну».
 17.05 «Вялікае мышццё».
 18.10 Чалавек.
 19.00 Чалак мяне.
 20.00 Час.
 21.00 Ток-шоў «Выбар».
 21.45 «Апошні герой-3».
 23.05 «Фабрыка зорак-2».
 23.35 «На футболе».

● **РТР**
 9.30 Экспэртэза.
 7.40 «Пад'ёмнік». Дзяжурная часць.
 10.00, 19.00 Весткі.
 10.20 «Кароткае замыканьне». Ток-шоў.
 17.50 «Камісар Рэкс». Тэлесэрыял.
 19.30 Масцовы час. Весткі — Масква.
 19.50 Дабранач, дзеці!
 19.55 Сэрыял «Правінцыялы».
 21.00 Прэм'ера. Сэрыял «Кобра. Антытэрор». Фільм 6-ы. «Гнеў».
 22.00 Ток-шоў «Весткі+».
 22.30 «Дзяжурны па краіне». Міхал Жванецкі.

● **НТВ**
 9.00 Сёньня раніцай.
 9.20 Надвор'е на заўтра.
 9.25 Каманда.гу.
 10.00, 11.00, 15.00, 16.00, 17.00 Сёньня.
 10.05 Экстрэмальны кантакт: амэрыканскі алігатар.
 17.15 «Увага. Вышук!» «Закаханы кат».
 18.05 «Сёньня» з Тацянай Мітковай.
 18.35 Прэм'ера-2003. Сэрыял «Пяты анёл». 1-я сэрыя.
 19.50 Прэм'ера-2003. Сэрыял «Бандыцкі Пецярбург: арыштант». 1-я сэрыя.
 21.00 «Краіна і сьвет». Галоўныя падзеі дня.
 21.40 Сэрыял «Сэкс у вялікім горадзе» (ЗША).
 22.20 Камедыя «Каханка з Масквы».

● **Культура**
 17.30 Весткі.
 17.40 Навіны культуры.
 17.55 Да 130-годзьдзя з дня нараджэньня С.Рахманінава. Час музыкі.
 18.35 65 гадоў Аляксандру Збруеву. Эпізоды.

19.15 І.Друцэ. «Імем Зямлі і Солнца». Тэлеварыя спэтакляло тэатру «Ленкам».
 21.25 «Тым часам» з Аляксандрам Архангельскім.
 22.05 Ток-шоў «Школа зласлоўя».
 23.00 «Навіны культуры» з Уладзіславам Фляркоўскім.
 23.25 «Начны палёт».

● **Эўраспорт**
 9.30 Футбол. Чэмпіят Эўропы. Эўра-2004. Кваліфікацыя. Францыя—Мальта. Паўтор.
 11.00 Аўтагонкі сэрыі Інды. Паўтор.
 12.00 Тэніс. WTA. Маямі. Фінал. Паўтор.
 22.05 Футбол. Чэмпіят Эўропы. Эўра-2004. Кваліфікацыя. Паўтор.
 15.00 Фігурнае катаньне. Чэмпіят сьвету. Вашынгтон. Паказальныя выступы. Паўтор.
 17.30 Настольны тэніс. Чэмпіят Эўропы. Італія. Мужчыны. Паўфіналы. Жывая трансляцыя.
 20.00 Футбол. Агляд.
 20.30 Футбол. Кубак УЭФА. Агляд. Паўтор.
 22.30 Футбол. Чэмпіят Эўропы. Эўра-2004. Кваліфікацыя. Спэцагляд.
 0.45 Аўтагонкі сэрыі Наскар. Брыстоль. Паўтор.

1 красавіка аўторак

● **БТ**
 6.00, 7.00, 8.00, 9.00, 12.00, 15.00, 18.00, 23.00 Навіны.
 6.10, 7.10 Добрай раніцы, Беларусь!
 8.15, 18.20 «Час кахаць». Сэрыял.
 9.15, 17.05 «Рыцарскі раман». Сэрыял.
 10.05 Існасьць. Духовная праграма.
 10.30 Дак. сэрыял «Пары і дуэты-2».
 10.55 Падарожжа дылетанта. «3 гісторыі радашкавіцкай гімназіі».
 11.10, 22.00 «Каралева сэрцаў». Сэрыял.
 12.20, 14.45 Добры дзень, Беларусь!
 13.05 Камедыя «Залатое цяля». 2-я сэрыя.
 15.15 «Самая кепская ведзьма». Сэрыял для дзяцей.
 15.40 Пяць цудаў.
 15.50 «Гэта клясна!». Сэрыял.
 16.20 5х5.
 16.55 Кліп-абойма.
 19.10 Кубак сьмеху.
 20.40 Калыханка.
 21.00 Панарама. Інфармацыйны канал.
 21.45 Навіны рэгіёну.
 22.50 Зона Ікс.

23.20 Начны этэр.
 0.20 Эратычная камедыя «Наслянё» (Італія).

● **СТВ**
 7.15, 17.55 «Меншчына. Людзі, падзеі, факты».
 7.25, 13.30, 16.30, 19.30, 22.50 «24 гадзіны».
 7.45, 19.50 «СТВ-спорт».
 8.05, 23.10 «Тэхналегія».
 8.15 Кіно: камедыя «Жаніцца Бальзімінава». СССР, 1964.
 9.50 Сьмехаасарці Уладзімера Радзівілава.
 10.20 «Гульнявы рэфлекс».
 10.30 «Пад вуглом 23 з паловай». Дак. фільм.
 11.00 «Пакуль гарыць сьвечка».
 11.30, 12.15 «Віно каханьня». Тэлеавэла.
 12.00 Клуб «Белы папугай».
 12.00 Клуб «Белы папугай». Тэлесэрыял.
 14.35 «ЗБЖ, ці...». Тэлесэрыял.
 15.00 «Новы экшэнмэн». Мультсэрыял.
 15.25 «Джым Батан». Мультсэрыял.
 15.55 «Паўэр рэйнджэры, ці Магутныя рэйнджэры». Тэлесэрыял.
 16.45 «Вовачка-2». Камэдыйны сэрыял.
 17.20 «Чыста па жыцці». Камэдыйны сэрыял.

18.05 «Добры дзень, доктар!».
 18.20 «Менск і менчукі».
 18.25 «Тэма дня».
 20.05 «Запрашаем паскардзіцца».
 20.15 «Добры вечар, маленькі...».
 20.35 «Закон і крымінал».
 20.50 Кіно: камедыя «Сем нянек». СССР, 1962.
 22.10 «Ці нам жыць у журбе...». Канцэрт Максіма Галкіна.
 23.20 «Навіны СНД».
 23.35 Кіно: камедыя «Чалавек эпохі Адраджэньня». ЗША, 1994.

● **Першы музычны канал**
 7.00 «Пад'ёмнік». Інфармацыйна-забаўляльная праграма ў жывым этэры.
 9.00 «120/80».
 9.10 Рухач.
 14.00 «ІнтэрАктыў».
 16.00 «20-ка Першых».
 17.00 УльтраМікс.
 23.00 МэгаМікс.

● **АНТ**
 8.00, 9.00, 18.00, 20.30, 23.40 Нашы навіны.
 8.05 Тэлеканал «Добрай раніцы».
 9.05 Што? Дзе? Калі?
 10.20 Дэтэктыву «Тайна Карыбскай затокі». 1-я сэрыя.

11.10, 23.55 «Фабрыка зорак-2».
 11.40 Дыснэй-клуб: «Перапынак».
 15.15 «Новы дзень». «Жорсткія багі Вуду».
 15.40 «Новы дзень». Падводны сьвет Андрэя Макаравіча.
 16.10 Шматсэрыйна камедыя «Крану-ты». 1-я сэрыя.
 17.05 «Вялікае мышццё».
 18.10 «Хто хоча стаць мільянерам?».
 19.05 «Зямля каханьня, зямля надзеі». Сэрыял.
 20.00 Час.
 21.00 «Крывое люстэрка».
 0.25 Дэтэктыву сэрыял «Уцякач».

● **РТР**
 8.45 Сэрыял «Кобра. Антытэрор». Фільм 6-ы. «Гнеў».
 9.45, 18.50 Весткі. Дзяжурная часць.
 10.00, 19.00 Весткі.
 10.20 «Кароткае замыканьне». Ток-шоў.
 17.50 «Камісар Рэкс». Тэлесэрыял.
 19.30 Масцовы час. Весткі — Масква.
 19.50 Дабранач, дзеці!
 19.55 Дзень сьмеху. Праграма «Кубак гумару».
 22.00 Ток-шоў «Весткі+».
 22.30 Весткі — спорт.
 22.40 Дзень сьмеху. Камедыя «Ліфт адыходзіць паводле раскладу». 2002 г.

● **НТВ**
 9.00 Сёньня раніцай.
 9.20 Надвор'е на заўтра.
 9.25 «Вочная стаўка».
 10.00, 11.00, 15.00, 16.00, 17.00 Сёньня.
 10.05 «Кулінарны паядынак».
 14.35 Ток-шоў «Прынцып даміно».
 16.10, 19.50 Сэрыял «Бандыцкі Пецярбург: арыштант».
 17.20 Дак. драма «Злачынства і пакараньне».
 18.05 «Сёньня» з Тацянай Мітковай.
 18.35, 22.20 Прэм'ера-2003. Сэрыял «Пяты анёл».
 21.00 «Краіна і сьвет». Галоўныя падзеі дня.
 21.40 Сэрыял «Сэкс у вялікім горадзе» (ЗША).

● **Культура**
 15.00 С.Пракоф'еў. Канцэрт №2 для фартэпіяна з аркестрам.
 15.35 Да юбілею актрысы. «Тэатральны летаніс ХХ стагодзьдзя». Эліна Быстрыцкая. Разьдзел 1-ы.
 16.00 «Пятое вымараньне».
 16.30 «Саюз Савецкіх Сацыялістычных Рэкордоў». Дак. фільм.
 17.30 Весткі.
 17.40 Навіны культуры.
 17.55 130 гадоў з дня нараджэньня

С.Рахманінава. Канцэрт №1 для фартэпіяна з аркестрам.
 18.25 Сьмеханасталія.
 18.55 «Кур'ер». Маст. фільм.
 20.20 Карабель дурняў у садзе «Эрмітаж».
 21.10 «Што рабіць?».
 22.05 Да 130-годзьдзя з дня нараджэньня кампазытара. «Геніі. Сяргей Рахманінаў». Дак. фільм (2003 г.).
 23.00 «Навіны культуры» з Уладзіславам Фляркоўскім.
 23.25 «Начны палёт».

● **Эўраспорт**
 10.00, 1.15 Супэркрос. Чэмпіят сьвету Сант-Луіс. Паўтор.
 11.00 Вяляспорт. Трэк. Кубак сьвету. Мэжкі. Паўтор.
 12.00 Фігурнае катаньне. Чэмпіят сьвету. Вашынгтон. Паказальныя выступы. Паўтор.
 14.00 Часопіс WATTS. Паўтор.
 14.30 Футбол. Паўтор.
 15.00 Футбол. Чэмпіят Эўропы. Эўра-2004. Кваліфікацыя. Паўтор.
 17.00 Настольны тэніс. Чэмпіят Эўропы. Італія. Жывая трансляцыя.
 19.30, 20.30 Футбол. УЭФА. Агляд. Паўтор.
 21.30, 0.00 Бокс. Паўтор.
 22.00 Бокс. ТВА.

2 красавіка серада

● **БТ**
 6.00, 7.00, 8.00, 9.00, 12.00, 15.00, 18.00, 23.00 Навіны.
 6.10, 7.10 Добрай раніцы, Беларусь!
 8.10 «Час кахаць». Сэрыял. Заключная сэрыя.
 9.10, 17.00 «Рыцарскі раман». Сэрыял.
 10.00 Тэлевізійны Дом кіно. «Бацькі і дзеці. Актарская дынастыя Янкоўскіх».
 10.30 Здраоўе. Тэлечасопіс.
 11.00 Сола для дэбютанта. Максім Трылецкі (мастак-графік).
 11.10, 21.55 «Каралева сэрцаў». Сэрыял.
 12.15 Добры дзень, Беларусь!
 13.05 Маст. фільм «Жыве такі хлопец».
 14.45 «Масква — Менск».
 15.15 «Самая кепская ведзьма». Сэрыял для дзяцей.
 15.40 Пяць цудаў.
 15.50 «Гэта клясна!». Сэрыял.
 16.20 5х5.
 16.55 Кліп-абойма.
 18.15, 20.25 Трэці тайм.
 18.25 Футбол. Таварыская сустрэча зборных Беларусі і Узбэкістану. Трансляцыя са стадыёну «Дынама».
 20.40 Калыханка.

21.00 Панарама. Інфармацыйны канал.
 21.45 Навіны рэгіёну.
 22.50 Зона Ікс.
 23.15 Начны этэр.
 0.15 Мэлядрама «Сьвятло жанчыны».

● **СТВ**
 5.00 Музычны канал.
 5.30 «Бітлборгі». Тэлесэрыял.
 5.55, 15.55 «Паўэр рэйнджэры, ці Магутныя рэйнджэры». Тэлесэрыял.
 6.20, 15.25 «Джым Батан». Мультсэрыял.
 6.50, 15.00 «Новы экшэнмэн». Мультсэрыял.
 7.15, 17.55 «Меншчына. Людзі, падзеі, факты».
 7.25, 13.30, 16.30, 19.30, 22.35 «24 гадзіны».
 7.45, 19.50 «СТВ-спорт».
 7.55 «Сьнеданьне зь Інай Афанасьевай».
 8.00 «Менск і менчукі».
 8.05, 23.55 «Тэхналегія».
 8.15 Кіно: камедыя «Чалавек эпохі Адраджэньня». ЗША, 1994.
 10.30 «Запрашаем паскардзіцца».
 10.40 «Пад вуглом 23 з паловай». Дак. фільм.
 11.05, 20.35 «Аўтапанарама».
 11.20 «Закон і крымінал».
 11.35 «Віно каханьня». Тэлеавэла.
 12.25 «Вар'яцкі сьвет». Дак. фільм.
 12.55 «Агенцтва». Камэдыйны сэрыял.
 13.50, 18.40 «Круты Уокер». Тэлесэрыял.

14.35 «ЗБЖ, ці...». Тэлесэрыял.
 16.45 «Вовачка-2» Камэдыйны сэрыял.
 17.20 «Чыста па жыцці» Камэдыйны сэрыял.
 18.05 «Плянэта людзей».
 18.20 «Проста мама». Дак. фільм цыклу «Агульны дом».
 18.50 «Гульнявы рэфлекс».
 20.15 «Добры вечар, маленькі...».
 20.50 Кіно: баявік «Азартныя гульні». ЗША, 2000.
 23.05 «Навіны СНД».
 23.20 Дак. фільм «Бязь вестак зьніклі».
 0.10 люзіён. Драма «Гордасьць і прадур-зятасьць». ЗША.

● **Першы музычны канал**
 7.00 «Пад'ёмнік». Інфармацыйна-забаўляльная праграма ў жывым этэры.
 9.00, 16.00 Рухач.
 14.00 «ІнтэрАктыў».
 17.00 УльтраМікс.
 22.00 «120/80».
 22.30 «Пра Fashion». Модная праграма.
 23.15, 2.00 МэгаМікс.
 1.00 «Чарнасьліў». Культуралёгічнае шоў.

● **АНТ**
 8.00, 9.00, 18.00, 20.30, 23.00 Нашы навіны.
 8.05 Тэлеканал «Добрай раніцы».
 9.05, 19.00 «Зямля каханьня, зямля надзеі». Сэрыял.

9.50 Дэтэктыву «Тайна Карыбскай затокі». 2-я сэрыя.
 10.45, 23.15 «Фабрыка зорак-2».
 11.15 Дыснэй-клуб: «Лойд у космасе».
 15.15 «Новы дзень». «Каралі сьмеху».
 15.40 «Новы дзень». «Вялікія містыфікацыі».
 16.10 Камедыя «Крануты». 2-я сэрыя.
 17.05 «Вялікае мышццё».
 18.10 Незалежнае расьсьледаваньне.
 20.00 Час.
 21.00 «Слабае зьяно».
 22.20 Шматсэрыійны фільм «Іншае жыццё».
 23.45 Сэрыял «Уцякач».

● **РТР**
 9.40, 18.50 Весткі. Дзяжурная часць.
 10.00, 19.00 Весткі.
 10.20 «Кароткае замыканьне». Ток-шоў.
 17.50 «Камісар Рэкс». Тэлесэрыял.
 19.30 Масцовы час. Весткі — Масква.
 19.50 Дабранач, дзеці!
 19.55 Сэрыял «Расейскія Амазонкі».
 21.00 Прэм'ера. Сэрыял «Кобра. Антытэрор». Фільм 6-ы. «Гнеў».
 22.00 Ток-шоў «Весткі+».
 22.30 Весткі — спорт.
 22.40 Вячэрні сэанс. Маст. фільм «Няма дарогі назад» (ЗША). 1996 г.

● **НТВ**
 9.00 Сёньня раніцай.

9.15 Надвор'е на заўтра.
 2-я сэрыя.
 10.00, 11.00, 15.00, 16.00, 17.00 Сёньня.
 11.15 Дыснэй-клуб: «Лойд у космасе».
 15.15 «Новы дзень». «Каралі сьмеху».
 15.40 «Новы дзень». «Вялікія містыфікацыі».
 16.10 Камедыя «Крануты». 2-я сэрыя.
 17.05 «Вялікае мышццё».
 18.10 Незалежнае расьсьледаваньне.
 20.00 Час.
 21.00 «Слабае зьяно».
 22.20 Шматсэрыійны фільм «Іншае жыццё».
 23.45 Сэрыял «Уцякач».

● **Культура**
 15.10 Магія кіно.
 15.40 Да юбілею актрысы. «Тэатральны летаніс ХХ стагодзьдзя». Эліна Быстрыцкая. Разьдзел 2-1.
 16.05 Клясыкі сучаснага мастацтва. Марлен Шпіндлер.
 16.35 Дзень яднаньня народаў Беларусі і Расеі. «Кінарэжысэр Барыс Сыцяпа-наў». «Я тут жыву». Дак. фільмы.
 17.30 Весткі.
 17.40 Навіны культуры.
 17.55 Да 130-годзьдзя з дня нараджэньня С.Рахманінава. «Айчына і лёсы».
 18.35 С.Рахманінаў. Канцэрт №2 для фартэпіяна з аркестрам.

19.15 «Расейскі сьлед у Баварыі». «Пра-гулкі зь Цютчавым».
 19.40 «Дапамажыце Тэлеку».
 19.50 «Медзьжыжудасьць». Мультфільм.
 20.00 «Рэжысэр Андрэй Таркоўскі». Дак. фільм.
 21.40 «Апокрыф».
 22.20 «Астравы».
 23.00 «Навіны культуры» з Уладзіславам Фляркоўскім.
 23.25 «Начны палёт».

● **Эўраспорт**
 9.30 Футбол. Чэмпіят Эўропы. Эўра-2004. Кваліфікацыя. Паўтор.
 11.30 Футбол. Паўтор.
 12.00 Часопіс WATTS. Паўтор.
 12.30 Экстрэмальныя віды спорту. Зімовыя віды. Паўтор.
 13.30 Снаўборд.
 14.00, 15.00, 16.00, 17.00 Футбол. Чэмпіят Эўропы. Эўра-2004. Кваліфікацыя. Паўтор.
 19.15 Фігурнае катаньне. Чэмпіят сьвету. Вашынгтон. Паказальныя выступы. Паўтор.
 21.00 Конны спорт. Кубак сьвету. Гётэ-барг.
 22.00 Гольф. US PGA. Спэцагляд.
 23.00 Алімпійскі часопіс.
 23.45 Футбол. Чэмпіят Эўропы-2004. Адборачныя матчы. Агляд.

3 красавіка чацьвер

● **БТ**
 6.00, 7.00, 8.00, 9.00, 12.00, 15.00, 18.00, 23.00 Навіны.
 6.10, 7.10 Добрай раніцы, Беларусь!
 8.10 Кароткамэтражны маст. фільм паводле гумарыстычных аповяданьняў А.Чэхава «Тэатральныя гісторыі».
 9.10 «Рыцарскі раман». Сэрыял. 3-я сэрыя, заключная.
 10.05 «Сьвятло далёкай зоркі. Міхал Пташук». Аўтарская праграма Аляксандра Дамарацкага.
 10.30 «Касыяпэя». Пазнавальны сэрыял.
 10.55 Наша спадчына. Нэакаясыяныя сьядзібы Беларусі.
 11.10, 21.55 «Каралева сэрцаў». Сэрыял.
 12.15, 14.35 Добры дзень, Беларусь!
 13.05 Камедыя «Афоня».
 15.15 «Самая кепская ведзьма». Сэрыял для дзяцей.
 15.40 Пяць цудаў.
 15.50 «Гэта клясна!». Сэрыял.
 16.20 5х5.
 17.00 Кліп-абойма.
 17.05 «Залаты голас». Сэрыял. 1-я сэ-

рыя.
 18.15 «Лінія абароны

УСЕБЕЛАРУСКІ СХОД ІНТЭЛІГЕНЦЫ І

Нататкі госьця

Ішоў у ДК «Сукно» як на фэст, як на падзею нацыянальнага маштабу. Хоць і ведаў, што для людзей, якім ёсць што сказаць, гэты будынак — нібы плошча Бангалор. Аднак, думалася, ня так важна — дзе. Урэшце, французская рэвалюцыя пачыналася з збору дэпутатаў у Залі для гульні ў мячык...

***

У вэстыбюлі — штурханіна, у залі — безліч пустых месцаў. Як спалучаецца адно з другім — ня ведаю. У часе сходу спалучалася багата неспалучальнага.

***

Прэтэнзіі на ўсебеларускасць — і дамінаванне менскай тусоўкі (ад кожнай вобласці па 20—30 чалавек), прысутнасць у залі і ў прэзідыюме славуных мастакоў — і надзіва беднае афармленне сцэны ды вэстыбюлю. Сымэтрыю беларускаму лезунгу «Незалежная Беларусь, свабоднае і зможнае грамадства» ствараў камуністычна-перабудовачны «Мыслить и действовать по-новому».

***

Каб сход меў нейкі эфект і розгалас, арганізатары мусілі калі не пераканаць «народныя масы» ў сваёй рацыі, дык хоць зьдзівіць іх. На сходзе бракавала «гімкаў» кшталту ма-

ладафронтаўскага збору грошай на білет у Маскву. Запомнілася хіба трубленьне ў рог — заклік да ўдзельнікаў ісьці ў залю.

***

Прамовы былі прадказальныя. Да 1994 г. усё ішло добра, пасля — раптам пайшло кепска. Інтэлігенцы трэба аб'яднацца і выправіць становішча. Рытуальныя заклікі. Дэпутат палаты прадстаўнікоў Парфяновіч паўсьміхаўся ды пайшоў па сваіх справах.

***

Экс-палітык А. увесць час падыходзіць да мяне ў фае і скардзіцца на згублены футарал ад акулераў. Захацелася параіць яму зьвярнуцца ў прэзідыюм сходу. А што, уключылі б пытаньне ў парадак дня. Дзе Ганчар? Дзе Завадзік? Дзе футарал ад акулераў?

***

У фае прадаюцца кніжкі, значкі, паштоўкі — усё як на сядзібах БНФ і ТБМ. На жаль, ня бачу кнігі філэзафа Ўладзімера Мацкевіча «Беларуская дэмакратыя: насуперак відавочнаму», напісанай у 1995 г. Ён там сказаў пару словаў пра беларускую інтэлігенцыю, ейны пэсымізм, разьяднанасць, цягу да самападману ў лукашэнкаўскім грамадзтве. Мінула

восем гадоў. Інтэлігенцыя Мацкевіча не чытае і наступае на тыя самыя граблі.

***

Аргкамітэт сходу зрабіў вялізную працу, сабраўшы ў адным будынку больш як 600 дэлегатаў і гасьцей ды забясьпечыўшы іх гамбургерамі ад «Макдональдзу». Праўда, дэлегаты-мусульмане тых гамбургераў ня зьелі, але гэта ўжо дэталь... Шкада, што высілки і грошы шчырых, адданных Радзіме людзей пайшлі на штосьці сярэдняе паміж навуковай канфэрэнцыяй і зьлётам вэтэранаў ТБМ.

***

Плянэецца абраньне сталай Рады сходу інтэлігенцыі — 55 чалавек. Няма сумневу, у Раду трапяць разумныя ды аўтарытэтныя. Такіх няма было на Сходзе. Варта «аўтарытэтам» прыгледзецца да досьведу Лукашэнка. Склікаць паасобку соймакі патрыятычных настаўнікаў, дактароў, юрыстаў... Ідэя агульнага сходу інтэлігенцыі, вера ў тое, што ўлада і народ «павінны да нас прыслушацца», — адгалоскі сымпатычнага, але са-старэлага мэсіянаства, уласьцівага якраз савецкім людзям, якіх гэтак трапна абмалываў Уладзімер Колас, вядучы сходу.

Максім Доўгі, Менск

НОВАЯ АПАЗЫЦЫЯ

Няхай выйдучь з палаты

У 2000-м апазыцыя агітавала за байкот выбараў у «палату». Ну як жа — гэта ж псэўдапарлямэнт, які ствараецца ўзурпатарам Лукашэнкам дзеля легітымізацыі свайго рэжыму. Што ж мы бачым сёньня? Апазыцыя братаецца з Парфяновічам і Фраловым, бачыць у іх чарговых лідэраў у барацьбе за дэмакратыю. Калі верыць прэсе, дык яны ўжо галоўныя апазыцыянэры.
А.Фядута ў «Кур'еры» абрынуўся на тых, хто крытыкаваў Фралова. Маўляў, самі прапагандавалі каштоўнасьці дэмакратыі, а як толькі нехта адгукнуўся, дык яго пачынаюць у чымсьці падазраваць. Але калі яны такія дэмакраты, дык што яны

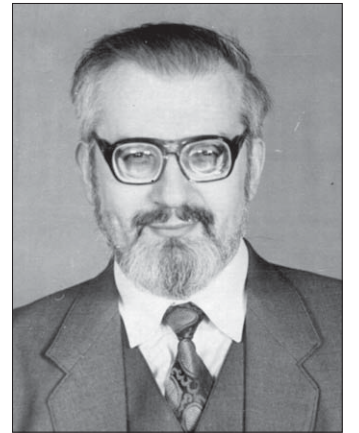
робяць у самазванай лукашэнкаўскай «палатцы»? Ну добра, можа, яны былі найўняны тры гады таму, але цяпер што яны там робяць? Няхай выйдучь зь яе, няхай прызнаюць факт антыканстытуцыйнага перавароту 1996 г. і самазванасць «палаткі». Нават Чыгір сьпяраша выйшаў з ураду, а пасля стаў апазыцыянэрам.

Саюзьнікамі апазыцыі сталі тыя, каго яна называла самазванцамі. Яна згаджаецца на ролю працоўнай сілы для чарговага чыйгосьці стаўленьня. Тым самым яна сама аказваецца не народнай сілай, а інструмэнтам чужых інтрыг.

Віталь Станішэўскі, Менск

Ю Б І Л Е Й

Валянціну Грыцкевічу — 70

Сёньня на нашай вуліцы сьвята. Старшыні Беларускага грамадзка-культурнага таварыства ў Пецярбургу Валянціну Грыцкевічу — 70 гадоў.

Карэнны мянчук, Валянцін Грыцкевіч пасля школы паступіў адразу ў тры вышэйшыя навучальныя ўстановы і паспяхова іх скончыў. На дзённым аддзяленьні вучыўся ў мэдыцынэ, на вячэрнім — у Інстытуце замежных моваў і на завочным — на гістаку БДУ. У Ленінград В.Грыцкевіч прыехаў у 1975 г., калі за плячымі была практыка ўчастковага доктара на Случчыне. Працаваў лекарам, навуковым супрацоўнікам Ваенна-мэдычнага музэю, выкладаў ва Ўнівэрсытэце культуры.

Яго хобі — гісторыя падарожжаў, найноўшая гісторыя Эўропы, мэтадальгія гістарычных дасьледаваньняў.

Спадар Валянцін не кіруе адміністрацыйнымі спосабамі — ён прызнаны і прыняты нефармальны лідэр нашага нацыянальна-культурнага руху ў Піцеры. Ён чытае малітву, калі на Дзяды памінаюцца ахвяры каля жалобнага крыжа ў Левашове, ён гаворыць радаснае слова ў гадавіну БНР... — ён правіць рэй у нашай суполцы.

Мы дзякуем Валянціну Грыцкевічу за служэньне айчынай культуры, мы мяркуем стаць сьведкамі новых яго дасягеньняў.

Сябры

М Е Р К А В А Н Ь Н Е

Настальгія па «губэрні»?

Упраўленьне інфармацыі Менскага аблвыканкаму разаслала ў раённыя газеты абвесткі-напамінкі аб маючай адбыцца сустрэчы зь людзьмі, чый талент і здольнасці «прославілі столичны регион и родную Беларусь». Зь якой такой нагоды трубіцца збор? У красавіку спаўняецца 210 гадоў, як была ўтворана Менская губэрня. Задумка ўвогуле нядарная, але ці

варта ўвязваць гэтую сустрэчу з да-тай, ад якой пачаўся адлік эпохі, калі тэрыторыя Беларусі на расейскіх мапах атрымала назву «Северо-Западный край»? Вось што наводзіць на сумны роздум, калі ўлічыць, што Крэмль нядаўна меў нахабства прапанаваць уваходжаньне ўсіх абласцей Беларусі ў склад Расеі на правах «губэрняў» — як і 210 гадоў таму!

Міхась Кутнявецкі, Слуцк

Чаго чакаюць ад інтэлектуалаў бюджэтнікі

Я ня меў асаблівага жаданьня пабыць на «ўсебеларускім» сходзе інтэлігенцыі. Па-першае, мне гэта не па кішэні, па-другое, як правільна паставіць пытаньне сп.Станіслаў Шушкевіч, а хто такі інтэлігент? Выдуманнае некалі расейскае слова для пазначэньня жменькі адукаваных людзей сёньня набыло неакрэслены сэнс. Пад панятак падвялі нейкае кваліфікаванае азначэньне і цяпер шукаюць людзей, якія таму азначэньню адпавядалі б.

На Захадзе для пласту людзей, што прадукоўць і пашыраюць ідэі, ёсць слова «інтэлектуаль». У мяне словы «інтэлігент, інтэлігенцыя» асацыюцца з шэрагам савецкіх панятак «калхоз, кухайка, кіслы гурок, выбары, нішчымніца». Сёньня я пазначыў бы гэты разбраклі пласт насельніцтва праз брука: «бюджэтнікі». Што яднае адукаванага доктара і ягоную мэдыястру, настаўніка і прафэсара? Бюджэт.

Ідэя сходу неblaгага. Але сабралася зашмат людзей. Калі б тыя людзі, што выступалі, несумненна інтэлектуалы, сабраліся меншым гуртам ды паразважалі над пытаньнем «як даць рады», то карысьці было б болей.

Інтэлектуалы зрабілі шмат. Яны ўзялі на сябе чорную працу гегемона: валаліся на мітынгі і дэманстрацыі, мелі сваю порцыю міліцыянцкіх кіюг, сядзелі замест пралетарыяў у камэрах, зызылі на хіміях, бясьсьледна прападалі, пісалі графіці. Але ці ж гэта іхні занятак? Асьвета — поле дзейнасьці інтэлектуалаў. Іхняя чарнавая праца — у пісаньні асьветна-прапагандыскай літаратуры.

Улада раз-пораз б'е па кліне, што падзяляе народ і яго духоваю эліту. Інтэлектуальная думка ўдала прадстаўленая народу як нешта нікчэмнае, абстрактнае і нават шкоднае. Апошні бязграмацны крыкун лёгка пасароміць разумнага інтэлектуала, бо на цяжкае пытаньне нікто лепей за ўладу не дае лёгкага, прыемнага і даходлівага адказу. Наш школьнік-выпускнік — а для большасці людзей гэта канец усёй адукацыі — не падрыхтаваны для ўспрымання сучаснага палітычнага жаргону, сацыялягічных панятак, ня ведае спосабу функцыянаваньня ўлады. Складанасьці грамадства і сьвету ён

спазнае мэтадам спробаў і памылак. Вось поле дзейнасьці для інтэлектуалаў. Напішыце танную брашуру для школьнікаў пра палітычныя лады, пра фальшаваньне гісторыі ў школе, пра зьдэк з нашага народу пад камуністамі, пра Курапаты, пра тое, хто ж такі наш прэзыдэнт, пра эканамічныя тэорыі, пра Расею па-за тэлеэкранам і пра невядомы нам Эўразьвяз. А пра партыйную сыстэму хто напіша? Як дзейнічае наша сельская гаспадарка і нашыя банкі? Урэшце, што такое сучасная Беларусь?

На сходзе гучаў неспакой пра мову. Але як заікнешся, што няма граматыкі беларускай мовы — для навукоўцаў, для школьнікаў, для журналістаў, то пачуеш: вазьмі і напішы. Дык жа гэта абавязак унівэрсытэцкіх прафэсараў! Пра нашу выдатную мову патрэбна пісаць ды пісаць з розных гледзішчаў. Папулярызавачь яе трэба, як і кожны варты прадукт, вывучачь, забясьпечваць распрацоўкамі, хваліць. Балбатні пра яе багата, а пісаніны ў падтрымку — няма. І вась першы плявалышчык на нашу мову будзе кіраваць ейным чарговым правапісам.

Сьмешна падказваць інтэлектуалам, што марна шукаць выйсьце зь цяжкага становішча не праз палітычную дзейнасьць. Існуе адзін законны інструмэнт — палітычныя партыі. Ці шмат зрабілі інтэлектуалы для тэа-

рэтычнага абгрунтаваньня палітычнай працы ў нашых спэцыфічных умовах? Нам, простым бюджэтнікам, што нека цягнуць воз антырэжымнай працы, не хапае веды нашага грамадзтва. Ягонаў стратыфікацыі, ягоных чаканьняў, прымхаў, заган. У нас павярхоўнае веданьне гэтага. Дык хто мусіць праводзіць палявыя сацыялягічныя дасьледаваньні: я ці адмысловец з унівэрсытэту?

Трэба рэабілітаваць інтэлектуальную думку, інтэлектуальнае саслоўе і партыйную дзейнасьць як спосаб рэалізацыі інтэлекту. Трэба прывучаць народ думаць складанымі сказамі і думкамі. Прымітыўнае мысьленьне прывяло да аднаклеткавага жыцьця.

Сам я чакаю, што нашы інтэлектуалы будуць пэрыядычна ладзіць не вялікія сходы, а камэрныя сустрэчы, дзе будзе пачуць ня толькі голас зьверху, але і піск знізу. (Нам, людзям з пэрыфэрыі, карысна пакантачыць з нашай элітай. І ёй таксама з намі.) Што наладзіць выпуск хоць бы невялічкага часопісу кішанэвага фармату для абмену думкамі. Што падумаюць, як абараніць студэнцкую моладзь, якую рэжым прывучае да рабства. Як абараніць разумных выкладчыкаў праз патрабаваньне гарантыі ўнівэрсытэцкіх свабодаў.

Трэба ўзьняць пачуцьце самапавагі ў расаптанага народу.

Мікола Бусел, Дуброва

Роздум пасля сходу

Адбыўся ўсебеларускі сход інтэлігенцыі. Саму ідэю сходу, яго правядзеньне можна ацаніць пазытыўна. Але трэба сказаць і пра памылкі.

Каб надаць форуму больш вагі і легітымнасьці, арганізатары прапанавалі абраць дэлегатаў ад гарадоў, абласцей і раёнаў. Зрабілі ўсё дэмакратычна. Але гэты сход меў статус Устаноўчага. Бо ён зьбіраўся ўпершыню, меў на мэце абмеркаваць сытуацыю ў краіне і дапамагчы інтэлігенцыі аформіцца арганізацый-

на. На ўстаноўчы сход зьбіраюцца не дэлегаты, а аднадумцы. Зьбіраюцца па запрашэньнях і абвестках у друку. Гульня ў дэмакратыю адрэзала ад сходу шмат актыўных людзей, якія падзялялі ідэі арганізатараў. Ня трэба гуляць з таталітарным рэжымам у дэмакратыю, ён гэтага ўсё роўна не ацніць.

Арганізатары патрабавалі вынікі сходаў аформіць пратаколам і заранне даслаць іх у Менск. Такі падыход нагадаў, што мы, былыя савецкія людзі, вырасьлі ў сфармалізаваным

савецкім грамадзтве.

Не спрыяла падбору ўдзельнікаў сходу і абвестка ў друку, што сходы ў рэгіёнах трэба правесць да 10 сакавіка. Там, дзе не пасьпелі правесць сходы да гэтай даты, зразу мелі адно: мы спазьніліся. І не прыехалі. Усе гэтыя хібы нагадваюць, што арганізатары не ўлічылі тых рэалій, у якіх жыве беларуская грамадзтва.

Пасьля сходу ў прэсе пачаўся лямант, што спадзяваньні ня спраўдзіліся. Незадавальнасьце трэба пе-

ратвараць у дзейнасьць, а не займацца самаедзтвам.

Большасьць удзельнікаў сходу падтрымалі ідэю аб'яднаньня ў фармаце Арганізацыйнага камітэту, які можа аб'яднаць інтэлігенцыю. Бо назва — гэта толькі форма, а зьмест — людзі, якія працуюць у аргкамітэце, і ідэі, якія яны вылучаюць і ажыццяўляюць. Нездарма Дэн Сяапін, архітэктар кітайскіх рэформаў, казаў: «Ня важна, якога колеру котка, галоўнае, каб яна мышэй лавіла».

Яўген Лугін, Менск

Камэрцыйны посьпех

20 сакавіка ў дзвюх галоўных менскіх залах паралельна адбываліся знакавыя канцэрты. У Палацы Рэспублікі — вечар памяці Ўладзімера Мулявіна, у КЗ «Менск» — канцэрт праекту «Я нарадзіўся тут». Абедзьве імпрэзы ў нейкай ступені рэтрэспэктывныя, абедзьве сабралі аншлягі, але на гэтым падабенства сканчаецца. Мулявінскім канцэртам ставілася кропка: іншай асобы, якая здолела б мабілізаваць колішнюю СССРаўскую музычную эліту на канцэрт у Беларусі, няма. «Я нарадзіўся тут» засьведчыў пэрспэктывнасьць і камэрцыйны посьпех «незалежнае музыкі».

АНАТОЛЬ КЛЯШЧУК

Вераніка Круглова і Лявон Вольскі на сцэне канцэртнай залі «Менск»

Квіткаў на вечар памяці У.Мулявіна ў вольным продажы было небагата. Абураныя аматары «Песьняроў» нават усчалі лямант на інтэрнэт-форумах. Заставалася суцяшацца тым, што канцэрт двойчы будзе трансляваць па тэлевізіі. Заля поўнілася (льготнікамі) — у асноўным суворайцамі ды салдатамі. Адпаведная была й дысцыпліна. За пяць хвілінаў да пачатку ўваходныя дзьверы зачынілі, і тыя, хто крыху спазьніўся, мусілі літаральна «пра-

рывацца» на свае месцы.

У «Казе» было больш дэмакратычна. Люд здолеў нават патанчыць. На лірычныя песьні даставалі запальнічкі ды махалі ў такт — зазвычай ахова «Казы» гэткага не дазваляе. Быў толькі адзін камічны інцыдэнт. Адна дзяўчына заснула пад музыку. Падышоў ахоўнік — пацікавіцца, ці ня выкліканы ейны стан ужываньнем якіх непажаданых прэпаратаў. Выявілася, што слухачыца папросту зрабілася добра і ўтульна

ад агульнае атмасфэры канцэрту.

Кіраваў працэсам Вольскі — аб'яўляў песьні, рабіў камэнтары. Дый рытм-сэкцыя «NRM» працавала ўвесь канцэрт. Толькі на «Крывавым сьвяце» выйшаў у поўным складзе «Уліс», які тыднем раней даў адрэналінавы канцэрт у ДК Камвольнага камбінату. На «Пагоні» некалькі чалавек прыўсталі зь месцаў. Міліцыянты спачатку спрабавалі супакоіць іх, але потым узнялася ўся зала. Тое самае паўтарылася і пад «Палянэз», і

пад «Магутны Божа». Пра загатоўную песьню лішне казаць.

У некалькіх кампазыцый альбома адчуваўся змяняліся аранжыроўкі. «Радзінная» загучала больш акустычна, «У бары, бары» набыла цыганскае адценьне, «Не загаснуць зоркі ў небе» сталася цяжкарокавай. Пры канцы на сцэне зьявіўся Алесь Суша — натхняльнік праекту. Ён у чарговы раз паабяцаў, што хутка выйдзе «Скрыпка дрыгвы» — чарговы супольны дыск песьняў на вершы

Караткевіча. Адно зь іх («Беларускую песьню») Тодар з «WZ-orkiestra» праспяваў пад заслоны. А пасля павіншаваў усіх з гадавінай БНР. Заля гукнула «Жыве Беларусь!». Приемна, што жыве яна ў тым ліку і ў прэстыжных канцэртных залах. Нават тое, што і на канцэрт групы «Лесоповал» у тым самым КЗ квітка прадаюцца бяз рэшту, меней палюхае. Ужо йдзем на роўных.

Сяргей Будкін, СМ

ДЫСКАГРАФІЯ

Не любі нелюбімага

Ансамбль «Беларускія песьняры». 2CD. (р) «Беларускія песьняры», 2003

Альбом можна разглядаць як працяг «песьняроўскіх» традыцый апошніх гадоў, калі ў рэпертуары калектыву спалучаліся расейскамоўныя шлягеры й апрацоўкі народных мэлёдыяў. Першыя, нават калі згадаць «Вологду» ці «Беловежскую пушу», у лік значных мастацкіх дасягеньняў залічыць складана. Бо менавіта народныя песьні раскрывалі патэнцыял гурту і задавальнялі творчыя амбіцыі.

На першым дыску 13 студыйных песень, зь якіх 10 напісаў Алег Аверын (так цяпер трэба называць Алега Казловіча). Сярод чортавага тузіну толькі «Зачарованая» ды «Чарна-

вая, бялявая» гучаць па-беларуску. Песьні Аверына — моцна скроеныя, добра запісаныя нумары, у якіх, аднак, больш нечага нахшталт брыт-попу, чым ранейшых, звыклых «Песьняроў». Каб не знаёмья галасы, здагадацца, што гэта менавіта наш ансамбль, было б няпроста. Усе песьні радыёфарматныя, гучаць ня больш за 4 хвіліны і скіраваныя найперш на расейскую аўдыторыю.

Зьвяртае на сябе ўвагу рэмікс «Вологды» (запьява Ігар Пеня), зроблены ў такім сабе бадзёра-маладзевым настроі. Атрымаўся жарцік, можа, нават з парадыйным элементам, тым больш што сама песьня прадугледжвае менавіта такое працэтаньне.

Другі дыск — канцэртны. Тут ужо амаль усе песьні гучаць па-беларуску і даюць выдатную магчымасьць адчуць, у якой атмасфэры адбываюцца цяпер канцэрты «Беларускіх песьняроў». Чуваль, што, апрача вакальных партый, вялікая ўвага надаецца інструментальным эпізодам, у якіх каралюе піяніст Максім Пугачоў. Да прыходу ў ансамбль ён выступаў у складзе джаз-гурту «Apple Tea». Музыка дасканалая і надзвычай жывая, насычаная імпрывізацыямі, што найбольш яскрава паказваюць амаль 14-хвілінная версія «Касіў Ясь канюшыну» і «Купалінка» ў аранжыроўцы ўсё таго ж Пугачова. Яшчэ ёсьць заліхвацкая песьня «Рэк-

рут», цудоўная «А ў полі бяроза...» на музыку Ігара Паліводы з аранжыроўкай Валер'я Дайнэкі, сьвежы варыянт «Алесі» Ігара Лучанка. Гэты васьмь дыск яўна адрасаваны беларускай аўдыторыі, хоць і сканчаецца зноў жа «Вологодой» — такой сабе «Ob-la-di, Ob-la-da» тутэйшага разьліву.

Беларускі Слухач

Hush

Карыяна. Дэма, (р) 2002

Гатовы даць уласны кампакт-прайгравальнік на адсячэньне: лепшае прэтэндэнткі на ўдзел у «Эўра-

бачаньні» ад Беларусі сёньня няма. Маладзенькая Карыяна выдала тузін ангельскамоўных песень на ўласныя тэксты, якія адпавядаюць усім патрабаваньням гэтага выключна камэрцыйнага фэстывалю.

У сувязі зь невысокім мастацкім патэнцыялам «Эўрабачаньня» можна было б аўтаматычна перанесці гэтую загону й на тое, што прапануе Карыяна. Аднак... нека не выходзіць. Аранжыроўкі песень, хоць і добра адпавядаюць адпрацаваным эўра-стандартам, нясуць у сабе нейкі няўлоўны тутэйшы дух. У іх ёсьць жыўка, яны сапраўды прьдуманыя, вынайзеныя кампазытарам усіх песень Леанідам Шырынём (у мінулым — удзельнікам «Новага Неба»), а таксама Дзімікам Слабковым і са-

мой Карыянай (Кацярынай Качынай).

Аднак слухач дэма-альбом цалкам цяжкавата. Усе трэкі паасобку — грунтоўна выпісаныя ўдалыя шлягерныя нумары. А сабраныя «да кучы», яны хутка стамляюць: аднастайнасьць аранжыровак, падобныя рытмічныя формулы, адзіны настрой не даюць перавесці дыханьне. Хоць практычна кожная з гэтых песень у любой зборцы шлягераў будзе ўспрымацца на «ўра». Дый хто дазволіць Карыяне сьпяваць на «Эўрабачаньні» ўвесь альбом?

Мы яшчэ пачуем пра гэтую стыль-вую, пазнавальную, пэрспэктывную сьпявачку. Поўны «хаш» ёй не прагражае.

Loud Slukhatch

Year of the Blues 2003

Розныя выканаўцы. (р) «Лібэрці мотарз», 2003

Надзвычай рэдкі дыск, выданьне якога ініцыяваў новы аўтасалён «Лібэрці мотарз». Дыск распаўсюджваецца выключна сярод кліентаў салёну. Запісала яго група менскіх блюзавых музыкаў: дуэт «Svet&Al», да якога далучыліся вакаліст і гітарыст Біг Уол, саксафаніст Павал Аракеляна, кантрабасіст Арцём Гаўрушын.

Альбом складаецца з класічных блюзаў Уілі Дыксана, Робэрта Джонсана, Чэстэра Барнэта. Гучыць усё на належным узроўні, зьнізіць які ня здолелі нават умовы запісу ў

адной з хатніх студыяў Менску. Нягледзячы на тое, што Біг Уол куды старэйшы за іншых музыкаў, усе яны выдатна разумеюцца, граюць паветрана. Удзельнікі дуэту «Svet&Al», хоць і захапіліся блюзам усяго год таму, дэманструюць грунтоўнае адчуваньне стылю, чым і прываблілі аўтасалён. Бо лепшай за блюз музыкі для дылера машын маркі «Форд» прьдумаць цяжка.

Салён «Лібэрці мотарз» стварыў надзвычай пэрспэктывны прэцэдэнт. Бо калі кожная дзясятая фірма дапамагае айчынным музыкам выдаць адзін альбом — чакаць росквіту папулярнай музыкі доўга не давядзецца. Так і хочацца прэпанаваш фабрыцы «Камунарка» праспансаваль дыск групы «Краскі», Міністэрству замежных справаў — чарговы альбом «NRM», Кіраўніцтву справаў прэзыдэнта — «Беларускіх песьняроў»...

А вам застаецца набыць які «Мандэа» ці лялечную «Фіесту», каб зрабіцца ўладальнікам гэтага сапраўды добрага альбому, які ў шырокім продажы ня зьявіцца.

Лібэрці Слухач

«НН»: Чаму Вы назвалі сваю каманду «WZ-orkiestra»? Нейкая палшчызна?

З.В.: Зьявілася патрэба назваць праект, які складаўся. WZ — Вайцюшкевіч Зьміцер. А ўжо пасля сябры з Польшчы мне казалі, што ёсьць траса WZ (Wschód—Zachód) у Варшаве. Мне імпануе пракладаць магістраль Усход—Заход. Гэта банальна, але заўжды актуальна.

«НН»: А можа, у назве ёсьць намёк, што WZ — чалавек-аркестар?

З.В.: Не. Мне больш падабаецца тэрмін «артыст». Мяне замала для аркестру, але якраз дастаткова для артыста.

«НН»: Вы зь дзяцінства ведалі, што будзеце музыкам?

З.В.: Не скажу, што паходжу з супэрмузычнай сям'і. Але песня ў нашым доме была заўжды, нават пасля раньняй сьмерці бацькі. Цяпер радзіна мне кажа, што я раблю тое, чаго не паспеў бацька.

Маё захапленне музыкай выбухнула, калі я патрапіў у лягер «Зубраня». Я ўвесь час сьпяваў там, бо захаўся ў дзяўчынку Юлію. Хацелася звярнуць на сябе ейную ўвагу.

АНАТОЛЬ КЛЯШЧУК

Зьміцер Вайцюшкевіч нарадзіўся ў 1971 г. у Бярозаўцы — мястэчку, дзе працуе легендарная гута. У 15 гадоў паступіў у Лідзкую музвучэльню па клясе клярнэту. Пяць гадоў у Інстытуце культуры — таксама клярнэт. Скончыў Менскую музвучэльню па клясе вакалу. Ад 1992 да 1998 г. працаваў у гурце «Палац», у 1997–2001 г. — у «Крыві». Браў удзел у праектах «Народны альбом», «Сьвяты вечар», «Я нарадзіўся тут», «Скрыпка дрыгвы». У 2001 г. выпусціў сольны дыск «Цацачная крама» ды стварыў гурт «WZ-orkiestra». Летась у кастрычніку выйшаў ягоны другі альбом — «Баляды». Зьміцер Вайцюшкевіч лічыць, што ў яго ёсьць шлях і ён акурат ступіў на яго. Гэта Тодар уважае за вялікае шчасьце. Мы сядзім позьнім вечарам на кухні «НН» ды размаўляем пра Зьмітраў шлях.

«Маці плача, калі бачыць мае выступы»

Святлана Курс гутарыць са Зьмітрам Вайцюшкевічам

«НН»: У «Зубраня» траплялі толькі пай-дзеткі. Вы былі такім?

З.В.: Не, папросту захварэў старшыня савету пінэрскага атраду. Яго звалі Дзіма. Я «тожа Дзіма», быў ужо бяз бацькі, а там набірлася зьмена, у якой было шмат сиротаў. Настаўнік спыніў мяне на лесьвіцы: «Хочаш ехаць?» — «Хачу». Для мяне гэта быў шанец кудысьці паехаць. Да 6-й клясы я Горадні, Менску, іншых гарадоў увогуле ня бачыў. Бедная сям'я, было не да паздак.

Пасля лягера вярнуўся ў школу іншым чалавекам, разбуджаным быццам. Я пакаштаваў прызнаньне раўналеткаў і выкладчыкаў, паглядзеў на нармальныя гульні, жыцьцё дзяцей, якія маюць шырокія магчымасьці. Бо я ж рос як партызанскае дзіця: лес, грыбы, ягады, сок бярозава ўвесну, драўляныя аўтаматы, карбід, авіяцыйны палігон з бомбамі.

«НН»: У такой абстаноўцы вы скончылі музычную школу...

З.В.: Не, ня ўсё так проста. Я запісаўся быў на фартэпіяна, але дзе ж узяць грошай на інструмэнт? Дый за саму школу трэба было плаціць 16 рублёў штоквартал, а мы з мамай не маглі сабе гэтага дазволіць. І я пайшоў у дзіцячы духавы аркестар. Гэта было супэр! Шмат інструмэнтаў, грай на чым хочаш. Пасля, у 5-й клясе, мяне зноў завялі ў музычную школу, і я застаўся. Падабалася прыгожая выкладчыца. Але праз паўгоду ўсё адно кінуў. Трэба было флейту купляць... Ізноў падаўся ў духавы аркестар.

Я нават хацеў застацца на другі год у школе, каб лепей авалодаць музыкай. Але дырэктар адгаварыў. Я граў у школьным ВІА на бубнах, сьпяваў песні пра каханьне, і, натуральна, была дзяўчына...

«НН»: Яшчэ мы дзіцінства не прайшлі, а я ўжо трох жанчын у

Вашай біяграфіі налічыла. Што, ня можа артыст без «кахайце мяне рана, кахайце вчорам»?

З.В.: Я дастаткова аўтаномны чалавек у творчасці. Аднак менавіта першае каханьне мела для мяне найбольшае значэньне. Я захаўся ў яе ў садку, потым кахаў яе і ў школе. Тут быў элемент непрызнанага каханьня, бо яна была з багатай сям'і, з начальства. Прыгожая, выдатніца. Калі б ня гэтае незрэалізаванае каханьне, я шмат чаго не зрабіў бы. Сядзеў бы там на шклозаводзе. Хаця пры ўсім гэтым люблю Бярозаўку і гуту.

«НН»: Езьдзілі туды з канцэртамі?

З.В.: Толькі з «Палацам». Але калі ідуць выступы на тэлевізіі й радыё, уся Бярозаўка тэлефануе маці дахаць: «Уключай тэлевізар, Дзімку круціць!»

«НН»: Маці падабаецца Ваша кар'ера?

З.В.: Яна ўвесь час плача, калі бачыць мае выступы. А каб ганарыцца? Яна занадта для таго простая, сьціплы, самастойны чалавек. Я таксама магу плакаць па нейкіх родных, інтымных рэчах, калі бачу іх на экране тэлевізіі. Затое радня ганарыцца.

«НН»: Ці патрэбная Вам для творчасці чыясьці ўхвала ці крытыка?

З.В.: Мне вельмі патрэбная ўвага блізкага чалавека. Я магу да бясконцасьці абмяркоўваць нейкія нюансы. Мая жонка мастачка, і яе артыстычны густ шмат для мяне значыць. Адначасна я жадаю да ўсяго дайсьці сам. Толькі нядаўна мне адкрыўся слых на паэзію. Да гэтага я ня чуў, не цаніў яе. Цяпер гатовы сьпяваць Уладзімера Караткевіча ці Алеся Камоцкага. Працую зь вершамі Маякоўскага.

«НН»: Па-расейску?

З.В.: Так. Мулявін жа таксама не перакладаў... Толькі ня думайце, што я хачу яго пераплонуць. Папросту Маякоўскі для мяне — цікавая фігура. Супрацоўніцтва з удадай, стасункі з жанчынамі, сіла асобы, роўная сіле рэвалюцыі, і сьлёзы абсалютна бездапаможнага чалавека. Творцы адзінокія, нават маючы сем'і, каханьне, радзіму. Трагічная была самота Купалы... Мулявін таксама быў адзін.

«НН»: Такім чынам, каханьне — гэта ілюзія, необходимая, каб ствараць дзіцей і іншыя творы?

З.В.: Можна пагадзіцца. Але без ілюзіі нельга жыць. Проста нецікава і няварта. Робіцца як агрэгат.

«НН»: У Вас ёсьць уласная філзофія?

З.В.: Не баяцца ніякіх штампав. Банальнасьць — цудоўная рэч. Запэргымі бываюць толькі глыбокія ісьціны. Бачыш рэч — можна ўявіць яе ў розных абставінах, пакруціць і так, і гэтак. Параўнаем мастацтва з кулінарыяй.

«НН»: Французы і лічаць кулінарыю відам мастацтва.

З.В.: Менавіта. Яны інтэрпрэтуюць самую банальную страву так, што яна стаецца шэдэўрам. Справа ў дэталях, прыправах, мастацкім стаўленьні да жыцьця.

«НН»: У Вас ёсьць хобі?

З.В.: Зьбіраю характары. Калекцыяную пэрсанажаў на вуліцы, у краме. Нават калі бачу твар у цягнуці мэтра, які праносіцца міма, дамалёўваю жыцьцё гэтага чалавека — да таго моманту, як ён сеў у гэты цягнік, і пасля таго, як зь яго выйдзе.

«НН»: Вам імпануюць вынікі Вашай працы?

З.В.: Так. Я 10 гадоў у гэтым бізнэсе. І што fajна: у Беларусі што ні зробіш, калі ты зробіш гэта творча, усё будзе гучаць як упершыню. Пры-

емна быць першаадкрывальнікам, але замінае адсутнасьць традыцыі. Прытым Беларусь артыстычная краіна з пункту гледжаньня музыкі.

«НН»: Асабліва фальк-музыкі.

З.В.: За апошні год я браў удзел у двух міжнародных конкурсах этнамузыкі, і ў абодвух быў ляўрэатам. Прафэсійна заходнія музыкі вышэйшыя на некалькі галоў, але матэрыял, які даём мы, — мацнейшы. У нас ёсьць людзі, якія і самі могуць ствараць традыцыю. Лявон Вольскі можа быць айцом-заснавальнікам у якой хочаце сфэры. Міхаіл Фінберг таксама.

«НН»: З чым зьвязаны такі пад'ём у беларускай музыцы? Ледзь пасьпяваеш набываць новыя кампакты. Гук лепшае проста на вушах...

З.В.: Не на высце жывём. Вакол нас суседзі пачынаюць цаніць прафэсіяналізм. І мы вучымся паважаць сябе. Нават калі няма грошай, трэба проста прыйсьці ў студию і працаваць. Людзі пачынаюць выбірацца з дэпрэсіі і ня мараць больш пра чароўнае вяртаньне да Адраджэньня пачатку 90-х. Нават калі год выдаецца кепскім, працуючы, ты яго паляпшаеш і для сябе, і для краіны. Тады жыцьцё паддаецца.

«НН»: І што Вы напрацуеце ў найбліжэйшы час?

З.В.: Мне цікавая Маякоўскі, Камоцкі, Дранько-Майсюк, Жылка. Да лета завяршу працу з Маякоўскім і Камоцкім. Будуць два альбомы.

«НН»: Апрача «Цацачнае крамы», што Вы зрабілі для сына?

З.В.: Я стараюся. Раней думаў: дзіцяці патрэбен бацька. А цяпер думаю: бацьку вельмі патрэбны сын. Калі ёсьць гэтая ўзаемная патрэба, складанасьці ў сям'і нівэлююцца. Час ад часу я нядобры бацька. Цягам

двух гадоў, як нарадзіўся Андрэй, вучуся быць добрым бацькам.

«НН»: Вашая жонка — мастачка Алена Мелех. У мастачак таксама ёсьць амбіцыі. Хто павінен паступіцца дзеля выхаваньня дзіцяці?

З.В.: Яна малое. Яна яшчэ ў стады навучаньня.

«НН»: Дзе Вы пазнаёміліся з Аленай?

З.В.: На «сьвяце горада» (сьмяецца). Гэта было ў часы Касі Камоцкай зь Лявонам Вольскім. Я быў старэйшы, а Алена — зусім зялёная, гулялася з малодшай Касяй Камоцкай. Потым яна падрасла, і маё стаўленьне зьмянілася...

«НН»: На «Форуме беларускіх баб» выказвалася неразумнае, чаму Вы і Лявон разышліся з сваімі першымі, зорнымі жонкамі...

З.В.: О, гэтага камэнтаваць я ня буду. Ня буду ніяк згадваць цяпер Вераніку. Асабістае жыцьцё — табу.

«НН»: «Чытайце ў таблёдах!», якіх няма. Музыкі мелі б хуткі посьпех пры наяўнасьці жоўтай прэсы?

З.В.: Мяне ня так ужо хвалюе хуткі посьпех. Хоць посьпех ёсьць, я яго адчуваю на канцэртах. Адчуваю пазытыўныя зьмены ў творчым клімаце. У нас ёсьць адказнасьць за брэнд — «NRM» гэта, «WZ-orkiestra» ці Зьміцер Вайцюшкевіч. Беларускае мастацтва ідзе доўгім, сумленным шляхам. Трэба працаваць доўга, і тады штосьці атрымаецца — працяглае ў часе. Ну, ёсьць яшчэ такія паняткі, як талент і Боская рука.

«НН»: А на Вас пакладзена Боская рука?

З.В.: Мне шанцуе, я гэта заўважаю. У мяне ёсьць шлях, а такім Бог дапамагае. (Абодва ўдзельнікі інтэрвію пляюць тры разы і стукаюць аб стол.)

З тэлевізара і радыё ў мову пакрыху праточваецца трасянка. У нейкі момант заўважаеш, што кажаш «па запрашэнню» замест «на запрашэнне», «па звесткам» замест «паводле звестак». А там і да «трапкі» з «карандашом» недалёка. Як і на пачатку кожнага году, у «НН» сабраныя тыповыя памылкі, заўважаныя ў артыкулах нашых аўтараў і лістах чытачоў за год мінулы.

Ня мае сэнсу

Вельмі часта мы ўжываем вінавальны склон замест роднага і кажам «не лічылі галасы», «не падаў руку» замест *не лічылі галасоў, не падаў рукі*. У гэтым выпадку мы ігнаруем правіла, паводле якога дзеяслоў з адмаўленьнем вымагае роднага склону залежнага ад яго назойніка: *ня ўзяўшышы, ня мае сэнсу*.

Блілі чуваць словы

Другая частая памылка — неапраўданае ўжыванне безасабовых сказаў: «Праз туман было відаць дарогу», «Скрозь шум было чуваць словы». Такая лексычная канструкцыя перанятая з расейскай мовы. Беларус можа сказаць: «Нам было весела», «Ёй стала сорамна». Але, між тым, ён гаворыць: «*Праз туман была відаць дарога*», «*Праз шум былі чуваць словы*». Трэба запомніць: назойнікі (прыметнікі, займеньнікі) пры лексэмах *відаць, чуваць* ставяцца ў форме назойнага склону (*дарога, словы*).

Незагойная рана

Калькуючы расейскую мову, беларусы прызвачайваюцца да ўжывання дзееспрыметнікаў з суфіксам *-уч (-юч)*: «дамініруючая плынь», «кіруючыя кадры», «Тамаш няверуючы», «абслугоўваючы пэрсанал», «незажываючая рана». Хоць суфікс *-уч (-юч)* можа сустракацца ў беларускіх назойніках («будучыня») і дзееспрыслоўях («махаючы рукамі»), наконце дзееспрыметнікаў існуе пэўнае правіла: **калі дзееспрыметнік не нясе прыкметаў змянення ў часе, ён замяняецца прыметнікам** — правільна будзе *дамінірующая плынь / плынь, што дамінуе, кіруюныя / кіруюныя кадры, Тамаш няверны, абслуговы пэрсанал, незагойная рана*.

Увогуле, падчас утварэння прыметнікаў мы часта робім памылкі:

пішам «фірменны» замест *фірмавы* або *фірмовы*, «дарэформенны» замест *дарэформаваы*, «бясформенны» замест *бясформаваы*, «язьвенны» замест *язваваы* і г.д. А прыметнікі, утвораныя ад назойнікаў з асноваю на *-цыя* (дысыміляцыя, фікцыя), пад уплывам расейскай мовы пішам зь фіналялю *-тыўны*, тым часам як аснова дазваляе пісаць і з *-цыйны*: *дысыміляцыйны, камунікацыйны, фікцыйны* і да т.п.

Дырэктарка, камандзірка

І не забываймася, што ў беларускай мове шырока ўжываюцца назойнікі жаночага роду, якія абазначаюць жанок паводле прафэсіі, пасады: *дэпутатка, камандзірка, аўтарка, касірка*. Ня трэба баяцца такіх словаў — яны цалкам адпавядаюць законам нашай мовы.

Запозычаныя «санаторый», «сцэнарыый», «камэнтарый», «Юрый», «Георгій», «аграрый» таксама часцьком пішуцца на расейскі ўзор — з канчаткамі *-ій, -ый*. Унікаючы названых фіналяў, аддаём перавагу старым беларускім формам *санаторыя, сцэнар, камэнтар, Юры / Юр, Георг, аграрнік*. Як бачым, звычайна *-ый* проста адсякаецца. У некаторых выпадках такія словы пераходзяць у жаночы род, набываючы канчатак *-ыя*, як гэта адбылося з «санаторый».

Мамчын сыноч

Калі мы маем справу з прыналежным прыметнікам, утвораным ад назойніка жаночага роду, тады ўжываем суфіксы *-ін, -ын*: *лісіны хвост, мамчын сыноч*, але ніяк ня «лісі(й) хвост».

І, калі мы ўжо зачэпілі фіналі, хочацца згадаць дапушчальныя ў тарашкевіцы, але скасаваныя дэкрэтам 1933 г. множналікавыя канчаткі назойнікаў мужчынскага і ніякага родаў: у месным склоне *-ох* і *-эх* — у *вачох, у лясох, у палэх*; у давальным

склоне *-ом, -ём* — *чытачом, сябром*.

На свой густ

Часта трапляецца ў нашай сённяшняй гаворцы і **няправільнае кіраваньне**. Прыкладам, значэнні і ўжывальнасць прыназоўніка «па» ў беларускай мове адрозніваюцца ад значэнняў і ўжывальнасці прыназоўніка «по» ў расейскай. «Па» часта значыць «пасля»: *па вайне* — гэта «пасля вайны», а на пяціццах — «пасля пятніцы». Каротка пазначым, як даваць рады кіраванню: *пайсьці па грошы* (не «за грашыма»), *згодна з дамоваю* (не «дамовы»), *наведальніца па запрашэнні* / *на запрашэнне* (не «па запрашэнню»), *наведальніца пад сакрэтам* (не «па сакрэце»), *выбіраць на свой густ* (не «па свайму густу»), *відаць з усяго / па ўсім* (не «па ўсяму»), *стварыць на ўзор / паводле ўзору* (не «па ўзору»), *паляваць на зайца* (не «за зайца»), *знаходзіцца за дваццаць кілямэтраў ад гораду* (не «ў дваццаці кілямэтрах»), *даглядаць хворага* (не «за хворым»).

Раз ужо трапілася слова «даглядаць», звярну ўвагу, што хворага, бабулю даглядаюць, а вась на мытні нас *надглядаюць*, мы праходзім *мытні надгляд*.

Трапляецца і **няслушнае ўжыванне прыназоўнікаў**. Так, для азначэння прычыны многія ўжываюць выключна прыназоўнік *з-за*, забыва-

ючыся, што ў беларускай мове прычына паказваецца таксама пры дапамозе прыназоўнікаў *праз, дзеля, ад* ці проста *з*: *дзеля марозу, празь пярэчаньні, ад хваробы, зь перашкоды*.

Ясьце, дасьцё, п'яце

Бывае, мы пачынаем, як расейцы, казаць: «ідзёце», «вядзёце», «п'ёце», «стрыжоце». Але ж у такіх дзеяслоўных формах націск падае на апошні галосны канчатку: *ідзяце / ідзяце, маўчыце / маўчыце, ясьце / ясьце, дасьце / дасьце, вядзяце / вядзяце, п'яце / п'яце, стрыжаце / стрыжаце*. Каб дакладна вызначыць месца націску, можна паставіць слова ў першай асобе множнага ліку: «мы ідзём», «мы маўчым» — націск падае на апошні склад. Значыць, і ў другой асобе ён будзе тамсама.

Аплачваць

Здараецца й адваротнае, калі мы штучна множым памылкі, намагаючыся гаварыць «**ня так, як расейцы**». Самы пашыраны прыклад — слова *аплачваць*. Аднакарэнны да яго — *аплата, плата, плацеж, плаціць, платны, платнік*. А нас цягне аплачваць праз аналогію з тымі словамі, у якіх пад націскам выяўляецца этымалогіяны [о] (*выкопваць, саскокваць*). У слове *аплачваць* — этымалогіяны [а], дык не змяняйма яго.

На самай справе

Яшчэ любім мы ўжываць словазлучэнне «на самай справе». А правільней было б «на *самай справе*». А калі яшчэ лепей паразважаць, дык гэтая канструкцыя цалкам скапіяваная з расейскай, а па-нашаму лепей сказаць *насамрэч, напраўду, дапраўды, напраўдзе, у рэальнасці*.

Цяпер і зараз

Слова *зараз* мы таксама часта ўжываем на ўзор расейскага *сейчас*. Апошняе ў нашых суседзях мае тры сэнсы: 1) хутка, зараз; 2) цяпер; 3) адразу, зразу. У беларускай мове на кожнае значэнне ёсць асобнае слова. Аднак мы ўжо нават не заўважаем сваёй памылкі, калі кажам «зараз» замест *цяпер*. Трэба памятаць: *зараз* будзе тое, што яшчэ не адбылося, але вось-вось адбудзецца (*зараз прыду*). Калі ж гаворка йдзе пра тое, што ёсць, — мусім сказаць *цяпер*.

Ні ў якай, ні ў кога

І пры канцы нашага ўроку роднай мовы паўтормым лёгкае правіла: калі мы разбіваем прыназоўнікам адмоўныя займеньнікі *ніякая, нікога* і да іх падобныя, напісаньне гэтых займеньнікаў захоўваецца — *ні ў якай, ні ў кога*.

Галіна Рабянкова

КАЛЕНДАР

Вяртаньне Міхальчука

Янка Філістовіч ды Цімох Вострыкаў былі не адзінымі прадстаўнікамі беларускай палітычнай эміграцыі, засланымі ў пачатку 1950-х у акупаваную бальшавікамі Беларусь. На Бацькаўшчыну вярталіся й іншыя патрыёты. 28 сакавіка спўняецца 50 гадоў з часу сьмерці беларускага партызанскага камандзіра Сымона Міхальчука.

У пачатку 1950-х баявая частка эміграцыі вырашыла, што надышоў час браць ініцыятыву ў свае рукі і рэальна дапамагачь значна парадзеламу Супраціву на Бацькаўшчыне. У 1950 г. паўстала канспіратыўная палітычна-вайсковая арганізацыя «Беларускі вызвольны рух» (БВР), якую ачоляў маёр (пазьней — палкоўнік) Людвік Галубовіч (Зарэчны). Яе галоўнай задачай было зьбіраньне пад адзіным кіраўніцтвам беларускіх вайскоўцаў ды іх адпаведны

вышкіл на выпадак узброенага канфлікту Захаду з СССР.

Пры дапамозе ангельцаў БВР накіраваў у Беларусь і Польшчу некалькі дывэрсіяна-выведных групаў, якія выканалі заданьне й вярнуліся ў Вялікабрытанію (пра аднаго з дэсантнікаў, Аляксандра Петраша, ангельскі журналіст напіса кнігу «Няма месца, дзе скласці галаву»). У гэтай дзейнасці БВР цесна супрацоўнічала з Украінскай нацыянальнай гвардыяй атамана Тараса Бульбы-Бараўца, якая таксама засылала сваіх людзей на Палессе і Валынь. Дзесьці ў 1951 г. у Беларусі дэсантаваўся афіцэр, сябра БВР і Згуртаваньня беларускіх патрыётаў Сымон Міхальчук (ня выключана, што зь ім было яшчэ некалькі чалавек).

У параўнаньні зь Янкам Філістовічам, які ў гэты ж час дзейнічаў на

Маладэчаншчыне, С.Міхальчук меў большы жыцьцёвы і вайсковы досвед. Мо таму і пратрымаўся на нелегальным становішчы даўжэй. С.Міхальчук арганізаваў з разрозненых групавак «лясных братоў» партызанскі аддзел, які вясной 1953-га распачаў дзейнасьць на Кобрыншчыне. Пакуль вядома толькі пра адну ягоную акцыю. Праўдападобна, яна была прымеркавана да 25 сакавіка. Газэта «Беларускі голас» (Таронта) у лютым 1954 г. зьмясьціла зацемку «Збройна барацьба ў Беларусі», дзе згадала пра напад беларускіх партызанаў на савецкі транспарт каля Кобрына. У адказ на гэтую акцыю бальшавікі ладзілі аблавы ды рэпрэсіі. І аддзел Міхальчука на трэці дзень пасля акцыі трапіў у аблогу. У баі камандзір загінуў.

Паводле іншай вэрсіі, савецкая агентура ў Лёндане паведала ў Маскву дакладную дату і месца дэсанту Міхальчука. Таму на Берасцейшчыне яго ўжо чакалі вялікія сілы дзяржаўнага і правэркі. Аднак дэсантніку ўдалося вырвацца з аблогі. Дзяржаўная шукала яго два гады. Калі ж Міхальчук з сваімі партызанамі ўпершыню «засьвяціўся», іх лякалізавалі, і кола замкнулася...

Але як кіраўніцтва БВР ужо вясенню 1953-га даведлася пра дакладную дату і месца гібелі свайго афіцэра? Інфармацыя магла пайсьці праз радыёперататчык (альбо іншым чынам). А мо ня ўсе партызаны Міхальчука былі зьнішчаныя чэкістамі й хтосьці з іх дабраўся да Заходняй Нямеччыны?

Бо тамтэйшая газэта «Незалежная Беларусь» (яе выдавала БВР) у №8

(14) за верасень-кастрычнік 1953 г. надрукавала такі нэкралёг: «Старшы лейтэнант партызанскіх аддзелаў, сябра БВР і ЗБП Сьв. Памяці **Сымон Міхальчук** загінуў гераічнай сьмерцю ў барацьбе з бальшавіцкім акупантам Беларусі дня 28 сакавіка 1953 году ў лясох каля Запрудаў у раёне Кобрына, у веку 38 гадоў...» І ўсё. Пра тое, як трапіў Сымон Міхальчук на Бацькаўшчыну і пры якіх абставінах ён загінуў, нічога не паведамлялася. Такія былі ўмовы канспірацыі. Невядома зь якой прычыны ў пазьнейшых публікацыях у эміграцыйнай прэсе Міхальчука называлі Міхалюком. Мы ж гэтую памылку выпраўляем.

Сяргей Ёрш

Літаратура ад Абэ да Караткевіча для Расеі

У продажы з'явіўся даведнік «Великие писатели XX века» (видавництва «Мартин», Масква). Ад іншай гэткага кшталту расейскае прадукцыі кніга розьніцца тым, што рабілі яе беларускія навукоўцы. На пытаньні карэспандэнта «НН» адказвае ўкладальнік, загадчык катэдры беларускай мовы і літаратуры Менскага дзяржаўнага лінгвістычнага ўнівэрсытэту Пятро Васючэнка.

«НН»: Чым вы кіраваліся, калі выбіралі вялікіх сярод пісьменьнікаў?

П.В.: Уласным бачаньнем літаратуры — як яна бачыцца зь Менску. І яшчэ адзін крытэр: творца вялікі, калі стварыў свой хранатоп — адметны мастацкі сьвет, які жыве незалежна ад аўтара.

«НН»: Хто з «славутых» ня трапіў у кнігу?

П.В.: Мы не арыентаваліся на прэмію Нобэля. Яе ж не атрымалі Кафка, Пруст, Чэхаў, Пшыбышэўскі і шмат хто яшчэ. У кнізе — ня толькі элітныя аўтары, але і дзіцячыя пісьменьнікі, фантасты, аўтары прыгодніцкіх і дэтэктыўных твораў. Там суіснуюць Кіплінг і Купала, Сянкевіч і Ліндгрэн. Нехта не пабачыў у кнізе сваіх улюбёных Павіча, Эка, Кундэру, Артура Мілера... Папросту не знайшлося спэцыялістаў, якія б глыбока разьбіраліся ў іх творчасьці. Ніхто з тых навукоўцаў, да якіх я звяртаўся, ня ўзяўся пісаць агляды артыкул пра іх.

«НН»: Ці трапілі б у кнігу Быкаў, Караткевіч і Купала, калі б яе рыхтавалі не беларускія навукоўцы?

П.В.: Мы абралі тых аўтараў, якія стварылі самыя ўнікальныя хранатопы. Намагаліся паказаць невядомага расейцам Купалу — не савецкага пісьменьніка, а сымбаліста, паэта трагічнага сьветаскладу, чалавека, надзеленага апакаліптычным мысьленьнем. Караткевіча — нэарамантыка, якога можна разглядаць у по-

АНАТОЛЬ КІРШУК

вязі з творцамі, што «раскручвалі» нацыянальную гісторыю, — Сянкевічам, Скотам, Рэмаркам. Васіля Быкава ж літаратурны сьвет называе апошнім рэалістам. Ён адыграў ролю ў абнаўленьні мадэлі экзистэнцыялізму, ставячы пытаньне, ці чалавечна выпрабавуваць асобу жорсткім выбарам.

«НН»: Чым гэтае выданьне розьніцца ад

падобных, якіх пры канцы стагодзьдзя па-выходзіла шмат?

П.В.: Пра беларусацэнтрычнасьць я ўжо казаў. Апроч таго, мы даём адказ на пытаньне: хто такі ён, пісьменьнік XX ст., і хто такая яна, літаратура XX ст.

У даведніку ня толькі факты «афіцыйнае» біяграфіі ды пералічэньне твораў. Мы ня грэ-

бавалі сэнсацыямі: напісалі, скажам, колькі разоў жаніўся Генры Мілер. Бо ўнутраны сьвет уплывае на сьвет мастацкі.

Увайшлі ў сьпіс тыя, хто ледзь уступіў у XX ст. (Талстой, Твэн, Уайльд). А некаторыя, наадварот, выраслі ў XX ст. і ўраслі ў XXI. Цэнтар кнігі — XX ст., але каранямі й кронай яна ўлазіць у суседнія.

«НН»: Няўжо расейцаў так цікавіць беларускі погляд на сусьветную літаратуру?

П.В.: Не, іх цікавіць канцэптуальныя праскты. У Расеі ўжо выходзілі кнігі гэткага кшталту, напрыклад «100 пісьменьнікаў XX ст.». Там пераважная большасьць нямецкамоўных аўтараў. Мы ж у сваёй кнізе адвялі шмат месца славянскім.

«НН»: Мо плянуеце выдаць такога кшталту даведнік па-беларуску?

П.В.: Праца над беларускамоўнай вэрсіяй пачалася. Мы ўкладаем і ўзгадняем сьпіс вялікіх пісьменьнікаў.

«НН»: Ці будзе новая вэрсія розьніцца ад расейскай зместам?

П.В.: Так. Сьпіс беларускіх аўтараў будзе пашыраны — увойдуць Колас, Гарэцкі, Багдановіч і іншыя. Зьявіцца ўкраінцы. Колькасьць расейскіх пісьменьнікаў, літаратараў ЗША скароціцца. Гэтая кніга будзе адрасавана толькі беларускаму чытачу: школьніку, студэнту, настаўніку і кожнаму, хто цікавіцца літаратурай. Наш варыянт будзе таўсьцейшы за расейскі — цяпер мы шукаем спэцыялістаў, якія б наважыліся напісаць пра тых самых Павіча, Эка, Кундэру ды іншых незакранутых у расейскамоўнай вэрсіі аўтараў.

«НН»: Хто ж, дарчы, браў удзел у падрыхтоўцы кнігі?

П.В.: Агульнае кіраўніцтва ажыццяўляў Уладзімер Сіўчыкаў. Артыкулы складалі супрацоўнікі ВДУ і літаратурныя крытыкі: Юрась Стулаў пісаў пра амэрыканскіх пісьменьнікаў, Галіна Тычка — пра польскіх, Вольга Судзянкова — пра літаратуру ангельскамоўную. Спрычыніліся Ірына Шаблюўская, Людэка Сільнова, Галіна Адамовіч і іншыя. Працавалі паасобку, кожны на сваёй дзялянцы. Зьбіраньне матэрыялу і пісаньне артыкулаў заняло каля двух гадоў.

Гутарыў Сяргей Будкін

Saeculi vitia, non hominis?

Андрэй Курэйчык

«Згублены рай»

Насуперак першаму імпульсу, назву п'есы Андрэя Курэйчыка «Згублены рай» ня варта чытаць як «згублены сорама». Маладога драматурга не западозрыш у сьвядомым плягіяце.

Ёсьць такі ўзровень, для якога плягіят выглядае занадта вытанчаным. Не зьвінавацяць непісьменнага папуаса ў інтэлектуальным рабунку, калі той амаль да месца вымавіць «быць або ня быць». Неістотна, ці дайшоў ён да гэтае мудрасьці сам, ці пачуў ад місіянера. Біблейную тэматыку сп.Курэйчык інтэрпрэтуе нагэтулькі саматужна, што пэўныя паралелі зь якімі заўгодна творами можна тлумачыць чыстай выпадковасьцю.

Нейкі «місіянер» паведаміў яму гісторыю пра Адама і ягоную сям'ю,

але, відаць, ня меў часу распавесці, што нарасла вакол сюжэту за некалькі тысячагодзьдзяў. Вучань зразумеў значнасьць прыгодаў першых людзей, пра якія выпадкам даведаўся, і, адчуўшы першыя павевы натхненьня, узяўся рабіць з гісторыі пра Адама і Еву п'есу.

Курэйчык выкладае сюжэт так, як мог бы рабіць унук Каіна, седзячы з сваімі ўнукамі перад шатром недзе пасярод неабсяжнае пустэчы. Для яго не было шчэ нічога, апроч выгнаньня не такіх і далёкіх Прабацькоў з Раю ды першага забойства чалавека чалавекам. Будучыя вякі ня ціснулі на прададушнага пастуха. Ён, кіруючыся адно сваім пачуцьцём здаровага сэнсу, расказаў малым пра дачыненні продкаў з Госпадам і пра тое, чым гэта скончылася.

Бо відавочна, што сам апавядальнік ніякіх дачыненняў з вышэйшым пачаткам не падтрымліваў і някага ўяўленьня пра яго ня меў. Сцэ-

ну няўдалага спакушэньня Каіна Госпадам наўрад ці мог прыдумаць той, хто хоць раз задумаўся, што ёсьць Рай і Бог. Будучага братазайойцу запрашаюць у Эдэм, а ён адмаўляецца, бо туды не бяруць ягонных бацькоў. Чалавек, абазнаны ў рэлігіі, быў бы растружаны цяжарам непазьбежных пытаньняў. Ад чаго адмаўляецца Каін — ад яднаньня з Богам? Ці шчырая тая прапанова Бога, які ведае ўсё, у тым ліку і тое, што добры сын Каін ня будзе шчаслівы ў Раі, куды не патрапяць ягоныя бацькі? Пытаньні множацца. Але супрацьстаяць ім можа або чалавек выключнай веры, веды й таленту, або *tabula rasa*, на якой толькі ўчора нехта пакінуў пару вершаў з кнігі Быцьця. Чалавек, які не чытаў ня толькі Мільтана.

Нацыянальны тэатар краіны, якая на ўсіх магчымых узроўнях заяўляе пра свае хрысьціянскія традыцыі, паставіў п'есу сп.Курэйчыка. І каб

хто хацеў лепш выказаць, наколькі Беларусь здзіцэла за XX стагодзьдзе, ня здолеў бы. Не сьпяшаіцеся пужацца — у «Згубленым Раі» няма нічога блюзьнерскага, прынамсі, на густ нерэлігійнага чалавека. І літаратурны ўзровень п'есы — недзе на мяжы добрае студэнцкае самадзейнасьці — не выклікае ўнутранага пратэсту. Рэжысура здольная зрабіць з гэтай загатоўкі відовішча. «Згублены рай» уражае іншым — адарванасьцю ад хрысьціянскай культуры, якая, здавалася б, закладзеная ў нас амаль на генэтычным узроўні.

Дзе ў Эўропе можна да дваццаці зь нечым гадоў пасьпяхова пазьбегчы начаткаў хрысьціянскага вучэньня? І пры гэтым атрымаць вышэйшую адукацыю, напісаць п'есу ды прасунуць яе на сцэну сталічнага тэатру? На якой нябачанай высьпе, якім акіянам аддзелена ад касьцэлаў, кірхаў, цэркваў, сынагог і мячэтаў, ад бібліятэк і кнігарняў, ад выха-

вацеляў і настаўнікаў? Дзе павінен жыць літаратурны Маўглі, каб захаваць чысьціню свайго дапытлівага «я» ад стагодзьдзямі рыхтаваных адказаў на вечныя пытаньні? Цяпер я ведаю — дзе. У Менску.

Таму хачу публічна падзякаваць сьмеламу аўтару і пажадаць далейшае плённае працы. Бо яго нам не хапала. Толькі не абцяжаранае ведамі дзіця можа заўважыць і сказаць уголас, чаго вартыя шаты «духоўнасьці», якімі так ганарыцца наша грамадзтва. А калі паведамленьне набывае форму п'есы на прэстыжнай сцэне ці артыкулу ў буйной газэце... Гэта ўжо мастацтва пэрформансу, якое ня сьнілася Алесю Пушкіну.

Пакарпаўшыся добра ў слоўніку, адшукаў адпаведнае лацінскае высьлоўе. Мо дапраўды, хібы Курэйчыкавай п'есы ёсьць **хібамі часу, а не чалавека?**

Даніла Жукоўскі, Горадня

ПРИВАТНЫЯ АБВЕСТКІ

ВІТАНЬНІ

Дарагі Франку! З Днём народзінаў! Посьпехаў ня толькі ў алімпіадах і «Трыкутніку»! Годнага завяршэння любой справы. Мы цябе любім! Ружана, Радаслава
Дарагі Франку! З Днём народзінаў! Посьпехаў у вучобе і грамадзкіх справах. Марыя Сафро
Франку! З Днём народзінаў! Няхай заўсёды будуць побач з табой надзейныя сябры! Ліцэй, 21 група
Віншую Сяргея Дубаўца з Днём Воі! Зычу посьпехаў, чакаем новых артыкулаў і эсэ. Зьміцер Панкавец
Шаноўная Юлія Каспар! Маём гонар павіншаваць Вас з Днём народзінаў (Дурняў). Твае сябры з 2 курсу

КАНТАКТЫ

«Дык чувайце, молячыся ўвесь час... каб маглі стаць перад Сынам Чалавечым». Лук 21:36. Кожную нядзелю а 18-й беларускамоўнае богаслужэнне ў царкве «Ласка Божая»: Гурскага, 48
Увага! З'явіліся ў продажы саколкі з выявай «Пагоні» з надпісам на трох мовах «Жыве Беларусь!», а таксама саколкі «Nagodny Albom». Таксама маецца вялікі выбар беларускай музычнай прадукцыі. Прапануем выгадае супрацоўніцтва па распаўсюдзе ў рэгіёнах. Т.: (8-0296) 49-08-88. А/с 5, 220085, Менск, vital@tut.by, www.BMA.home.by
Ці засталіся яшчэ верныя фанаты «Белшыны»? Калі так —

яднаймасы! Футбол, «Белшына», Радзіма!
Мужчына-пэнсіянэр, 56 гадоў, разведзены, пазнаёміцца з жанчынай 30—50 гадоў. Ёсць кватэра. Т.: 254-66-02, Mixail

КВАТЭРА

Набудзем 1—2-пакаёвую кватэру па лініі мэтро. Пэйдж.: 211-85-85, аб.2499
Маладая сям'я (2 чал.) здыме 1-пакаёвую кватэру ў Серабранцы. Парадак і своечасовую аплату гарантуем. Т.: (8-0297) 76-09-65

ПРАЦА

Надрукую радавод (беларуская (наркамаўка, тарашкевіца), расейская). Augen1975@mail.ru
Навучу дзетак беларускай і ангельскай мове. Т.: 52-11-30, 238-80-17

Калі Вам ад 18 да 24, Вы не належыце ні да якіх палітычных аб'яднанняў, але ўвесь час рухаецеся наперад, тады калі ласка, запрашаю ў клуб «Pro patria 140 Ri». А/с 50, 225860, Кобрын. E-mail: Rextmund@tut.by

450 год Рэфармацыі на Беларусі

Міжнародная канфэрэнцыя

«Рэфармацыя і сучаснасць: хрысьціянская духоўнасць, тэалёгія, культура»

- Выступы багасловаў, гісторыкаў; Хрысьціянская харавая музыка XVI стагоддзя.

Канфэрэнцыя адбудзецца 5—6 красавіка ў ДOME вэтаранаў (Я.Купалы, 21). Пачатак а 10-й гадзіне. Запрашаем усіх, хто цікавіцца хрысьціянствам, гісторыяй Беларусі, станам сучаснага духоўнага жыцця. Даведкі па тэл. 249—98—38.

КОНКУРС «НН»

У мінулым нумары «НН» абвясціла конкурс памятак на пасьядоўнасць колераў спектру. Маём першыя прапановы.

Чмялі праганяюць/адганяюць жукоў з буйных суквеццяў фасолі.

Чаму палескі жораў захацеў быць сырыйскім фазаном? Чатыры прусы/аўстрыйцы жадалі знайсці бясспечны спосаб фэхтавання. Чапля паабяцала/абяцала жораву захаваць балотную сыціплую фаўну.

Сям'я Карцавых, Менск

НОВЫЯ КНІГІ, ДАСЛАНЫЯ Ў РЕДАКЦЫЮ

Анішчанка Я. Генэральнае межаваньне ў Беларусі: Дапаўненне да кнігі «Генэральнае межаваньне ў Беларусі». — Горкі—Магілёў, 2002. — 123 с.

У кнізе акрэсленыя станоўчыя і адмоўныя бакі генэральнага межаваньня — прымусявага мерапрыемства, звязанага з умяшаннем дзяржавы ў правы шляхты на валоданьне зямлёю. Ладзілі яго ў Магілёўскай і Полацкай губэрнях пасля далучэння іх да Расейскай імперыі. У якасці дадатку змяшчаецца «Сьпіс на-

селеных пунктаў усходнебеларускіх губэрняў у 1783—85 г.» і мапы. Цана выданьня ў «Акадэмічнае» — 1920 руб. Наклад 300 ас.

Гапеева В. Рэканструкцыя неба. — Менск: Логвінаў, 2003. — 142 с.: іл.

У зборнік маладой аўтаркі ўвайшлі выбраныя вершы, п'еса «Калекцыянэр» ды раман «Рэканструкцыя неба». Паэтка ўмее зьдзівіць нечаканасцю вобразаў. Наклад 200 ас. Прадаецца на выставках у БНФ ды ТБМ, у «Падпісных выданьнях».

Падрыхтавала Тацяна Вабішчэвіч

IN MEMORIAM

Сяргей Абадоўскі

23 сакавіка на 53-м годзе жыцця раптоўна памёр грамадзкі дзяяч, дырэктар Магілёўскага праваабарончага цэнтру Сяргей Абадоўскі. Сяргей належаў да пакаленьня дэмакратаў яшчэ першай, «перабудовачай» хвалі. На пачатку 90-х ён актыўна ўдзельнічаў у заснаваньні Свабоднага прафсаюзу, стаў першым старшынём Магілёўскай абласной арганізацыі СПБ. У 1996 г. Сяргей Абадоўскі з аднадумцамі стварае Магілёўскі праваабарончы цэнтар. Сумесна з мясцовай філіяй Беларускага Хельсынскага камітэту ён наладжваў працу грамадзкай праваабарончай прыёмнай. Зь ягонай ініцыятывы быў праведзены маніторынг працы судова ў Магілёве, а па выніках выйшла «Шэрая кніга», што мела шырокі грамадзкі

рэзананс. Ён спадзяваўся яшчэ ня мала зрабіць на карысьць людзей, Бацькаўшчыны. На жаль, не паспееў. Ягоны зямны час спыніўся. Але засталіся справы. Засталіся людзі, якія не забудуцца на зробленае Сяргеем Абадоўскім.

Пахаваньне адбылося 25 сакавіка ў Магілёве на могілках у раёне вуліцы «30 гадоў Перамогі».

Сябры з Магілёўскага праваабарончага цэнтру, «Кола сяброў», «Жаночага цэнтру падтрымкі і самаадукацыі», «Лекарскага саюзу» ды інш.

Ня стала «жалезнай лэдзі» ўкраінскай палітыкі

12 сакавіка ў мюнхенскай клініцы на 83-м годзе жыцця памерла ўкраінская дзяячка, дэпутатка Вярхоўнай Рады Украіны Яраслава Стэцко. З маладых гадоў яна ўдзельнічала ў Арганізацыі ўкраінскіх нацыяналістаў, за што ў 1943 г. была кінутая ў нямецкі канцлягер. Апынуўшыся па вайне на Захадзе, уваходзіла ў кіраўніцтва бандэраўскай часткі АУН. У 1992 г. Я.Стэцко вярнулася з эміграцыі ва Украіну. Яна стварыла Кангрэс украінскіх нацыяналістаў, адрадыла структуры АУН, стала дэпутаткай парламэнту. «Жалезную лэдзі»

ўкраінскай палітыкі паважалі за прынцыповасць і левыя, і правыя. Яраслава Стэцко на эміграцыі цесна супрацоўнічала з Беларускай вызвольным фронтом, сачыла за падзеямі ў нашай краіне аж да апошняга часу. Ведала беларускую мову.

Яе пахавалі ў Кіеве. Разьвітаньне ў Я.Стэцко прышло каля 10 тыс. чалавек, сярод якіх былі Віктар Юшчанка і Юлія Цімашэнка.

СЁ

Наша Ніва КУПОН БЯСПЛАТНАЙ ПРИВАТНАЙ АБВЕСТКІ

Запоўніце гэты купон, і мы надрукуем Вашу абвестку (ня больш за 15 словаў) бясплатна. А/с 537, 220050, Менск.

Тэкст

Імя і прозьвішча

Адрас, тэлефон

ПАШТОВАЯ СКРЫНКА

Сьвятлане П. з Кастрыцы. Дасланая Вамі «Сабачыя гісторыі» для газэты не падыходзяць, бо абстрактныя, бесканфліктныя. Крайніце бальчымі праблемамі нашага жыцця.

Андрэю А. з Гомелю. Напісана гладка. Але сюжэты нераспрацаваныя. Не стае інтрыгі, нечаканых паравотаў. Часам злоўжываеце апавядальнай манерай — тэкст перагружаны «размоўнымі» канструкцыямі. За формай губляецца змест.

Міколу Б. з Дубровы. Памкнёны пэўнага беларускага палітыка кіраваць суседняй дзяржавай — «барадаты» сюжэт. Пра гэта ўсе ўжо даўно напісалі. Таму фэльетон «НН» не падыходзіць.

Зьмітру К. з Воршы. Захад — найперш радзіма дэмакратычных каштоўнасцяў, а не «заробку ў 1000 даляраў».

Усевалоду С. зь Менску. З паведамленьня пра выставу чыгач атрымае слабое ўяўленьне пра тое, што ж там канкрэтна выстаўляецца і ці варта туды ісьці. Не пазначана таксама, колькі каштуе квіток у музэй і ці трэба купляць асобны на батлейку.

Ірэнэ Х. Як водгук на матэрыял «Аголеная Беларусь» Ваш ліст пайсьці ня можа, бо прысьвечаны іншай тэматыцы. У друк не бяром яго яшчэ й таму, што ў ім няма нічога новага проці вашых ранейшых допісаў. Нічога не зьмянілася ў Вашым натурьстэчным жыцьці!

Пятруку К. зь Вялікага Сяла. Мо запішэце свае згадкі — як служылася беларусу на флэце? Зь цікавымі рэальнымі выпадкамі і старымі, забытымі паказкамі.

Янушу Л. зь Віцебску. Дасланае Вамі інтэрвію з нэпальцам пра ўсё і ні пра што. Большасць сказанага рэспандэнтам пра сваю краіну можна знайсці ў падручніку па краіназнаўстве. Ягоныя развагі пра Беларусь мала розьняцца ад меркаваньняў іншых замежнікаў. Лепей будаваць гутарку вакол якойсьці канкрэтнай праблемы.

Віктару Д. зь Менску. На Вашых разважаньнях пра беларускі этнас ляжыць адбітак каліяніяльных стэрэатыпаў. Манархічная тэорыя — бльганая. Што такое «манархія, якая ёсьць рэспублікай»? Манарх, запрошаны «з-за мора», не гарантуе зьяднаньня нацыі.

Зьмітру К. зь Віцебску. Віншуем з нараджэньнем дачкі!

Андрэю А. з Гомелю. Апавяданьні не для «НН».

Пасьля надыходзе чарга авангарднай моды. Маладыя мадэльеры зь Дзяржаўнага тэхналягічнага каледжу пакажуць свае калекцыі. За танцавальную частку праграмы ў той вечар будуць адказаваць калектывы «Міраклё» і «Катманду», а за драматычную — тэатры Ільлі Сіна і «Еуе». Абодва вядомыя аматарам пэрформансаў. Імпрэза працягнецца да 6-й ранку. Квіток на яе будзе каштаваць 4500 руб. (у папярэднім продажы) і 6000 руб. (пры ўваходзе).

Вайцюшкевіч і Маякоўскі

2 красавіка ў Тэатры юнага глядача Зьміцер Вайцюшкевіч разам з «WZ-orgkiestra» мае прэзэнтаваць праграму на вершы Ўладзімера Маякоўскага. Упершыню Тодар засьпявае перад глядачамі па-расейску. Ён мае прадставіць 7 песьняў, сярод іх будуць «Про это», «Бруклінский мост», «Бродвей» і інш. Паралельна Вайцюшкевіч працуе над праграмай «Поры году» на вершы Алеся Камоцкага. Сёе-тое з гэтай праграмы таксама можна будзе пачуць на канцэрце, як і песьні з «Цацачнай крамы», «Баялядаў». Прагучаць і кампазыцыі на вершы Караткевіча, Жылкі. Пачатак у 19.00. Цана квітка 7—9 тыс. руб.

Сяргей Будкін

Конкурс «Студэнцкай думкі»

Рэдакцыя часопісу «CD» /Студэнцкая Думка/ у сакавіку—траўні 2003 г. плянуе правесці ўсебеларускі конкурс коміксу і карыкатуры «Антыкаліч-1». Намінацыі: ГАЛАВА КВАДРАТНАЯ. Варыяцыі на тэму гучных тэле-, мадыя-, кіна- і рэкламных праектаў, а таксама гісторыі з жыцця тэле-, кіна- і мультгерояў. КРАІНА НЯПУЖАНЫХ ПАРТЫЗАНАЎ. Новы погляд на беларускую рэчаіснасьць. ЧЫСТЫ Я. Супраць наркотыкаў, тытуню, алькаголю і забруджваньня навакольнага асяроддзя. Пераможцаў чакаюць каштоўныя прызы ад спонсараў і грашовыя прэміі ад рэдакцыі. Па пытаньнях удзелу і спонсарства зьвяртайцеся: тэл. 213-22-19, 8-029-626-69-36. E-mail: studumka@tut.by

Наша Ніва

незалежная газэта

заснаваная ў 1906, адноўленая ў 1991

галоўныя рэдактары «Нашай Нівы»: З.Вольскі (1906), А.Уласаў (1906—1914), Янка Купала (1914—1915), А.Луцкевіч, У.Знамяроўскі (1920), С.Дубавец (1991—2000).

сакратарка рэдакцыі Наста Бахнанская
галоўны рэдактар Андрэй Дзьвінко
выпускны рэдактар Сяргей Ерш
карэктар Сяргей Петрыкевіч
карэктарка Галіна Рабянкова
нам. галоўнага рэдактара Андрэй Скурко
тэхнічны рэдактар Андрэй Чык
выдавец і заснавальнік Фонд выданьня газэты «Наша Ніва»

АДРАС ДЛЯ ДОПІСАЎ: 220050, Менск, а/с 537
Tel/fax: (017) 284-73-29, (0296) 13-32-32.
E-mail: nn@promedia.by
On-line: www.nn.by

© НАША НИВА. Спамылка на «Нашу Ніву» абавязковая. 8 палос фарматам А2. Друкарня РУП «Выдавецтва «Беларускі Дом друку». Менск, пр. Скарыны, 79. Рэдакцыя не нясе адказнасці за зьмест рэкламных абвестак. Кошт свабодны. Пасьведчаньне аб рэгістрацыі прыярытэтнага выданьня № 581 ад 4 ліпеня 2002 г., выдадзенае Міністэрствам інфармацыі Рэспублікі Беларусі. Юрыдычны адрас: г. Менск, вул. Калектарная, 20а, п. 2а.

Наклад 3889.

Нумар падпісаны ў друк 26.03.2003.

Замова № 1648.

Рэдакцыйны адрас: Менск, Калектарная, 20а/2а